Ж III 175
Инв. ф. 14055

УНИВЕРЗИТЕТ "КИРИЛ И МЕТОДИЈ" ВО СКОПЈЕ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ИНСТИТУТ ПО ФИЛОСОФИЈА

Драшко Бјелица

ПРОБЛЕМОТ НА ОДНОСОТ НА ФИЛОСОФСКИТЕ ПРАШАЊА И ОДГОВОРИ

докторска дисертација

ментор
професор др Ферид Мухиќ

Скопје, 1993.

СИНОПСИС

Пред-говор
ероттематички пред-знак на "Дедаловиот" патоказ ... 3

Едно-Вечно-Едно "?"?
Парадоксите на Философијата-Философот во епилема

Аријадниниот Алфабетар
на еротетичките кругови

I Прашање на Прашањето - УПИТ ... 8
II "НЕ оди" да не се оди ... 10
III Учење со одучување ... 12
IV Вечна загатка ... 13
V Ја чувствувате ли парадоксалноста на односот Прашање-Одговор ? ... 15

VI Ништо - без повод ? ... 17
VII Ориентална танцова фигура на мислите на Окцидентот 21
VIII Еротетички Лавиринт ... 22
IX Безусловен услов ... 35
X "Длабок вир", кон феноменологијата на негативната свест ... 47

XI Сакаш ли да знаеш дека не се знаеш себе-си ? ... 55
XII "Сѐ се менува"? ... 67
XIII "ДА" во "Да-ли?" ... 71
XIV СЕГА не е само "гроб на животот" ... 86
XV "Тетрактис", Тајните светови во симболиката на логичкото ... 87

XVI *Respondeo dicendum* ... 97

XVII ИЗВОРИ ... 1о1

П р е д г о в о р

Тоа "пред", тоа енигматично а-темпорално "пред" - на предговорот како таков - ете во што се чини дека е "скриен" целиот "Проблем ... ". Предговорникот, тука е, <u>на прагот на свеста на прашањето како такво, на излезот</u> од божемната "куќа на битието" во која "мислењето занемело".

Наукот на "Познатите" е: "секое испитување - 'каде самото нешто длабоко е скриено' - го избегнува натценувањето на сопствените резултати". Добро, и тоа е резултат на испитувањето на испитувањето. Само, како се воопшто можни и дали се, сé уште, можни?

Како да е самата праубавина во прашањето, но, "каде е ... "?

Да го замислиме испитувачот во налет на опсесивен насет - тој самиот и самата можност на философските испитувања, како "самото нешто", да се некаде "длабоко скриени" под тегот на резултатите на полимилениумските испитувања - како да некако го, како од Ниса занесен од насетеното, допрел недопирливото атлантидско тло на можностите на испитувањето? Питија, а што повеќе?! Восхитувањето кон изнурнатата "од морската пена" не ишчезнало во чудењето што на дланката (на испитувачите) останала "само капка посолена и погорка" од водата на бранот кој ја донел.

Оној кој се чини дека е, дали е, навистина, стигнат на целта - всушност, поставен-а на стартот? "Го решил проблемот?"? "Одговорил на прашањето?"? "Ја оспорил или докажал хипо-тезата?"? "Со кои методи?"? "Во дело-творна форма?"? Важи! Најпрвин, заради споредба, комуникација и вреднување на "самооткровението", на увид на читателите им го нудам синопсисот на "симптомите на опсесивниот насет и насетеното" (извод од "Образложение на темата", кое, еве, подготвувајќи го Предговорот, повторно сум го прегледал, прв пат откако е напишано пред неколку години).

Убавина или ужас: царство на одговорите каде-и-кога се неми сите прашања? Знаењето како граница на сознавањето - како да се ишчезне од "светот на сепознатото"? Философските одговори не ги ништат философските прашања. Во какво ли тоа пеколно негирање и самоидентификување настануваат философиите? Ововремените философи како да философираат од ововременото незадоволство со состојбата на проблемот на не-возможноста на философирање од самиот извор на философирање. Од едно единствено доживување на знаењето ништо знаење се раѓа философот. Рече "не знам", замина, се врати(?!) во Непознатото, родина или туѓина на секој од нас. Уште само времепловниот ум (моќта на вообразбата или некакво си "сетило") може да го чуе Упит-от од незанемената Сократова реч. Дали е било како возможен некаков начин на пристигнување до себе - распатие-на-можности на испитувањето, кои се тоа што се - единствени, неповторливи можности на испитувањето - единствено за испитувачот во епилема?

Свртувајќи го погледот кон искуството и иницијалните методолошки "наоди" на сопственото иследување на "Проблемот на идентифицирање и негирање на границите на со-знанието",

воочив[1] и предочив некои од релациите на знаење-незнаење и насетените структури на доживеалицата знаење ништо знаење (во кои само што се навестувала светло-темната идеја на еротетичкиот магичен круг[2], но не е ниту насетено волшебството на "фантастичната ноќ"). Зраците на сознајното интересирање беа расеани во калеидоскопот на состојбите на свеста: инсуфициенција на свеста за непознатото; не-сознајна не-заинтересираност не-зависно од емотивните и волевите состојби и емотивните, волеви, вредносни и практични односи спрема испитуваното; со набљудување собрани во само-набљудувањата на непознатото, во интелектуализација на само-набљудувањето на непознатото, па, во односот спрема не-сетилно не-познатото.

Од долгогодишните (асистентски) искушувања на лавиринтот на можностите - на воведувања во философијата, наедно, од логичките "танцови фигури" - осамнувала и самата

---

[1] Во овој миг се присетувам на поранешното, не на првото, самоогледување во прашањето - во, тогашната, за огледникот не баш јасна светлост на прашањето и сосема поинаквото доживување на прашањето како такво - скриено со симптоматичниот "збор" на огледот: "Гледиштето на мислењето и мислењето на гледиштето".

[2] Сплетот на случајностите ги уредил еротетичките кругови, возможно е и поинакво уредување на едно бесконечно мноштво на круговите на Едното. В ред?

Идеја[3] на (еротетичката) философија, во која се "прекршуваат" и перспективите на философијата на философијата, на чии висини веќе сме - свесно или, главно, наивно-несвесно - со самиот чин на мислење на испитуваниот "Проблем ...". Во духот на еротетичката философија е и тоа да не екскомуницира ниту една, ниту пак да се приклонува кон било која историски испробана или сѐ уште-не-испробана можност на философирање, како таква таа е она еротетичко на секоја можна философија[4], и не само на философијата. Со неизмерно богатство на сите свои одговори - спознаени или не - прашањето "Дали?" е над самиот "амбис" на Упит-от! Семоќното или немоќното "Да" вечно трепери во сопственото прашање "Да-ли?", во севременото самоиспитување - а човештвото ги искушувало само незначителните можности на незначителните одговори. Дали ќе ги искушуваат и поинакви, било кога ќе се огледаат во светлостата на прашањето какво такво, или, побесно отколку на Беркли, ќе завиваат зловолно на испитувачот?

---

[3] Рака на срце, предзнакот на <u>личниот пресврт</u> во разбирањето на философијата е забележан во емоцијата предизвикана од читањето на "нај"-философските "не"-философски (најмалубројните*) записи: за состојбата на "губењето на тлото под себе" во време на раѓањето на философот и повторното настанување на светот во кој философот го препознава својот лик (... , Анселмо, Декарт, Хусерл, ...). А за записите во состојба на "губење на тло под себе" - ни трага.

*А зошто затемнувања на мракот на "раѓањето" на идејата?

[4] Очигледно, во "подножјето" на еротетичката философија е (евентуалното) пребрзано асоцијативно толкување и мешање на еротетичката философија со агностицистичките можности на философирање или со обезвреднување на философските одговори.

Текстот на дисертација е тест на доверба во "внатрешниот глас", во граничните ситуации. Неговата повест е повест на неволјата и радоста на испитувањето. Пишува кога не може да не пишува. Најнесреќни или најсреќни се испитувачите кои или не го наоѓаат она што го бараат или се најдуваат онаму каде и не ни насетувале дека ќе се најдат.

I

Искушувајќи ја слободата во предавањето на "Проблемот ..." и барањата кои од "Него" произлегуваат, се најдов во Прашањето. Може да се провери, истото со истата метода, "прекрасно е и два и три пати да се повторува и испитува што е тоа прекрасно".

По две децении философски студии, опивања на гозбите на пријателите на мудроста, во просторот на полимилениумскиот "Философополис", повторно го испитувам зборот по кој европската философија го памти својот временски прв толкувач на знаците на Делфи. Најлесно е, вели, другиот да го советуваш, да се запознаеш себе, најтешко е. Ја испитувам - не го решавам решеното - неодгатливата едноставност; ги искушувам можностите (на толкувањата) на "најтешкиот"(,) парадокс или парадоксите на оној кој не (се) знае, *ergo*, на оној кој (се) прашува, на фило-софот, на човекот. Лајтмотив на иницијација во философијата - на самооткровението на философот во философијата - е парадоксалноста на односот ученик-учител по фило-софија.

Кој дури и во сон "бил еднаш еден" Питагоров ученик на кого му е забрането да го постави прашањето, можеби - и покрај сето тоа, во желба да ја предизвика Непознатата - го запрашал учителот: "<u>а што е тоа прашање</u>?". Ја насетува ли некој неволјата на толкувачот* на сонот, да не може да се присети: дали, и ако, што учителот нему му - и, на кој начин - <u>одговорил?</u> Ако кој и да е нешто знае, ако не е без соништа, ако не му се опустошени сите соништа, нека не скржави во дарувањето на толкувачот на сонот. Само, нека никој не ги

---

*<u>превел</u> од српско-хрватски на македонски јазик Бранко Ѓорѓиев

буди успаните, и нека никој не биде ни успан, ни толкувач на сонот како оној ученик кого што Питагора го сонувал. По неколку илјади години реинкарнира во ликовите на бесмртната пофалба на Еразмо Ротердамски, па, во ликот на Заратустрината луда, и Заратустриниот најсмешен и најтажен слушател. Тој не (се) прашува, ниту себе, ниту другите, а и него никој ништо не го прашува. Сигурен во себе, живурка во "некаков" одговор. Унапреден е во учител по филодоксија, во време на смртта и на пеењето и на мислењето, во време на испивањето на отровот и збогувањето на Сократ (во нас) од нас самите, во време на преобразената Минервина утка во досадна, дрдорлива и кокетна Касандра.

Оној кој уживал во лудата надигрувачка мисловна игра на индискиот мудрец Нагарѓуна, **на патот е** да го разбере јазикот на архаи-те и неискажливата радост на повторнородените.[5]

---

[5] Во себе отворено - "Писмо" Н$^{\circ}$ седум - разбра(в-те)?!

II

"Не оди" да не се оди, а ни без дар да се оди на "гозба" на ближни кај близок. Чудесен во поучувањето на оној кој дава да се поучува, вели дека "патчето е тешко, тесно како ивицата на сечивото", а само со самопреобразувачкото самоиспитување може да патува оној кој се колеба пред да се одлучи да тргне сам на најдолгиот можен пат: кон себе самиот. А зошто дар без дароприматель-дародавец? Блажениот дароприматель нека го прими дарот без дародавец, ако дародавателот - негде на некое пусто острово или во Адот - ги испитува прашањата поради кои доброволно е тука, а поради стравот на обвинителите и судиите од омраза е "казнет" на вечна љубов на испитување. На лакедемонците ни на лош збор дар да не му одречеме, вистинит ако е; и ако не е, нешто убаво сокрил. Ни убав, ни вистинит, зарем на лакедемонецот од лакедемонците е?

И Хиперион на Диотима со љубовта и се проколнал дека сред Пустополе извор ќе најде. Тука - во Не-пустополе, на изворот во градината на р'тење и цветање на родот и породот на Прашањето на прашањата - Одговорот е: се наоѓаме, дури и не ме било на "првата берба". Се колнам во Непознатата Птица на Непознатиот, листаат?! Сега, не порано, само тоа? Да(-ва), по лист на лист, на ноќ на бдеења. Сонува возлети и слетувања на Ерот. Било што, зрее ли? Што пишува на јазикот на кажување на неискажливото? Безгласните читатели го слушаат неслушливото во сетилното: во опипливо-видливото -... од знаците на лицето на лисјата разлистени од раскаменетиот омфалос.

Се искрадов себеси, од играта на Атинините деца на полноќта, за миг; сам, озрачен со светло-темните икс-зраци на Венера, невидлив, како лебед талкач украдов пелцер. Ни прв, ни последен "грев"; ни "жртва", ни "прводородено" е; за искушување на "гозба" не е; ни цвет, ни украс, но, со дарови на ближни, <u>праштање на праштањето</u> како "Едно и сè" таинственото е на таинствениот дародавец-даропримател-<u>инспирацијâ</u>, на <u>филозофот</u>.

III

П о с в е т е н и о т

ученик-учител по философија,
философијата со одучување учи:
ни учителот, ни ученикот ни;
нит' Она е - чудесна убавина,
фило-софијата сама - а-ко(ј) ни
учителот-ученикот, а-ко(ј)
философот - ни

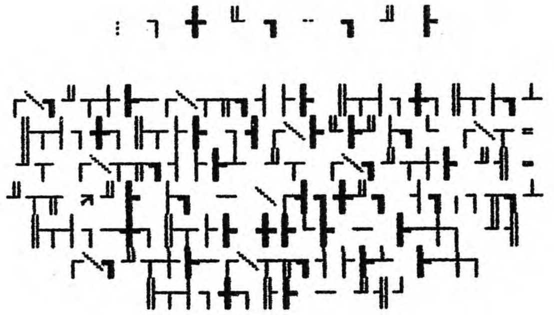

IV

Не прогледаат ли со невидливото и не го здогледаат ли невидливото, самите на себеси остануваат туѓинци како што им е и филосoфијата туѓа. Филосoфијата - "симбол на сојузот на слободните духови, според кого сите се препознаваат" - "не можат да ја научат, со молитва да ја повторат, со лицемерство дополнително да ја придобијат, ниту можат да ја повторат тајните непријатели и ..."; така, значи, срдечно ги поздравува Шелинг, сите, со филосoфскиот поздрав во филосoфското писмо; "разбирливо само" на филосoфите, вели, а на другите им е "вечна загатка"?! Вечна загатка на разбирањето и разбирање на вечната загатка?! "Разбирам!", дали е тоа филосoфски одговор на филосoфско прашање, или е тоа говор над одарот на филосoфијата? Зборовите <u>на крајот</u> од филосoфското писмо - "вечна загатка" - со лакедемонски се дух, за филосoфско читање. Непознатиот не ја разбира фило-софијата како софистика, ниту фило-софот како софист: уморен необичен заводник без љубов спрема мудроста, со саморазбирање заледен во состојба која е индиферентна во однос на чудење-восхитување во запознавањето на вечната загатка Непозната во себе. Се ми се чини, дека, филосoфот го сонува будењето на разбирањето на "нефилосoфот" во денот на филосoфскиот сон: во доживеалицата на чудење-восхитување во запознавањето на вечната загатка Непозната во себе. Така разбирам филосoфите да се разбираат; толкувачи на сништа и толкувачи на толкувачите на сништа. На колку ли возможни начини е убавината на проклетството или проклетството на убавината на учењата со одучувања? Ако во Августиновиот одговор на прашањето "што е време?" е "обелоденета" природата на односот на (филосoфските) прашања и (филосoфските)

одговори, кој може(?!) да одолее на дрскиот предизвик на неискажување на неискажливото? Вечен молк; ни знак на знакот на Душата? Ако е таков смртник што прашува, возможен, бесмртен е, за Него никогаш никој ништо не може да сознае, за среќа на Непознатиот. Не лажат поетите (не следи: "вистина зборуваат", ни "ниту вистина зборуваат"). На дното на срцето скриената тајна ја откриваат "криејќи ја" во стихот. Минута молк над оние кои ништо не премолчуваат.

V

Сакате ли било што? Сакате ли да се запознаете себеси? Ја чувствувате ли парадоксалноста на односот прашање-одговор? Не се чувствувате ли, непријатно, во длабината на површноста на одговорот? Можете ли да го измерите немерливото, можете и да одговорите на прашањата: дали сте, како сте, колку долго сте се поднесувале себеси во неизвесноста на прашањето?! Побрзи сте од светлоста, од умот. Интелигентни, бездруго. Избег(н)авте, без обзир на главата, но ... , дали воопшто сте го чуле Прашањето, сте Се почуствувале, до-живеале Себеси во неизвесноста на знаење на незнаењето? "*Timeo Danaos et dona ferentes*"? Душата ја отвори човекот; како преплашен од виденото, го заборави виденото. Вода, Талесе! На ладниот ладно освежување; питко и горко - од тукушто разледениот извор од крајниот север - не е возможно да не се испие сам; капка по капка или наискап; достоинствено, или не; дури како и да ја чукнале чашата од чаша, празна, или не. Не?

Живи сте? *Ergo,* сакате ли ... ? Не, не брзајте, "*festina lente*" - "*eppur si mouve*". Уживајте во магиите на Непознатата. Умот свој во размислување одморувајте го. Испивајте од желбата. Испитувајте Се во желбата. Испитувајте, да речеме (ако не сте испитувале од "а?!" испитувајте и зошто не сте), дали е желбеното во самата желба; па, како воопшто би можела желбата без она што се сака? Неее, не итај чедо на Сизиф, одговараш само на Себеси; не гаси ни искра - од Сонце посветла - на светлост, а не го измачувај ни зборот на наслепо нишанечките сезаклучари: само што е одбравена - не се знае како - капијата на мракот-светлоста герберу!

* * *

(Ако сакате, "свртете го листот". Во Себе читајте го про-е-ми-ум-от во Непознатото - запишаното, но, необјавеното - откаде е и со букетот прашања скриен дар-добредојде, а не академски императив: "кој не знае ... , нека не влегува ...". Го слушам повикот на прашањата од "несамооткровените" во филозофијата; но ... , и ја чувствувам парадоксалноста на наговорот на Другиот на избор на Себе самиот.)

VI

Н и ш т о - б е з п о в о д ?

Сонцето е најдалеку - на полноќ.

На полноќ роден, посветен на најоддалеченото, најоддалеченото најблиско го чувствува. Со раѓањето не го гледа Сонцето. В миг мигна искра на исконскиот копнеж, светлост поубава од Сонцето; празник за сонот на надлет над Земја, од крај до крај на бескрајот. Што ли му е денот на денот во полноќ? Ноќта на ноќта? Денот на ноќта? Ноќта на денот? Ако кој беше да е на Сонце, и ако спален не е, не прашува? Непосветен, залудно прашува? Од љубов родени, раѓаат од љубов ил' не раѓаат; прашуваат ил' не живеат?

Ниту да стигнам, ниту да избег(н)ам, ниту на страшно место да постојам: не можам. А, ќе стигнам, ќе стигнам, насетувам дека знам; ако стигнам, насетувам, не можам да знам ни дека сум стигнал. Избег(н)увам. Постојам, поинаку не сум одлучил. Како би можел да го знам она што не (можам да) го знам? Кога би го знаел она што не го знам ни дека не го знам, вечно би се смеел на храброста на најхрабрите надлетувања над границите на(д) најсмелиот летач. Тој себеси се надлета високо под Небото на небата, на самиот врв на дијалогот со самиот себеси, се осмели и самото го Сонце праша: "Голема Ѕвездо! Што ќе беше твојата среќа ако не постоеја оние што ги

огреваш!"?[6] Зошто не го запраша, поету "над" поетите, во што се состои среќата на Сонцето кога не им свети на оние на кои не им свети? Ако не се обидам, како да не сум се, ништо, обидел. И ако се обидам, ќе се покајам, ако се за верување зборовите на јужњачки топлиот трепет на душата на оној ироничен необичен заводник од север[7]. Сфинга? Решено, не? Растргнува? Одговор?! Пред да било кој било што чул, ја испушти душата и духот на прашањата. Запрашај се себеси, нема друго ... , не можеш другиот. Ниту Он, никој ништо не знае?

---

[6] Кој прашува? Кој кого (не) го препозна во прашањето на испитувачот? Кој, како, зборувал? Заратустра? Ниче? Кој? Непознатата "над" Непознатата? Не се знае, поради тоа, за секој случај и ниту за кој и да е, и Издававачот, во Македонска книга, пишува - дека во Скопје, на илјададеветстотиниседумдесетиосмиот или кој и да е пат во форма на прашање на самиот почеток - "Така зборуваше Заратустра"

[7] Без опивањата на Регина и Федар на овоземските извори, и надлетувањата на ледените врвови од Олимп, без самоспалувањето на самораспнатиот во пламенот на жарот на "Или ... Или ... ?" не би ни бил ни лист од Дневникот-себе; ниту за надгробен знак на врвот на Олимп на необичните заводници, нит' за пелцер.

Ништо без повод? Сè и да не è, туку, така, без Нејзе, без Птицата, Непознатата птица, Птица на Непознатата - како јас, ограничен во своето знаење на незнаењето не-(го)-пре-по-знав и не(го) знаев со други зборови да го именувам безименото - така, не би ни "планините пак станале планини". Не знам ни дали е птицата на Непознатиот Бог или Богот на Непознатото, самиот Бог или ... ? Ни себе не би (се) уверил кога би - како апостолот Павле, никој друг туку токму Атинините деца - ги уверувал: "Онаа што вие и незнаејќи ја почитувате, таа јас вам ви ја навестувам".

Не почуствувајќи го ни здивот на животот, незабележана, <u>**на самата граница на времето и вечноста,**</u> во дното на прозорите на <u>Душата</u> - свивала гнездо.

Ништо не-знаејќи, не насетувајќи - од некаде дојдов, некаков клуч некако вклучив во некаква брава некако забравен со себе сам, со некаков. Керберот 'ржи, тоа прадревниот заточеник на заточеникот му ги отвара капиите на мракот-светлоста герберу!

Се колнам во очниот ми вид, сè што гледа не го видува - гледањето - себе самото. Сега гледа, сега не видува ни што сега гледа. Што видов? Како не обневидов? Крила замалку испокрши од страв; преплашена од виденото, не виде, што пре-видено е? Про-видение? Излетничкиот топос, каде беше да е?

Несвиено, разгнезди се ...

Надворешниот, при дното скршен, прозор на-скршлив(ото) ширум го отворив. О д л е т а ...

За миг, се прибрав во имагинарна точка. Најпосле, почнав. Како толкувач на сопствените соништа, преведувам Мнемосинини преводи. Птицата[8] во аголот на разорените прозори на световите без философија, не е ниту утка, ниту жуна. Минервина ил' Минерва самата, е́? Не е Друга, Божица на љубовта ил' Божицата, лично? Е, Мнемосинина ил' Ѕевсова ќерка, која? Или ... ? Женски Лазар? Мефистофелов род пород? Ни Јас не (Се) зна-м? Не. Не?

---

[8] На безгласниот читател, добро известен од круговите на еротетичниот Круг, му ги доверувам чистите факти, разоткриени во меѓувреме - по последното отчукување (на првобитниот текст) и пред првото (на оваа белешка). Непознатата птица - за Нејзе знам дека сите знаат по слушање - Невидлива, видена е, сепак, на избледената фотографија. Нулите (*ništice*) со својата нејаснотија незадржливо подсетуваат на Онаа од "Поетиката", *ergo*, на родното место на теориите за Теоријата на трагедијата. Меѓутоа, фотографијата не е само фотографија, туку "застој на кадарот", во документарниот филмски запис за препотопската гледна точка. Така е тоа кога без програма имитувате емитување на програма од прапочетокот: ни документарецот не е само документарец туку филм во филмот, на Непознатиот автор, на текстот на животописот. Во лов на Авторот, ликовите се заколнуваат - иако веруваат дека поради тоа не им веруваат - дека е во прашање живата вистина, но дека не знаат: Што е Вистина? Што или Кој е во Прашање? "...". Молам? "...", Тоа вие го велите? Јас и благодарам на праубавината, но знаете ли "Што му рекла Желката на Ахил?"? А-ко(ј) сте вие, сакале да бидете, Алиса во земјата на чудењето, немојте да не го проследите вам посветениот темат на часописот "Дело" (Год. xxxv бр. 6, јун '89). Ве подсетувам на Она што би можело, можеби, и вам да ви помогне во саморазбирањето (на текстот?).

VII

Ништо? На Делфи, ништо прекумера?

Друг пат? Прв пат? Питија?

Не Ум; Не Неум; Не Ние, но ... , "Не" во Мит. Но..., Умни, не? Неумни?? Ние не во Мит???! Не?

"Не" во Мит: Не-Мит; Мит-"Не"; "Не"-у-Мит-но? "Не" Неумитно[9]? Не Неумитно? Не неумитно "Не"? Не "Не неумитно 'Не'"? ...? Мерка?

---

[9] Скитајќи, како љубопитливите погледи на Непознатите, на минување, некаде каде-и-кога е "Медијана" на Ориjентот и Окцидентот, дали се препознале "Познатите": "Н" и "К.О"? Првиот е прв на другиот, на минување се претставил во чудотворната игра на надигрување на мислите - мислам(,) во кругот, на првиот, не? - а другиот се бара во тајните светови на "фактите".

На средбите на "Познатите" е Сведок како Сведокот на средбата на Парменид, Зенон, Сократ и ... Аристотел - во време на иницијација на Ученикот во *Initium cognoscendi* на Упит-от - во ликот на "наивниот етимолог", во кои се бара Автоликот, како и во непреведеното, "не-у-мит-но", во преведеното и непреводливото од Мнемосинините преводи.

VIII

Првобитно, во формата на Прашањето - што е философијата - е запишана темата на испитувањето. Кој знае кој е патот на читањето во себеси; во молкот го чув безгласното прашање, како непознатиот дух самиот со себеси да разговара.

"Кој си ти кој прашуваш: што е философијата? Не-знаејќи, чудно философираш: она што го знаеш, не знаеш дека го знаеш; она што не го знаеш, не знаеш дека не го знаеш. Каков нуркач мислиш дека си, ако не знаеш ... ?

'Откаде ли да ја најдеме, драг мој!? Баш сме биле смешни. Како децата кои сакаат кациги, и ние секогаш сме верувале дека веднаш ќе го зграпчиме секое одделно знаење, а тоа секогаш (ни) избег(н)увало. А, зошто; зошто, пак, ти ...? Кога сме дошле до вештината ... и испитувале не е ли таа она што дава и овозможува среќа, тука, тогаш, како во некаков лавиринт пропаднавме. Сме мислиле дека сме на крајот, но ние сме го заобиколиле кругот, во истиот оној недостиг како и тогаш кога започнавме да испитуваме.

- Како ви се случило тоа, Сократе?

- ... исто сме(,) така далеку(,) или уште подалеку(?!) од тоа да знаеме кое е тоа знаење ...

- Жими Ѕевса, Сократе, се чини дека сте западнале во големи тешкотии.

– И Јас, Критоне, кога во тие тешкотии западнав, гласот го изгубив ...

Смеа.*[10]

Смеа?! "Не се смее човекот кој паднал, доколку не е филозоф, или човекот кој научил да се водвои и како незаинтересиран набљудувач да присуствува на она што му се случува на неговото Јас".[11]

---

[10] На безгласниот читател – пречувствителен во неизвесноста на магичниот еротетичен круг на прашањето (кај "цитатот" H^{O} што е тука во прашањето) – сакам како со молитва да му ја измамам добрата волја во доброволното искушување во неизвесноста, со читање на знакот на лицето на листот, само до знакот за крајпатецот H^{O} по следниов. Оној кој заради радоста на знаењето без сознавање, кој поради маките на немоќта во опстанување во непознатото, окован со нераскинливите окови на "Познатото", па, не сака ништо (да ризикува), нека си почини во друштво на крајпатецот H^{O} по следниов.

[11] Освен времето невреме е. Од невремето во градинарот себе самиот васкрснал. Блажен да е насмевот, смеата и подсмевот подбивен, циничен, морничав, сатански и ... Оној кој не ја чувствува мачнината во поднесување на "Сепознатиот" време-простор "Полипар". А кој од бол се почувствува во гримасата на насмевката, нека не се згрчи во гримаса, во лицето на гримасата; нека се обиде да (си) се смее себеси до бесвест... Нека не очекува чудо почудно од смеата, не може да сознае зошто се смее; дури, во волшебната насмевка на Непознатата ја насетува неволјата на "Познатите" дворски шутови. Не исчезне ли чудењето на Непознатиот на Непознатата, зрее ли во восхитеноста од запознавањето на "Познатите", тогаш моќта на прашањето и смеата е како чудотворниот опиум на цветниот прав на "Цвеќето на злото", а испитувачите не би можеле да посакаат порајски рај од испитувањето на сопствениот пекол. Оној на кого му е нешто нејасно, неразбирливо – непознато, чудно – Нему му е тоа Негово тло на испитување, тоа се Негови шуми и прашуми, пустини и беспатици, извори на живеење.

Не знам што е тоа што го чув, ниту како е тоа возможно, но, моќта на вообразбата, или умот, го слуша неслушливиот дијалог Сократов со самиот себеси, на самата граница на Адот, на полноќ, непосредно по летниот солстициум; во меѓу-време(то) на двеилјадитристаосумдесетидеветото враќање во Адот и двеилјадитристашеесетото раѓање. Ни сега не е, или е неподносливо, лесно, да се открие нескриеното: <u>односот на повтореното и неповторливото</u> во овој дијалог (на Сократ во нас или Сократ на апсолутниот дух) и во оној под шифра "*Euthidem*". Тајникот на духот - чудесно убав во својата љубов спрема убавината, неодгатливо загадочен во едноставноста на испитувањето дали душата раѓа сениште или лага, или честито и вистинито - запишал под различни шифри - и толкувал само некои Сократови дијалози, во време на својот осумдесетогодишен престој на Излетничкиот топос[12]. На

Доказ? Прашајте се себеси; од прашање родени, со прашање измиени, со испитување на сопствениот сплин, воспитувајте се.

До надигрување на насмевката на убавините на Непознатите - на гозба на смеата, на смевотворниот испитувач на смеата=цветот на злото - слободно да ги прошетаме градините на злото кон зло, инаку невините "Цвеќиња на злото", на градинарот Шарл Бодлер. Сабрана дела, Народна књига, Београд, 1979, Откаде збор? Откаде слика? Откаде-оттаму пелцер? Сликарски салони, О суштини смеха, пелцер 230.

[12] "Цитат?"? "Фалсификат?"? Кој "при очи како без очи" не прогледа со невидливо око, око-то на криминолог нека гледа и суди како фалсификатот гледа и суди. Во иследната постапка сè да се со-средоточи: оригиналот фалсификатот (текстот над крајпатецот пред претходниот), фалсифицираниот оригинал, фалсификатот, ... (неискажаните логички можности ги откриваат учениците "ловци на секој збор", во интелектуалните игри побрзо и поубава "расте памет") и оригиналот пелцер на пелцерот, Платон, ДИЈАЛОЗИ, ЕУТИДЕМ, Графос, Београд; го скинеш ли секој лист, ќе никне, ќе процвета, одново неповторливата можност на философирањето; како лист до листот: ..., 166, 167, 168, ...

тајниците на духот и на толкувачите на толкувањата им наменил отворено писмо, а во писмото - на непосветените занавек - скриен клуч и шифра на шифрата: "не постои моја философија". Само посветениот - како Диотима Хипериона - со љубовта го проколнува: немој да не се препознаеш себе.

Сонцето, значи, е уште подалеку од мнениата за најдалечното? А, само миг пред падот во лавиринтот на полнокта на почетокот на испитувањето ... , како ништо да не е, ни било, нит' ќе биде. Нему (за образование) не му е потребен друг човек? Од пештерата на восприемањето на Сонцето - на величината и оддалеченоста мерлива со сопственото стопало и одот - загледан во ѕвездите, момчето Клинија сака да бара некоја друга - своја ѕвезда - облечена во боите на расположението на сопствениот копнеж. Откаде[13] да ја најдеме,

---

[13] Таинствениот испитаник на таинствениот елејски испитувач на таинственото прашање "Дали?", испитувајќи се себеси во лавиринтот на прашањето "Откаде?", ги испишувал страните на светот на Органонот и Метафизиката на испитувањето. Од чудењето кон Непознатата, настана фило-софо-"полисот": восхитувањето, пријателството, блаженството на Непознатите; меѓутоа, фило-софот не е граничар на "полисот" без граници, не вели: "кој не знае логика, нека не прашува", на себе би си противречел на сопствениот пат до прашувачката логика на самоиспитувањето. **Како во философополисот? Тоа не го знае ниту еден философ.** Не знае ни како се избрал себе на својата самоизбраничка, а како воопшто би можел на Друг да му го покаже патот по кој Другиот (би) прв пат, првиот, патувал во еден единствен философополис на себе самиот? Вистина, не е да не е, копнежот зборува со јазикот на љубовта, философот "заведува", "наговара", "мами", "се стројникува" - како му рече Сократ на Теетет - (никогаш не "венчава") со одучување учи, меѓутоа, сé се тоа груби, "странски" зборови на егзотеричкиот јазик на философовата исповед во комуникација со "не-философот", во искажувањето на неискажливото, толкувањето на необјасниводо; тешки зборови на најлесното - да се советува Другиот - за она најтешкото, Другиот, да се испитува себе. Непознатиот не може да ја разбере на сите - сé

близок мој!?

Неколку векови ќе бидат потребни, насетува поетот "над" поетите, само потполно и во сите длабочини да би се сослушало едно прашање[14], она, кое сега нам ни се поставува на

- разбирливата философија на воведување на сите-во-сите философополиси на самите себе. Непознатиот не ги разбира Другите како празните класи. Во повеќегодишното преиспитување на претходните две реченици, сега ми е блиска и несопирливо предизвикувачка мислата дека разбирањето на себе како празна класа - тоа фасцинирачко откритие на интелектот, на самата граница на логиката на "старите" - е плодотворна можност на откровение на философот во себеси. Се разбира, ниту овој увид не ја осквернува идејата да никој никого не може да го воведе во философијата, не го открие ли самиот во себеси философот, а ни тоа откровение не е во исклучива моќ на волјата и/или разумот, туку тоа е таинствена релација - "третото царство" - меѓу Непознатиот-Непознатата.

[14] Весела? Веселата наука ги испитува прашањата на ужасот?! Научник "над" себе. Умот во размислувањето се одмора, од чиста интелектуална љубов ја испитува и самата љубов и омраза, своите обвинители и судиите од омраза, граничарите и заточеникот во заточеништво на "Сепознатото"; најдобрите и најлошите возможни светови. Со омраза отруени, кога би можеле да се испитаат себеси макар и со една единствена честичка од икс-зраците на Венера, со помош на кои "необичните заводници" ги испитуваат и своите мразители. Испитувачот и Испитуваниот живеат во различните ликови на Ликот, но, не само во различните личности. Непознатиот испитува со очите на Непознатата. Како Ѕевс Атина, Непознатиот ја изнедри Непознатата птица или змија. Омразата и омразата ја испитува со омраза, Весела наука, не. Во Непознатата се и Атина и Ѕевс (и Минерва и Минервината утка), Кронос и Икс-на-Кронос. Непознатиот со Непозната го мери времето, па, со која ли само логика на веројатноста ја мери чујноста на прашањето?! Неколку векови, помалку или повеќе, чмаење без прашања на Човекот, не го завреднуваат сензибилитетот на Непознатата. Непознатиот на Непознатата не и е Прокруст; Непопознатата на Непознатиот не му е "на минување", туку, неминливо Непозната. Дали животот воопшто има смисла? Непознатиот Круг на Непознатите? "Наднаучник", Фридрих Ниче, Графос, Београд, страна од светот на Веселата наука: 276.

еден ужасен начин! А колку ли векови или милениуми му се потребни на временловниот ум, или не-ум, да го слушне, разбере и повторно постави прашањето на смислата на прашањето како такво, па на прашањето на падот во лавиринтот на односите (на философските) прашања и (философските) одговори? Лавиринтот прашање на прашањето, лавиринтот прашања за смислата на севозможните испитувања, смисла, смислата на самото постоење, лавиринтот како таков, во самото јадро на прашањето на философот е: "Што е философијата? Еротетематичкиот философски Круг логички имплициран со првото и секое возможно (философско) прашање, временски е опишан, актуелизиран, во Платоновите (и/или Сократовите) философски испитувања на можностите на философијата како таква. Философијата во прашањата на себе самата ги распознала апориите и парадоксите: на философијата како таква, на мислењето и јазикот, на прашањето како такво, на Оној кој не го знае: философот, *ergo*, човекот. Оној кој не знае (прашува) испитува оној кој не знае (прашува). Непознатите патници - ако не е илузија и тоа дека воопшто патуваат од непознатото во непознатото - можат да бираат, прекрасна ли иронија, или да бидат растргнати како епизодните ликови во трагедијата (несреќни или не; ни среќни, ни несреќни; ни трагични, ни комични, ни живи, ни мртви) или да бидат трагички личности. Човекот не е решение на Сфингата, туку гатанка на гатанката. Одгатувачот станува самиот на себеси неодгатлива загатка. Во прашање е знак на знакот, симбол на симболот на Сонцето крај надгробните споменици.

Испитај го и испитуваното. Дали омразата и омразата со омраза ја испитува? Омразата во прашањето е зло во срцето и грлото на испитувачот.

Философот на смеата - вистина, повторно оној кој не знае - од срце се смее на оној кој не (се) знае - на самиот себеси - се смее, а не знае зошто се смее, кој кому му се смее, кој кому му е смешен; кој е смешниот смевосоздателен смеач? Философот на смеата, божем не знае дека божемните одговори на Марк Твен божем на некој репортер, се всушност духовита форма на логично невозможниот, но егзистентен, дијалог со самиот себеси.

"Имате ли брат? - Да; го викавме Бил! Кутриот Бил! - Зар умрел? - Тоа никогаш не сме успеале да го дознаеме. Над таа случка лебди некаква голема мистерија. Бевме близнаци, покојникот и јас, и кога имавме петнаесет дена, нè капеа во иста када. Еден од нас двајцата тогаш се удави, меѓутоа никогаш не се дозна кој. Едни мислат дека тоа бил Бил, други мислат дека тоа сум бил јас. - Чудно. А што вие мислите за тоа? - Слушнете, ќе ви доверам една тајна која ни на жива душа уште не сум ја открил. Еден од нас двајцата имаше посебен знак на надлактицата на левата рака; а тоа сум бил јас. Меѓутоа, тоа дете се удавило ... "

Философот на смеата - "соочен со таквиот мал проблем кој се опира на секој обид, се измолкнува, бега, повторно се појавува, како дрскиот предизвик дофрлен на философската спекулација" - не знам дали и како се смеел испишувајќи ги философските зборови за философско читање: "бесмисленоста на овој дијалог не е било каква бесмисленост". Не му устоил на прашањето: "Кој раскажува ... ?" Кому? Колку-ли-кој е Јас? Колку мисливи и незамисливи, искажливи и неискажливи откривајќи се кријат и криејќи се откриваат во еден збор, чуден знак, позади заменката "Јас"? Чедото на Атина играјќи се како да (под)заборави на себе или единствено тогаш е исклучиво самото со себе, а тоа да не го ни знае или е со себе затоа што не знае, па дури тука на крајбрежниот песок понекогаш со рака заграбува од белата пена, лесна и весела, ги следи нејзините

непостојани контури, час подоцна се чуди што на дланката му останале неколку капки вода, но вода многу посолена и погорка од водата на бранот кој ја донесол. Смешниот смевосоздателен смеач се вовлекува во себе, се чувствува во себе, се чувствува ..."помалку спонтано и погорко, некаков зачеток на песимизмот, кој сè повеќе се развива што подолго смеачот размислува за својата смеа"[15]. Некој некаде некогаш напишал:

---

[15] Завесата паѓа; философите во себе; интервјуираните репортери вон себе ги глумат одговорите на судиите на ненапишаните критики на моќта на судењето; на комедиографите философите им умираат од смеа гледајќи како магарињата ги јадат смоквите. А глумците? Науката научно одговори на сите научно поставени прашања. И? Сите бричат, сите обричени, самите себеси не се бричат. И? И, Ништо, Никој. Берберите сите, не знаат што е тоа наука, ниту кој е научник; не знаат, а не можат да знаат ни дека не знаат. Па, како може инфантилниот научник да го избричи заборавениот покојник во себе? Ги разбира ли берберот "прашањата без смисла" на чичо Лудвиг? Вели ли дека научно знае: кој(а) е и науката што е, тогаш не знае ни што зборува, (т. е. логички) го тврди (истото што и исказите) "лажам", "наивен сум", "спијам", "жив покојник сум". О нееe, не лаже тој како чесниот граѓанин на сциенциополисот без наука и научниците; во сонот сонува, "мисли" и зборува "буден сум" - не е толкувач на сопствените сништа.

Во што е разликата меѓу "било каквата" и "не било каквата" бесмислица?! Не ги прашувам, веројатно, само бирачите за мис на бесмислицата?! Ако бесмислицата è, дали е без смисла, бесмислена или е бесмисленоста смисла на бесмислицата? Ако никој себе не се бричи, ако не може, невозможно è самоубиството, но, невозможното è?! Ако е невозможна философијата, што да се прави со себе?! "Навистина голем човек е потребен, пријателу, кој задоволително ќе го сподели ова во сè: дали на ниту една работа не и е природено да се однесува спрема самата себеси во сопствената моќ, туку (само) спрема другиот, или на некои им е природено а на некои не". *Platon, Dijalozi, Harmid, stranpuitica* 41.

"мудрецот се смее само со морници". Сепак се смее, не е поништена можноста на смеата[16]; непознат е <u>авторот</u> на цитираниов запис на едно самочувствување на мудрецот, всушност, било кој Непознат би можел да биде автор. Блискиот ми толкувач - "препишувач" од кого го препишав цитатот, кој

А како пијаниот гостин на лудата гозба на смеата на испитувачот на смеата, испивајќи со погледот од погледот, режирал според изменетото сценарио, изгубен среде патеките на прекрасната градина, и бога за сведок го има: *Henri Bergson, Smijeh, od A do Ž, Nakladni zavod Znanje, Zagreb* 1987, bogaze 9, 122/3, 126//7

[16] Хераклитовата солза, Демокритовата насмевка - всушност, не знам дали се во односот поетски овековечен во стихот на Халил Џубран - Диогеновиот цинизам и Петрониевиќевиот насет. на афективната индиферентност, некои доживувања на светот се возможни, возможни доживувања на за-по-знавања на Непознатиот-Непознатата на "портата на вечноста", каде Парменид беше благонаклонето примен од Нејзе - од 'Ανάγκη - а Хајдегер, со мудра ведрина, со зборот ги слика "зараснатите сетилни патеки" (Кант), ги собира даровите на Непознатата "праслика": "Нејзините врати се вртат на шарките кои некогаш вештиот ковач ги исковал од загатките на животот". Магепсана од светот со божествена убавина, Душата може да биде разочарана од светот на пештерата, хераклитовски исцелувајќи се со солзата, со атомската насмевка противејќи и се, со незаинтересираниот анатомски поглед на циникот испитувајќи, или: контемоплативно собрана во неограниченото духовно пространство на вечно живото сеќавање, како да е слепа, глува и нема - непостоечка (не по себе и за себе, туку) за непостоечкиот свет, за светот на кого му е Она непостоечка, [толкувачите на јазикот на телото се пред непреведиви знаци "изгледот мами": дали е лицето со Сонце спалено (Хелоиза) или ни утро не дочекало]; или Душата не може да не дарува со дарот кој ниту настанува ниту исчезнува. Да се биде или да не се биде на "портите на вечноста" е исто што и да се биде или да не се биде на "влезот" во философополисот на себе самиот. Егзотеричниот вовед во егзотеричкото на философијата и езотеричниот вовед во езотеричкото на философијата го разликуваат само философите, само самооткровените во философијата; од сопствената или некаква друга сенка некако е уште и возможно некакво самосознавање или било какво друго сознавање, меѓутоа не и езотеричното сознавање на светот на езотеричното.

на прашањето "кој сме?", одговорил "оаза на морници среде пустина на самотија", го одгледал во својата градина цветот со остриот мирис на тлото, без злорадоста и злоупотребата на убавината на пријателството, ненабран, дар е на сите Непознати, на Испитувачите заљубени во феноменот на односот Прашање-Одговор, лично:

"Како вампир своето срце го цицам,
на страв на луѓето и бога,
проколнат на вечна смеа, не можам
дури ни да се насмеам повеќе!"[17]

Оновремените страсни времеплловци мудро се ограничиле на тоа "најпрво да го пробудат разбирањето за смислата на прашањата" која тие "секој за себе", "во себе", "од себе" некако веќе ја слушнале - па, од толка оддалеченост - и "веќе некако ја разбрале" како фундаментални философски прашања[18].

---

[17] Шарл Бодлер, HEAUTONTIMORUMENOS

[18] Борхес пишува дека "пишува резимеа на ненапишаните книги"; Хајдегеровото главно дело е предговор или вовед во ненапишаното главно дело. "Мислењето занемело"? Вам ви е очигледно? Веќе? Добро. Познато. Сепак. Поправо, што мислите(?) кога(?) употребувате(??) израз [(?): "Што мислите?"] ние сме(?!) всушност, некогаш верувале дека тоа го разбираме ... но ... сега? Во неприлика? Имаме ли денес некој одговор на некое прашање? Кој? Кој ни во неприлика (не) е што не разбира? Не разбира дека не разбира? Поправо, што мислиме ... со зборовите ...? "И така, ете, добро е најнапред, пред сé, повторно да се побуди смислата, Хајдегер вели, "на тоа прашање". Можеби без тоа Хајдегерово (Парменидово, Платоново или чие не, ничие?) "тоа" (прашање) на тој Хајдегер, не би била ни побудата, ни будењата на разбирањето, но, без тоа Хајдегерово "тоа", јас се ограничувам со целта на побудата на разбирањето на смислата на прашањето како такво.

Хајдегер не можел да не биде во неприликите на она "тоа", *ergo*, на своето прашање. Не можел ниту да разбере, ниту да буди разбирање, без побудата; меѓутоа, побудувачкото разбирање и разбирањето по будењето, не е едно и исто -

Будењето на разбирањето не е без незнаеното ни αρχη, но, во

разбирање. Дека не е тоа што е, Хајдегер и во "тоа" и во "било кое" прашање би го испитувал прашањето како такво*. Прашањето не е прирачно, на прилика и по прилика припремено, вештачко; не е флерт, и, индиферентно е на флертот на испитувачот. Не е дарот дар, ако не е изнедрен. Во неприлика, загрижен, Хајдегер чувствува страв од Непознатата, во неизвесност е дали: со поглед го досегнал дното на кратерот незнаено дали од угасениот вулкан и ја активирал вулканската лава, или само му се привидува дека é. "И така, ете, добро е најнапред, пред сè, повторно да се побуди ... ", но и пред сè и по сè се чувствува трепетот на можноста за вртоглав пад во заборавот под безднатa на Непознатата. Загрижениот, стравогрижливиот Хајдегер не искапи ни капка од старото, најстарото вино, ниту од ширата на вечно младиот дух на Непознатата - храбро избег(н)а избегнатиот во феноменологијата на избегнување на избегнатиот.

Талес загледан во ѕвездите на Небото над нас, се нурна во темнината на лавиринтот на себе самиот, не би ли ја одгатнал тајната на прашањето и смеата на "младите" и "стари женици"; загрижениот Хајдегер, не му мигна ѕвездата на Небото над земците - за малку пресвисна испитувајќи го Талеса во себеси "зошто изворите пресушија?". Ако Непознатиот и Непознатата не се во љубовта на испитувањето, ако исчезне чудењето, ако не зрее во восхитот на запознавањето, тогаш на "Познатите" не им пеат Непознатите птици. А како (по)инаку да се препознае филозофот, зар не, Емпедокле(?); "... мудрите не ја сакаат мудроста ..., лошиот ... не сака ...", *Platon*, *Dijalozi*, *Lisid*, 107-mi pat ...

Да се преиспита од извонредните извонредното - Платоново, Хајдегерово и Диотиминото неизбегливо - испитување на Софистот. Женскиот Лазар ги "истребува" "Познатите"? Насмеј сè Силвија Плат(!), насмеј се ...

* Сето тоа што Хајдегер го исчитувал и пре-пишал - и, "рака на срце", не само Хајдегер - го исчитал оттаму откаде е и сè (она) што може да биде исчитано и преведено на еден секојдневен јазик, на јазикот на митот, религијата, уметноста, науката, филозофија, ... , од прашањето како такво! Хајдегер, се чини, како да нема ништо за тоа, така да се каже, ни еден единствен убав збор за Непознатата, целата моќ му ја призна само на "своето прашање": "Затоа, се чини добро е накратко да се разгледа, што ли воопшто му припаѓа на некое прашање, како(?) тргнувајќи оттаму (?!), би можело да се покаже, дека прашањето за битието е особено". И така некако, по заборавот на прашањето како такво - Прашањето - откаде "тргнувајќи", Хајдегер, незнаено како "покажува" дека "особено" е "најуниверзално и најпразно" прашање.

утрото на свеста осамнуваме во муграта на чувството на разбирање на сопственото неразбирање, како текстот напишан со непознатите знаци. Бесмртен е богот на мнението. Мнението има мнение за сешто и за ништо; и прашува и одговара; всушност, има мнение и за прашањето и за одговорот. Да се пробие тунелот - од несвесноста на мнението како мнение, преку мнението за мнението и мнението за знаењето до знаењето за мнението - најтешко е и најдолготрајно патување: патување во место. Најтешко е, се чини, запознавањето - доживувањето на сознанието дека не (се) знае-ме[19]. Знаењето за мнението - како "специјален случај" на знаењето за незнаењето - бескрајно е далеку од целта, од прашањето за прашањето, меѓутоа, бескрајно е оддалечено и од мнението - (за) - почетокот. Како сите "веќе некако да (го) разбираат", (го) "знаат" (она) сè и ништо, и почетокот и крајот, кои се и што сè водата и земјата, воздухот и оганот, просторот и времето, љубовта и омразата, злото и доброто, вистината и лагата, убавината ... Па сè и да е така - во прашање е како "некако" и како воопшто е можно "веќе некако да разбираат"? Историски се променливи и бројот и меѓуодносите на слоевите на мнението. Самата философија и нејзината историја, науката, уметноста и религија го моделираат мнението и моделирани се од (и со)

[19] Зошто токму Јас да го испитувам Прашањето? Современикот секогаш брза, никогаш не е на време таму каде што секогаш é, освен во брзањето. Не го испитува ни времето, ни брзањето, ни брзачот, одвреме навреме, божем се распрашува, флертот со испитување флертува со Прашањето. Нормално израстените, нормално образованите го "разбираат" она што не го разбираат оние кои не се брзи во уживањето. Мерачите на брзината на Икс-зраците, новосадските "зетови" споро уживаат во чарите на Непознатата на вечно Нови(от) Сад. Непосветените ако те чујат? Ако, нечујното не го чујат; ако не веруваат, нека проверат,нека го прашаат и Ајнштајн. Сите царства, Демокрите, за што?

него. Во таквиот сплет на односи не е едноставно <u>ниту да се идентифицира проблемот на ослободување од</u> мнението - за себе од "себе" и другите, за себе и другите - ("критика на идолите", "феноменологија на духот"); драстично е отежнато барањето на $\alpha\rho\chi\alpha\iota$-те без поставување на <u>прашањето за методата</u>, а поставувањето на прашањето за методата без знаењето на $\alpha\rho\chi\alpha\iota$-те е белег за останувањето во мракот на неосветените граници на мнението, нечувствителен за парадоксалноста на Еротетичкиот Круг на не-возможноста на испитувањата. Оној кој навистина сака во себе да го открие фило-софот, мора "еднаш во животот да се повика на себе" (Хусерл), ставајќи ја во загради и науката и самата философија - тоа се веројатно нужни, но, сигурно недоволни услови на самооткровението. Сите философски методи се исчитани со мислењето на мислењето. Како философот ја именува, толкува и практикува некоја ("своја") философска метода, тоа се варијабилите на индивидуалните моќи на мислење на мислењето како такво.

На вратите кон светот на поимите, философските спекулации и идеи, на самата граница на рефлексијата и рефлектираното, сите патници се поздравуваат со "овој" свет, само никогаш нека не му кажат збогум. Ако си пиел, се опивал - капка не испивајќи - на гозбите на Атинините чеда, на Мнемосинините и Ѕевсови ќерки, не куди и не фали (освен лудоста), а странец на конак не биди, ни на сон. Пивко или горко, ако е и за тебе - не е твое; од лозата, од пепелта на сопствените угаснени вулкани ни "првата берба" не си ...? Заборави сѐ што си научил, Мнемосина ништо не заборава. Сети се што си, Ти: забележал, почувствувал, доживеал ...

IX

Обид за идентифицирање на логичката локација на темата на испитувањето т.е. на испитуваното прашање, во логичкиот простор. Изразите: "прашањето како такво", "Прашање", "философско прашање", "философското прашање како такво", "апсолутно прашање" - се синонимни ; "П" е единствен знак за синонимите во оваа реченица, а како таков, знак е и на себе самиот. Бројот на изразите кои се синонимни на синонимите во претходната реченица не е конечен; но, нека бидат запишани уште само некои: "непознатото-(а) како такво-(а)", "Непознат-(о)-(а)-(и)" а ни бројот на знаци еднаквозначни на знакот "П" не е конечен: "Н", "Х", ... (Ако ниту боговите не можат да ги изменат "сопствените" закони на Логосот, а под услов смртниците нешто да знаат, *ergo*, макар еден таков закон на Логосот, туку нека биде како да е така; тогаш нека биде така да не е нелогички тоа што изразите "Непозната", "Непознати" се многузначни, да се, трудни со семошната исконска упит-ност, "**она што е нејасно и неодредено откриено се изразува со неопходната нејасност**". Ако навистина го доживеале утрото на "раѓањето на умот" и како умните испитувачи на умот и неумот "летале на сопствените крила" - за што со одучување нас не учат "самоуките", творци на *органони, канони, критики на умот, науки за логиката, а не* зналците налик на "гипсените отпечатоци на живиот човек" - ако се играчите, опитни за играта на надигрување на значењата на мислењата на мислењата, ќе ја "разберат" таинствената темнина на потеклото на **можностите** на богатството во разликите на философемите.)

"П" ги имплицира сите (можни) прашања, значи, и прашањата за себе самиот, и себе самиот како прашање. Прашањето на Прашањето е Прашање. Пишувам "е Прашање"[20], а не "Прашањето é".

Философското читање на зборот "философија" ги исчитува и запишува зборовите: "философија на философијата" и "философии на философиите". Ист е бројот на можните комбинации на изразите исчитани од зборот "мислење": "мислење на мислењето", "мислења на мислењата", и ист е бројот на можните комбинции на изразите исчитани од зборот "прашање". Ниче се обидел - па, човекот е само обид, опитувањето (и/или прашањето) му е севкупното патување, вели Заратустра - философски да чита, мисли и пишува. Секој философ е философ на философот уште во однос на себе самиот, но и во однос на сите возможни философи: философ на философите, философ "над" философите. Еднолико, многулико, колкуликолкулико е "Јас"? Поети "над" поетите, научници "над" научниците, играчи "над" играчите, натчовек, Заратустра-(и): "Х" "над" "Х". Зборот "над" е знак за препознавање на хиперсензибилитетот на мислите за мислењата на мислењата за хиперсензибилните треперења на сопствените спекулативни моќи: мислењето како

---

[20] Имагинарен светло-мрачен Икс-зрак на Венера! Фантастична ноќ. На Децата на полноќта, на сите пријатели на мудроста, било да возлетнале, летаат или слетуваат во оној Излетнички-Возлетнички *топос*: пријателството (им) е дар на Непознатата Птица на Непознатото, магепсани со песната на птиците и мирисот на цвеќето, над градината крај Миљацка, Исходна точка на прашањето, на Предраг Финци, Непознат "Глас", на Непознатите Бањи и Луки, на 1987-илјада илјади морски нимфи?! Сизифов сине, нека никој никогаш не ти го крши, ни затемни прозорот (колку ли ги има?) на Душата. И "Исходишна точка" на Прашањето, ако é, во Прашањето é. Тоа "Е" е во Прашањето.

такво е (наедно) "над" (и "во") мисленото. Се мисли ли себе, бдее "над" себе; го мисли ли бога, бог на(д) боговите е. Дали тоа "над" е "надиграно" во магијата на "Чудните копци" на Еротетичкиот Круг на Мислење? Се обидувам да (си) замислам како смешниот смевотворен смеач, философскиот читач, мислител и писател и се смеел на смеата и ужасот на непосветените, на нефилософското читање на философскиот текст[21].

Секое прашање како такво е философско прашање. Навистина, изразот "нефилософско прашање" сугерира (ништечка) негација на философското, но, во прашање е сé уште "не"-философското "не" во свеста на испитувачот, психолошко самоограничување на апсолутниот обем на Непознатата на философското прашање како такво. Поточно, таа негација е во прашањето, тоа привидно негирачко е навистина негирано; "нефилософското" како такво е во прашањето, она "себе несвесно" дека е во прашањето, она што не знае дека не знае дека веќе é во апсолутното прашање, она "себе невесното" дека во себе ја крие апсолутната упит-ност. Се насетува парадоксалноста на смислата на философските и нефилософските разликувања на философските и нефилософските прашања, ете зошто не е можно тезата искажана во првата реченица на овој пасус да се ограничи со детерминацијата содржана во зборовите на проширената реченица: "За философот ...". На колку ли илјада илјади "летачки чинии" и "волшебни ќилими" Не-знаејќи (во незнаење дека не знае, Непознатиот кој не знае дека не се

---

[21] Философското читање на "не"-философските текстови и "не"_философското читање на философските текстови не е невозможно; границата не е извезена со бодлив тел, но ... ? Кој и да е, еден, нека чита сé - ако му е до читање; но сите-сè-на-сè, без разлика? Неизмиени со прашањето, во самоиспитувањето неодгледани?

знае) надлетува колку ли илјада илјади амбиси прашања?! Дали знае што прашува "нефилософот", "контрашот", кога во "нефилософскиот" разговор , среде зборовите на реченицата "... свесен си ..." , "влегува во збор" со илјада и илјада првo прашање, прв пат играјќи на ова комбинација на зборови: "Откаде ти знаеш дали сум јас свесен ... ?"? Откаде!? Откаде ти!? Знаеш? Откаде ти знаеш: "Да?"?, "Дали?"?, "Дали сум јас?"? "Свесен?"?, "Свест ...???"[22]???... Конфучие, Лао-це, Буда, Парменид и Питагора, Сократ, Платон и Аристотел ... на помош го повикувам Анселмо, Беркли, Декарт, Хегел ... писателите на воведи во философијата, Упанишадите ...

Изразот "прашања на философијата" означува подгрупа на философски прашања во кои философијата се испитува себе самата: философија на философијата. Испитувачот на испитуваната Тема-и-Себе е во некој лавиринт на некое[23]

---

[22] "Каде се наогам?"? На ниту едно друго место освен "во" прашањето "каде се наоѓам?", "над" прашањето "каде се наоѓам?" и "во" Прашањето - каде повеќе ти се допаѓа?

[23] Дали сме во некоја подгрупа на подгрупи на (философски) прашања? Оваа претходна типологија на философски прашања наизглед ги задоволува барањата на она претходно назначување на проблемот; се чини дека не вознемирува "здравиот разум", меѓутоа тоа е и своевиден аларм на умот на философот. Прашањата на подгрупите не се поставени на пониските нивоа на мислења на мислењето од прашањата на групата на философсите прашања; напротив, прашањето на философијата, на пример, "што е философија?" е поставено на повисоко ниво на мислење од прашањето, "што е убавина?", а прашањето "што е философско прашање?" , на повисоко ниво од нивото на поставување на претходното прашање; здравиот разум ги разбира и антитетичките ставови како изрази на сопствените моќи на судење, се губи и не се наоѓа во антиномиите: еден збир е и подзбир и не е подзбир, прашањето е поставено и на повисоко и на пониско ниво на мислење. Во прашање е најнеобичен разговор меѓу философот и "не-философот" на самата појдовна точка на "не-философот" во претходниот обид

прашање од философијата: во прашањето на о д н о с о т на (философските) прашања и (философските) одговори. Дали е во логичкиот простор идентифицирана темата на испитувањето? Одговор?

"П" го имплицира секое прашање, но и секое прашање го имплицира "П". Во прашање е бикондиционал. Меѓутоа, "П" ги имплицира сите одговори, значи, и одговорите на Прашањето на Прашањето: на прашањата на одговорите, на одговорот како таков: О д г о в о р, апсолутен одговор: "О".

Ако (логичката?) ф о р м а на Прашањето и Одговорот е една и иста, тогаш испитувачот на испитуваната Тема-и-Себе се одлучува испитувачката еротематичката екс-позиција да ја изрази со е р о т е м а т и ч к и о т п р и н ц и п (*Initium cognoscendi na Upitot*): апсолутниот одговор на апсолутното прашање е самото апсолутно прашање. Апсолут во форма (и значење или значења) на прашање. "Ова е навистина Она": "Јас знам дека ништо не знам", Оној кој знае дека не знае, *ergo*, прашува, го испитува Оној кој знае дека не знае, *ergo*, го прашува - почетокот и крајот на секое можно испитување.[24]

на поттик на "не-философот" на философија: низ јазикот и начинот на мислење на "не-философот" "се воведува" во прашање самиот тој јазик и начинот на мислење. Хоризонтот (обемот) на Непознатата на сите философски прашања е апсолутен, но, во тој увид се будиме на самиот врв на Олимп, а на погледот од врвот сѐ она што е видено е поинакво отколку изгледот од подножјето. Она "поинакво" не значи и (барем не нужно) вредносно поинакво.

[24] "Ова е навистина Она" таинственото на Упанишадите? Радоста на илуминацијата неделива се распнала во бесконечно непознатите светло-темни снегулки на Фантастичната Ноќ. Непознатата-Непознатиот поблиски не можат да бидат.

Не ли се философските одговори оној најнеобичен пијалок, самото неиспитано; се опиваме, капка не испивајќи, но пијалокот од кој жедниот пожеден станува, ис-чезнува?

Да го замислиме ("идеалниот", "над" самиот себе и сите можни философи) Ф и л о с о ф(-)от кој ги испробувал сите божествени плодови во градините на философите ("на олимпските богови"), дали, се прашувам, конечно, би ја угасил својата испитувачка жед? Халуцинирал? Или, што со себеси!? Повторно на почеток од испитувањето? Во - истиот - недостиг? Почетникот, како за прв пат да дише ... ? А Ганаки пак, кралот на Видеха, дали се нашол на обалата на саканото? Дали мостот - за сите и за никого - ја поднесол неподносливата лесностиа на "одговорите на сите прашања"? Или пак, кралот е некаде под мостот, угасен во желбата, заледен во кралството на прашањето: "зошто себе не се прашав?"? Не се запраша ли себеси, залудно прашува непосветениот? Јаѓнавалкја, за што "жртвување" на светиот оган?[25]

Го доживее ли имагинарниот Икс_момент, го почувствува ли во ритамот на срцето ритамот на Непознатата, тогаш, Непознатиот ја насетува тајната на неодгатливите одговори: "не постои моја философија"(Платон), "ќе разбере можеби само оној кој веќе еднаш доживеал, сам "мислел мисли блиски" (Витгенштајн), мисли на препознавања на Непознатите; "...бараш само една ..." (Цекиќ), на крај, се најдуваш, на Почетокот на Себе? "Планините пак станале планини"? Доживуваш еднаш или ниеднаш? Не може себе да се лаже; не можеш на Другиот да му го докажеш недокажливото, прашува ли за условот на безусловниот услов, нека се преиспита себеси.

[25] Разговорот, Јаѓнавалкја-Ганаки (кралот на Видеха) (Пролог), (па, Наќикета-Смртта, на една од следните страни, но без посебниот знак за крајпатецот), го испитав и искажав во форма на прашање, со метода на опиениот патник на изворот на оазата на живеење на сите Непознати патници од Непознатото во Непознатото. Ако "планините пак станале планини", тогаш, за што пелцер, за што себеси да се искраде од апсолутната

Философијата (на Еротетичкиот Круг или во Е. К.) на <u>апсолутното прашањето</u> е философија на апсолутната слобода на испитувањето, на апсолутната слобода на одговарањето. <u>Таа не ја гаси</u> желбата ниту на философскиот испитувач-испитаник да не прашува кога не сака да прашува (или: кога сака да не прашува), *ergo*, да истрае во (искушувачкото!? - парадоксално, како што е парадоксална можноста на односот спрема себе; на себе-прашањето не можеш да му се измолкнеш) воздржувањето од прашања, во атараксија, апатија, во очајување, во чувствувањето на без-смислата на философските прашања ... молчат ли, сите, прашања, ... <u>дали е жив</u> ... ? А-ко(ј): ни да, ни не, Он-да: на самата граница на времето и вечноста умира во животот на еден непознат му одговор; или, повторно се раѓа телото, душата и духот на бесмртните прашања од (смртниот) одговор на издивнување? Тоа што не е возможно <u>да се каже</u> - не е невозможно <u>да се мисли</u>; тоа што не е возможно да се мисли - не е невозможно <u>да се забележи</u>, тоа што не е возможно да се забележи - не е невозможно <u>да се доживее</u> ... <u>Прашањето е длабоко, подлабоко, најдлабоко?</u> Дали е било како можно, да се сослуша, па и ако не е можно "потполно и во сите длабочини"?

Што е можно да се ис-каже? Само зборови? Ни збор? Ништо? Зборовите се само замислени, само за мислење, само за замисливо, само за оној кој мисли, макар и не мислејќи (не испитувајќи) го самото мислење (мислењето на мислењето): дали, што, како, зошто, за што - мисли.

прегратка на Непознатата? У п а н и ш а д и (од А до Ш), Книжевна задруга Новог Сада, 1980. Архимеде, допир на недопирливите?

Мислењето мисли мисли, тоа е сѐ што може да мисли и философот и "не"-философот; чувствувал страв од летање, или не, "не"-философот наивно-реално ја мисли пештерата на само-набљудувања на пештерата, не знае дека не знае дека веќе е во за-мислите: ни на Небо, ни на Земја. На философот му е сето тоа чудно: не знае како е воопшто (што и да е) можно: да се мисли, мислењето на мислењето, мислењето на разликата на мислењето од мисленото, па, самото мислено, мислата ... Мислењето го негира мисленото според начинот на мислење; (ис)кажано со јазикот на оние кои не знаат дека не знаат дека веќе сѐ во апсолутното прашање: мислењето се "доведува" во прашање. Мислењето во себе[26] го испитува она неиспитаното во

---

[26] Не е ли Хегеловата феноменологија и наука на логиката на апсолутниот дух само философски запис на философски исчитаното во себеси, со мислењето на мислењето како такво? Ниту по Хегел и Хусерл, Хартман, Хајдегер и Јасперс, нема премногу изричност во лачењето на психологијата на мислењето од мислењето на мислењето како такво. Философското(*) мислење на мислењето ВО СЕБЕ е услов за философска комуникација на философот со философот. Без философското читање во себе, комуникацијата со философскиот свет на философите ограничена е на еден егзотеричен однос со егзотеричното во философијата. Зналците на Ерот - без Ерота во себе - со сета бојна опрема се "вон" философополисот, кој можеби небранет, но, затоа и не-о-своив е. Ќе ги изучат правилата на игра, но играчи не се. Дури Александар Афродизиски повторно ги открил световите скриени во симболичкиот јазик на "Философот". Па тоа, не е да не е, и онаа мис на мислите, не е да нема нозе, не е во соништата да е и белиот и црниот лебед, над езерата на надморските висини на највишите, ами ..., не е толкувач на сопствените сништа. Сиромашките богови на Олимп, неподвижните двигатели на светови, самите-си-се-само-толкувачи на испивањата на екс од пехарот на светот на набљудувањата, доживувањата ... Секогаш одат до крајот на бескрајот, лебедите талкачи ...

* Философот знае дека не знае; "не-философот" не знае дека не го знае ниту она што го "знае", не знае што чини, не мисли

Прашањето. Претставите, поимите и идеите се <u>индиферентни на не-постоечкото на мисленото</u>. Мислењето се мисли самото себе во неограничената низа на самонегации, во невозможноста самото себе да се поништи; мислењето ја компонира и интерпретира апсолутната музика на неограничениот број на жици на себе самото. Мислењето разорува сè во Ништо, <u>од Ништото мисли можни светови - Ерот не слетува на овенати цветови</u>. Но, не само да не може да биде да не било она што било туку <u>со мислењето негираното е</u> запишано со вечните знаци на вечниот пергамент. Мнемосина ништо не заборава? Како да се преведат - се прашува оној кој е во прашање или "во неволја", зарем не е така, преведувачу(,) на - Мнемосинините преводи? Поетот си го оспорил себеси правото на обичен збор, а на философот не му е до некоја друга освен до "својата" вистина на повторното создавање на светот.

Во опирањето на времеточното, времепловно обликуваните <u>поими</u> се седиментирано кристализирано богатство на мислењето; <u>откаде</u> ли школки и болскотење на бисери на надморските висини највиши? Меѓутоа, сите <u>поими</u>, нивните правила на игра, игри и надигрување во "астрономските" и "астролошки" соѕвездија, сè она што е испитувано, сите одговори: во прашањето се: из-играни; на "вишиот" <u>суд</u> на Прашањето=Одговорот; <u>заклучени</u> како незаклучените за клучот на Прашањето. <u>Елементарното Мислење на Мислењето е Прашањето; Формата на Прашањето=Одговорот е и на Мислењето Форма: Мислење на Мислењето: Самоиспитување.</u> По <u>мнението</u> на солистициумот на вечното лето на апсолутното знаење, <u>искрата</u>

дека веќе го мисли мислењето во себе, не знае дека не знае што зборува ... Секако, во прашање се увидите - на ликовите - без морализирачките сенки.

на исконското интелектуално Сонце мигнува в миг на полноќта на знаење за незнаењето на апсолутот. Светот об(е)знаен во Прашањето, вистински е, најубав и најдобар можен свет. На децата на полноќта? Сонце ил' светлост посветла и поубава од Сонцето? Кому Сонцето не му заоѓа, ни огреана, нит' спалена му е душата со погледот испивајќи од погледот на Сонцето; ни се наиграла, во надигрувањето на насмевките на убавините на ослободување на утрата. Вистина на вистината[27]? Залудно е да се прашува другиот, не испиваш ли од изворот на себе самиот.

И сите доживувања, забележувања, претстави, поими и идеи прашања се во Прашањето. Самото Прашање можно е да се "доведува" во Прашање до "бесконечност" и притоа чувствувајќи

---

[27] "Како ли да се философира по Хегел", по било кој философ? Како да се "ослободиме" од самосознавачките "апсолути"? Апсолутно знаење на апсолутот во апсолутно знаење на незнаењето?! Логичкиот вовед во философијата е, навистина, најкраток, наједноставен, меѓутоа, логички ние веќе сме каде треба да сме. Проблемот е во тоа што во тоа не постои проблемот на воведување во философијата; навистина, тој, макар само замислен хоризонт на извесноста на "проблемот на непостоење на проблемот" е, ако не апсолутна сигурност и оправдание, тогаш барем една кревка нишка над амбисот на без-смислата, како самиот трепет на можноста, можноста на順 семожните испитувања, *ergo*, на философијата и философирањето. Со зборчето "органон" (или во некоја друга школка скриениот бисер) на философирањето, логиката, така да се каже, со "раѓањето" стекна наизглед неприкосновена позиција; изразот "проблем на непостоење на проблемот" ја деблокира логиката, т. е. можностите на философските преиспитувања (можностите) на логиката, прикриени со штитот на догматските окови. Оној кој еднаш во Логиката ги препознае нотите и ја слушне безгласната музика на самиот Логос, ќе ја открие раскошната убавина на разновидните интерпретации на Логосот, но некако а-логично ќе биде и тоа што ќе му стане неподносливо чкртењето и вревата на наводните критики (или одбрани) на логиката на некоја "искината" или превише - до грч на импровизаторот - затегната жица на Логосот.

се во "милост" и "немилост" на Непознатата. Непознатиот, "Тој е?"? "Не е?"? "Дури и боговите во древните времиња се сомневаа исто; бидејќи, таинствен е ... "! "Ослободи ме" од неизвесноста на Одговорот на Прашањето на Прашањето, единствена молба е на неумоливата Смрт. Таа, без милост, моли? Ја сака вечноста в миг? Зошто, а зошто пак не и зошто со димот, со последното вдишување, во пепел да го гасиме жарот на копнежот по знаење поради знаење, поради "поради?"? Ако сум и смртен, не сум Смрт. Не сакам "ослободување" од Одговорот на Прашањето на Прашањето: А-Ко(ј) (е) <u>Оној кој прашува се идентификувал себеси на самата граница на времето и вечноста на испитувањето на апсолутното прашање</u>, на повик кон себе самиот одговара само-испитувачот. Прашај или немој да живееш, не можеш да го знаеш (=поништиш)

Н-е-п-о-з-н-а-т-о-т-о - безусловниот услов - на живеењето.[28]

---

[28] Самосознавачки "апсолути". Мрачни. Ниту песови, ниту мртви.

Темни, најтемни облаци "над" земјаните. Земјаните, не летаат ли, ни ползачи, ни птици се - крила од страв кршат; о-слепуваат, не го гледаат невидливото.

Непозната Птица на Непознатото; исплови ли од темните длабочини на себе-бескрајот; ја надлета ли Земјата, високо, повисоко, највисоко(?!); Талкач под Небото над небата; Изгубена, со белината на белиот лебед, полета ли кон облакот темен, најтемен ... , Да, Чудесно: се препознаваат Непознатите, разнообразните неповторливи ликови на Ликот во бескрајниот светло-темен хоризонт - на вербално-логичкото едно и исто - Прашање.

Темниот облак на Непознатото не ја крие темнината.
"Природата љуби", туку така, Непозната, да, "се крие"

Во апсолутниот хоризонт на Непознатата на филозофските прашања, Непознатиот не може ни искра да угаси, ни капка да искапи од Непознатата. Ни Непознатиот на Непознатата, ни Непознатата на Непознатиот, не (си) се Смрт. Непознатата-Непознатиот неповторливи се; ни Беркли, ни Хегел, ни пред, ни по Зенон - Зенон, ни Емпедокле, ни Епикур; ни "Ти", ни "Јас", ниту Еден единствен. Нека се раѓаат бесмртните од бесмртното Прашање; како во градината на Рабиндранат Тагоре, "Горе Горе Горе" ...

Земјаните, ако се и од Земја, Вода, Воздух и Оган, нека не дигаат Градови на Сонце во сенката на Темните, ќе го посакаат и Сонцето и Месечината, на црната Земја, црн и е денот. Избезумен, или, молчиш; мислиш, мудар си, (тоа од) мудриот не си го чул, не се слушаш ли себеси(?)

Уморни, ако не сте; ниту од работа, ниту за работа - одмарате,
Неиспитани испитувајте го и испитуваното и неиспитуваното,
така Непознатите Птици Вам ви пееле.
Непознатите бираат, сами себе се даруваат;
Непознат, одлучи се, сам.

X

Испитувајќи ги прашањата на раѓања, живеења и умирања - во незнаено колку долгата повест на неволите и радостите на испитувањата - Човекот доцна го слуша самото Прашање: прашањето на прашањето како такво. Прашањето е тоа за една феноменологија на негативната свест за Непознатиот-Непознатата, за философијата на повеста на свеста за Непознатиот-Непознатата. Севкупната повест ги крие тајните на одговорите на прашањето на мигот на раѓањето на прашањето на прашањето како такво.

Пробните испитувања на оввремените времепловци во севременото не биле залудни. Нуркаат длабоко, и "држачите за секој збор", и заљубениците во феноменот како таков, и ... Ако се и "род на разнородните", философите не се "имењаци без сродство". Навистина, опиени со лакедемонскиот дух на зборот, во духот на дрскиот предизвик на противречијата изјавуваат дека не се философи[29]; или без волја и исклучително - со на

---

[29] Со задоволство ја искушавам јароста на философската анти-философија. Дали философските прашања се смислени, "без смисла", или "бесмислени"; дали философијата е само израз - како насмевката или солзата, исповед на Душата, илузија на знаењето, или ... - а не тврдење; тие прашања и таквите тврдења ги испитува философијата, а не логичката анализа (на јазикот или нешто друго). Логиката не може да одговори на прашањата "Дали?", "Што е тоа што е?" ... Оној кој е логичар можеби може, но како логичарот не може да знае, ниту да каже: Што е логиката, Што испитува (односно, што е предмет на лог.*), Како е возможна, За што е логиката ... Убав или не, прашање на философскиот вкус е, дури, тоа е парадокс на логиката и/или на логичарот - а можеби ..., кој ли ќе го знае тоа, можеби на самиот Логос, "вечна загатка" на апсолутното насетување на Оној кој во "мигот" на апсолутното самосознавање "паднал" во трансот на апсолутното знаење на незнаењето. Дали "судбината" на логичарот е парадигматична

дека не се философи[29]; или без волја и исклучително - со на

---

[29] Со задоволство ја искушавам јароста на философската анти-философија. Дали философските прашања се смислени, "без смисла", или "бесмислени"; дали философијата е само израз - како насмевката или солзата, исповед на Душата, илузија на знаењето, или ... - а не тврдење; тие прашања и таквите тврдења ги испитува философијата, а не логичката анализа (на јазикот или нешто друго). Логиката не може да одговори на прашањата "Дали?", "Што е тоа што é?" ... Оној кој е логичар можеби може, но како логичарот не може да знае, ниту да каже: Што е логиката, Што испитува (односно, што е предмет на лог.*), Како е возможна, За што е логиката ... Убав или не, прашање на философскиот вкус е, дури, тоа е парадокс на логиката и/или на логичарот - а можеби ..., кој ли ќе го знае тоа, можеби на самиот Логос, "вечна загатка" на апсолутното насетување на Оној кој во "мигот" на апсолутното самосознавање "паднал" во трансот на апсолутното знаење на незнаењето. Дали "судбината" на логичарот е парадигматична "судбина" на сите "научници", на "Х-лози"? Дали ни една наука не знае, *ergo*, не може да знае ни дека е наука, ни Што е, ни Што испитува, или некоја може а некоја не може?

* Логиката е наука за "ни за што"? Парадоксален, но елегантен начин на еманципирање на логиката од стегите на дисциплинско-философските толкувања на логиката. Логиката не е ни "затворена", ни "завршена"; во одот по Аристотела, акумулирала таква и толкава моќ што слободно може да се "врати назад", "чекор", два или колку била - уште со Аристотела - веќе оддалечена од прашањето за можностите на логиката како таква, па од (до) прашањето на логиката на прашањето како такво.

нив својственото чувство <u>на трепет на можноста на смисла</u> на живеењето - ги изговараат зборовите на надеж и претчувствен трепет: "Филозоф", "Филозофија". Со мефистофеловските методи на искушувања на можностите на филозофирањето, <u>повторно го откриваат</u> - како прв пат <u>да е</u> - <u>прашањето на прашањето. Она најстарото и најмладото</u>, ако е за што ваквото заплеткување на расплетот на спорот на "биографите" на <u>Упит-от</u>. <u>На самиот праг на чујноста на Прашањето сме!</u> На неразбирливата основа го распознаваме неразбирливиот знак, но <u>знакот на Непознатата</u>. Бесконечно незначително на Непознатата е божествен предизвик на Непознатиот. Прашањата послободно пловат по сопственото море на времепловниот дух, за прв пат откако Сократ го испил отровот, за прв пат откако христијаните го срушиле храмот на Непознатиот-Непознаттата. <u>Јас се "слуша" и го "слуша" Сѐ - исконското само-чувствување без свеста за самочувствување.</u>[30]

Се прашувам како се воопшто можни оние пеколни "бич" одговори: раскоренети, без листот, без цветот, без плодот? Прашувам за насилството над прашалноста како таква (над) човекот како таков? Прашувам за потеклото на злото? Како е можна инсуфициенцијата на свеста на Непознатиот за Непознатата? Како е можно времето на лишеноста на свеста за непознатото, времето без прашања, животот без до-живувања и испивања од единствено можните извори на душата, телото и духот?

---

[30] "Фалсифицирана" инспиративна идеја на Лајбниц.

И сеќавањето на изворите би пресушило, а камо ли изворите, кога изворот на филозофијата[31] не би бил во прашањата како такви, во човекот како таков - а секој емотивно-волев-интелектуален акт е актот на прашувањето, и

[31] "Обвинението" на COGITO за нововековниот заборав на сетилноста како да ги превидува првите зборови (αρχαι-те) на Медитациите на првата филозофија. Заљубениците, пак, во љубовта (спрема мудроста) - ако навистина "ослепеле" видовитите - можеби ќе се сетат да го испитаат (Платоновиот?!) прв збор за љубовта*.

Од пештерата на вниманието, мнението го мисли царството на сетилното како најреална реалност, мнението како мнение не може да ја замисли ништожносста на царството на сетилното "на виденото" од висината на мислите, и не насетува дека веќе е во замислите и дека воопшто е "духовна монада" само благодарејќи и на можноста на мислењето кое го спасува она што може да се спаси од сеопштиот потоп во Хераклитовата река на времето, на тоа "дете кое се игра". Мислењето се разделува од царството на сетилата и сетилното а со "намера" на еден единствен можен начин да пие од непресушниот извор на забележувањата, доживувањата ... А дека спасоносната мисла може да биде смртоносна, "слепа и глува" за она поинаквото од искуството од кое потекнала, тоа е, бездруго, драгоцено "темно" искуство-извор на побистра мисла на односот на искуството и мислењето.

Фихте не ја "отфрлил" Кантовата несознатлива ствар по себе, туку тој таинствен извор на изворот го открил во себе.

*

"Јас мислам
дека не сум
неизвестен за она
за што ме прашувате"

"Сум забележал ...
Мислам,
значи,
постојам"

кое било прашање, како такво, го крие во себе јадрото на философското прашање; философско според богатството на прашални сигнали на длабочините и апсолутниот хоризонт на Непознатата. Би се заборавило и она на кое единствено се сеќаваат оние кои на тоа единствено се сеќаваат - името. Можно ли е да се замисли понесреќно невреме од времето - кога човек човека мора да потсетува дека е човек, а посветениот учител ученикот по философија дека "еднаш во животот мора да се повика на себеси, ако сака да биде философ"? Хераклитовото "дете кое се игра", дали се игра, сè-уште? Над колку ли пенорници трепери *vox clamentis in dioerto*; среде океанот, колку ли заледени сред пустополе прашања "зошто ли изворите пресушија?"; оние кои халуцинираат во сенка на "Темните", во самоизмама на "философот"; во прашумата на живеењето не го наѕираат ни коренот, ни стеблото на сопствениот живот; ни внимателниот гледач, а камоли <u>концентрираниот</u> еквилибрист во сеопштиот циркус[32]. <u>Човекот</u> е во Прашањето, <u>ранлив</u>, со што ли

---

[32] Можеби без темелните студии на философијата по историја на философијата никој и не може да ја открие онаа една единствена, сопствена можност на философирање - иако тоа (толку) така тврдо тврдење не може да ја оправда ни самата историја на философија - меѓутоа онаа единствената не е можно да се запознае без ослободувањето од сите други. Историјата на философијата е и историја на <u>начините</u> на самоослободување на философот од историјата на философијата; Лајбниц на разделбата е достоинствен, на изворите "не ги мие рацете"; Хегел - философскиот Одисеј, страствениот испитувач-испитаник на Нимфите - на разделбата е арогантен, спрема философијата се однесува како Одисеј спрема стројниците Пенелопини, и ако е лукавство на умот, неумно е; Хусерл е методолошки елегантен, за разлика од односот на неговиот "ученик" Хајдегер спрема "учителите", да речеме Декарт; аналитичарите се нескриено дрски, не на разделби, туку во априорното порекнување на неопходноста на запознавањето на другите во ликот на нејзиното величество Историјата на философијата (можеби во духот на противречието, инаку, не се "незнаенковци"); Јасперс, философ на комуникацијата, се

не?

"Длабокиот вир" е длабок толку колку што само човекот може да биде одделен од себе самиот[33]. Растојание умно, за

разбира, комуникативна мостра.

[33] Декарт е фатално едноставен, јасен и разбирлив; фатален, *ergo*, како со таа едноставност повторно да го сокрива откриеното неизмерно богатство на светот на забележувањата, мислите, доживувањата ... Без медитација не е можно да се разбере она што Декарт го сознава со медитација, инаку толкувачот останува во вистинскиот привид на јасноста и разбирливоста на неподносливата длабочина на површноста на "длабокиот вир". Кантовата логицистичка екскомуникација на чувствата од "моќите на сознавањето" и, воопшто, логицистичкото концепирање на фило-софијата и методата на фило-софирањето, како веќе да ја (философијата) лишила од нејзиниот збор, и духот; и духовното око за момент како да ослепело и ја превидело ("Жално ...", зар не, о жив хронометру на своите современици?) моќта на контемплација и медитација - без кои е невозможно да го замислиме оној "среќен миг" на муграта на идејата на трансцендентална философија и трансценденталната метода, обелоденета во "трактатот за методата" (КСИ); го натурализира и тривиализира "незнанието како метод кој треба во себе да ја крие тајната како се црпи вистината од Демокритовиот длабок вир". Инаку, говорејќи со јазикот на логиката, гносеолошката структура на прашањето е конјункција на "познатото" и непознатото, според тоа, во стриктното значење на зборот, на пат никогаш не тргнуваме исклучиво или од познатото или од непознатото, а во миг на самооткровение во философските прашања очигледно е дека философијата никогаш не може "да застане на сигурен пат" (за среќа, или не, кој ли тоа ќе го знае?) и дека во тој увид се проѕира лажната сигурност на логиката, математиката и природните науки, на кого (и чија "сигурност") се угледала, ете, и "критичката" философија. Во структурата на идејата на трансценденталната философија транспарентна е - навистина, доста засенетата - структура на прашањето*, од нејзе (транс. фил.) болскоти онаа и таква светлост на прашањето која единствено може да ја еманира идејата на трансценденталната философија, меѓутоа на рационалниот трансцендентално-логички "лустер" не му одговара луксузот, ги "гаси" неугасивите извори на светлоста, го ограничува видикот и видливоста на едно општо и нужно можно искуство, на "работниот"

умот ништожно, непостоечко; но, умно, ништожно, ништечко, само на себеси неизвесно - самиот човек е - во средиштето на беспатицата, на раскрсница на сите можни патишта. Ќе оди да не се оди, а ни без дар да се оди. Опасно е да се соочиш со самиот себе. Кој му побегнува на најлошото, не соочувајќи се со себе; а кој би го избегнал најлошото, не бегајќи од себеси; и кој може, кој се осмелува да одговори на овие прашања - ако се и ако не се наоѓа во таквите прашања на себе самиот? А, она "најлесното", зар е полесно од "најтешкото"; како смее, кој и да е, другиот да го советува-наговара на филосфија?! Испитувачот на другиот му поставува прашање **независно од волјата** на испитаникот, независно од дарот скриен во прашањето т.е. дали на другиот му ја призива среќата или несреќата. А прашањата веќе се поставени. Залудни ти се сите каења, ако не е можно да не се одговори на прашањата; а невозможно е да се одговори не испивајќи од прашањето. Испитувачот може да биде без одговор, но не и без одговорноста за "доведувањето" на другиот во прашање-(то).[34]

____

време-простор.

* Чудно е што К. Попер - во несклад со еротетичкиот дух на сопствената филосфија и суптилниот сензибилитет за еротетичкото - ја "доживеал" Кантовата трансцендентална дедукција на категориите како "угнетување на прашањето". Непоперовско е тоа Поперово "фалсифицирање" на "фалсифицирањата" на *"логиката на откритието"* "Отвореното", инаку, севозможмо испитување е "угнетување на прашањето", а зошто пак не едноставно: "испитување без крај".

[34] "Прашањата се веќе поставени" - овде и сега овој став не е мислен во атемпоралното, чисто филосфско значење, туку во ограничениот хоризонт на пред-филосфскиот жаргон. Да слушаш со сетилото, а не со умот, е исто што и лошо да го слушнеш прашањето. Ако прашањето не е во душата повторено како да е за прв пат прво прашање во кое испитувачот го препознава својот лик во апсолутниот хоризонт на Непознатата, вербално

Невозможноста да се лажеме себеси (божем не знаејќи дека се лажеме) е негативен нужен услов на дијалогот (на душата[35]) со себеси, негативен услов на философијата; меѓутоа човекот може - за срам на човекот и човештвото, може - да си се подлизува и на себе самиот, и тоа заради ништо друго, туку, ете, заради невозможноста на поднесување на себе во "вистината" на себе самиот. Изворот на изворите е под полимилениумската џунгла на троскотот на мненијата и знаењата, верите и разуверувачките предизвикувачки загладувачки скепси; прекриен со сплинот на душата, телото и духот. Да не се искушува! Во чисто интелектуалниот однос, на начин на незаинтересираниот само-посматрач, со најнепосредното испитување на најнепосредното, од прашање во прашање на Прашањето на прашањата. Можеби никој од никого ништо не научил не учи ли од личното искуство, но нека ововремените - еве, веќе се на устието на вториот милениум на "новата" ера - не се прават дека не го слушаат искуството на најсмелите нуркачи спротиводно, на изворот, на дното без-дно. Ми се чини дека го разбирам, но не знам за што, зошто Витгенштајн бара "спас" (за философијата и не само за философијата, туку, можеби и од философијата) од "бичот" на прашањето?

повтореното прашање е исто што и имитација на брмчењето на бумбарот - а таква се и сите воведувања во философијата, ако се превиди она најубавото и најтешкото: проблемот на преобразбата на душата, ("најтешко", затоа што е невозможно своеволно да се предизвика философското чудење).

[35] Кому му се исповедува Душата во дијалогот - со самиот себе - единствен во кој соговорниците не се измамуваат?

XI

Сакаш ли да со-знаеш дека не се знаеш? Или - попрво себе самиот заборавен во екстазата на искушувања на Непознатата - со сознанието на Оној кој знае дека не се знае?

Го здогледа ли Непознатиот на себеси Непознат, самосознавачкиот "апсолут" - од врвот на себе самиот самоидентифициран во знаењето ништо знаење - ќе ги препознае и сите своевремени со-временици на лицето на листовите разлетани во бескрајната синевина на Непознатата. Ништо почудесно во фантастичната ноќ. Летаат?! Стварност? Во сон сонуваат[36] грд сон и во сновидението се приземјени на црната, цврста земја; неподвижни, стануваат, чекорат, паѓаат ... Смеам ли да ги будам? Почуствуваат ли страв од летење, ќе препукнат или, дремливи, лошо настроени и стравотрепетливи ќе завиваат побесно отколку на Беркли. Опустошени соништа, сонуваат ли? Зошто кучињата 'ржат на својот лик во огледалото? Но, во сонот на соништата, го сонуваат ли надлетувањето над бездната, ќе се пробудат во денот на своите соништа. Предизвикувачки, но ... зошто да се будат другите? Сакаат ли? Откаде да знам? Само што го запознавам во себе единствениот играч во ритамот на Непознатата, а како е воопшто можно да им се пресуди на Непознатите? Нека биде како да е така, нека се будат самите, само ... , во што се состои среќата кога не им блеска на оние на кои не им е блескаво? Да

[36] Дури и "математиката само го сонува битието"

се обелодени, веЛиш, со зборовите - ме наговараш, се шегуваш или потсмеваш - Непознатата, Вистината на вистините? Објавената вистина дали е вистина? Вистината на другиот за другиот дали е можна? Дали е можна друга вистина освен во себе самосознаената Непознатата? Молчиш? Можеш ли самиот да се опиваш на неисцрпниот извор на радоста и без грижа на совеста да гледаш во очи на децата на полноќта? Како можеш мирно, без тргнување, и не мигнувајќи со душа, да и погледнеш в очи на надешта, копнежот и трепетот; очи в очи на чедните, како во одамна пресушените извори? Можат ли повторно неповторливо да заблескаат погледите како одблесокот на утринската светлост од планинските водопади? На колку можни начини е убавината на проклетството или проклетството на убавината на учење со одучување, *ergo*, како, во повторените зборови и повтореното поставување на прашањата, да се испита и изрази она неповторливото? Како е можна таа раскошна убавина на парадоксот на множеството раз-лики на самоиспитувањето и самооткровенијата во Едното?

"Сé ми е чудно"[37], зборовите више не ѕвечат в уво како во напуштена селска камбанарија. Самото доживување неискажливо е - ниту во сон насетено. Зборовите?! Како само можат да бидат тешки и искажувањето на истите мачно како маките на неподнесувањето на себе самиот - "смртоносни"; и како тие истите(?) зборови можат да бидат таинствени дародаватели-дароприматели на исповеста на душата, телото и духот - "животодарни"; досадни секојдневни соговорници и

[37] "Долг пат, на крај, ништо"? Одненадеж - на враќање, среде Пироновата раскрсница на обала на реката, на денот на сновидението: дар, како Вавилон на Вавилонецот, "Сé ми е чудно. Сé!" - Одисеј го препозна ликот - на пријателот на мудроста, (на) Телемах - учителот со одучување.

божествени пријатели на мудроста. На мене непознатата природа на односите на непознатите зборови не се осмелувам да ги пресечам ни со Окамовиот "брич", како ни тајните врски на цветовите и тлото, прашањата, одговорите, прашањата-одговорите-прашањата. Од неподносливото молчење или од (и од самата на себеси заглушувачка) врева, осамнува ли прекрасното молчење на безгласната музика на упит-от; одговорот без зборови поречит е и со знаење побогат од светот на математички балсамираните вистини. Она ненаситеното во прашањето се разоткрива во одговорот на начин на зреење на чудењето и восхитувањето во запознавањето на ненадејните еманации на Икс-зраците на Непознатата. На колку јазици е философијата, *ergo*, на колку можни начини е искажливо не-искажливото. Може ли философот во секој можен знак да го исчита и со секој можем знак да го назначи она философско во себе[38]?

Ако се сетилата извори и устија на живеењето, ако е живеењето како вдишувањето и издишувањето, што е она едното и исто на почетокот и на крајот, пред и после сите отчукувања на сетилно-натсетилниот хронометар? Мислењето ако е како времето, мислата ако е како просторот, а апсолутот во Упит-от - што е едно и исто освен чистите форми на Прашањето=Одговорот[39]? Кога белото не е само бело, кога црното

---

[38] Сé, Свет, сето тоа е философија! Иако, можеби, ќе ја предизвикам онаа страшна смеа на мудрите и на овој и на оној свет, а не само на лаикот - реков што реков од увидот во миг на самооткровение во философијата, инаку, реченото е само една консеквенца на еротетичката философија.

[39] По полимилениумскиот темпорален од, не е ли мислењето уморно, зошто "откажува"? Или се собира, бдее над себеси во тишината на сопствената ноќ (или) и во некоја сопствена светлост поинаква од "дневната" светлост на света? (Во

не е само црно, тогаш е "ова навистина она", време на чудења, стварања, мислења и пеења - време на прашања. Откаде и накаде сите овие птици на Непознатата?

Кој е кој во фантастичната ѕвездена ноќ на духовното Небо на Непознатата[40]? Во кој миг-точка на темпоралното искачување Непознатиот ја распознава Непознатата во кое било прашање на "не-философот"? "Каде". "Кога", "Како" ... "не-философот" во прашањата на "не-философот" ги распознава философските прашања; а во себе "не"-философот="философот" го открива философот; или: како е можно "раѓањето на умот"; или: како е возможна об(е)знаеноста во Прашањето? Како е возможен атемпоралниот и темпоралниот од, од "првите" философски прашања на "првите" философи, па се до прашањето "што е философијата?", "Кој е философот?", па прашањата за падот на Испитувачите-Испитаниците во лавиринтот философски испитувања на магепсаниот Круг на односот Прашање-Одговор? Како темпоралната свест на темпоралниот пат може да биде свесна за темпоралноста и атемпоралноста, за темпоралниот и атемпоралниот пат? Како воопшто може свеста на смртникот што прашува така да се преобрази и извиши над самата себе во бесмртниот лак над секолкавата река на живеења-умирања, настанувања-исчезнувања? Дали е прашалната свест на смртникот бесмртна на начин на самопреобразувачкото самоиспитување: од прашање во прашање, на самото Прашање - бесмртно? И ако е

толкувањето на "едното и истото", да не заборавиме на "вечната загатка" на "едното и истото" на Упит-от, *ergo*, на експозициски став на еротетичката философија дека одговорот на апсолутното прашање е самото апсолутно прашање).

[40] На а-темпоралниот почеток беше бил сонот, во сонот човештвото на индивидуалитетите на "самосознавачките" идеални можности.

нешто, не е ли тоа <u>онаа таинствена, божествена моќ на свеста</u>? "Низ прашањето човекот се искачувал кон вистинскиот ... " - а не лаже оној "критјанин" кој рано "полудел" и тоа само да може слободно да пее и мисли, инаку, "зошто се родил" - од "а?" до "А?"(Апсолутот=Непознатата). Можеш ли да го замислиш философскиот Одисеј "над" својата "Енциклопедија", во молк, во себе, само на самиот себе ја издава Тајната од која исчитал, превел и запишал се што запишал:"Е, сега знам дека ништо не знам"? Ужаснат не препукне ли во незнаењето дека како "по камен да орал и сол да сеел", во <u>одушевување</u> ќе се препознае во "духот кој се знае себе како духот" на Прашањето. Никој не е на ниту едно друго место освен некаде на некое свое непознато патување кон знаењето ништо знаење. Непознатата е интензивно во Непознатиот, Непознатиот е со екстензијата Непозната - мислам дека ќе разберат сите кои мислат испитувајќи го плодот на заплетот мисли на двете логички теории, зар не?

Сите познати патишта - на "Познатите" се. Непознатиот и оди во пресрет на Непознатата по беспатицата на пустината и прашумата. Запознај ги "Познатите", ќе ги запознаеш сите свои слепи улици и сите свои залудни обиди да доживееш радост во запознавањето на Непознатата. Од <u>два пата</u>, едниот - ако им се верува на "Познатите" - <u>Еден е за сите</u>; <u>другиот пат е само еден за само "еднаш едниот": еднаш еден само самиот по тој еден може да патува кон себе самиот</u>.

Атемпоралниот, логички пат <u>Еден е</u>, според едни е непостоечки - меѓутоа, не се на "кривиот пат" ниту оние кои во "непостоечките" го пре-по-зна(ва)ат единствено постоечкиот. Логичката идентификација на равенката (апсолутен одговор)=(апсолутно прашање) е логичка

идентификација на логичката форма како таква (на "празно место"), (на "чистото" прашање)=("чист" одговор)[41]. И овде сега ги пишувам зборовите "логичка форма"[42] за "Она" што секогаш е́, што е, и инаку, скриено во множеството на зборови и други симболи кој секогаш одново нудат прибежиште на вечниот бескуќник. Логички веќе сме онаму "каде" и треба да сме. Непознатата веќе е целата во зеницата на окото "а!?". Ахил не може ниту да ја стигне, ниту да ја престигне желката; Ахил веќе е на непостоечкото (или, единствено постоечкото) место на желката.

На неоткриените патишта бројот им е поголем или (барем) еднаков на бројот на Непознатите (Испитувачи=Испитаници, Самоиспитаници). Сите само сами на себе самите: од несвесното самочувствување на себеси, па се до: Јас знам дека ништо не знам.

Ограничен со своето знаење за незнаењето, Непознатиот не знае дека е напишана феноменологијата на негативната

---

[41] Црните гусари - во починката, по пловидбата по олујните мориња на "неидентитетот" - со своите бели бродови - во заливот на "идентитетот" - се селат. Оној Кој во "идентитетот" (во кое и да е аподиктичко сознание) не препознае ни една непозната, не знае дека не знае дека е во состојба на гностичка смрт. Само толку, колку "да се знае", зошто Непознатиот на ова ниво на искачување (или: до над самиот амбис на Upit-от, со нурнување во ноќта) на самосвеста ја препознава Непознатата во "стегите на идентитетот". Многумина "Познати", и оние кои не знаат дека не се знаат, во "стегите на идентитетот" се во состојба на инсуфициенција на свеста за Непознатата, барем еден Непознат (беше да е) во екстаза на фантастичната ноќ на множеството непознати на Непознатата.

[42] Во логичкото надигрување сите се логички играчи: логичното, алогичното и нелогичното.

свест, а ниту философијата на повеста на негативната свест. А Непознатите не можат да дојдат до Непознатата, не ја препешачат ли - секој за себе - феноменологијата на негативната свест ("се разбира", со неизмерна благодарност кон усреќувачката свест на усреќувачите на критиката на "несреќна свест", "несреќна" во однос на судот на усреќувачката свест на усреќувачот, и, секако, со пријателско разделување од мудреците - зналците на мудроста, но без љубов спрема мудроста, кон што, како самиот кажа, тежнеел, со лишување на фило-<u>софијата</u> од <u>фило</u>-софското во себе[43]). Меѓутоа, и ненапишаното да е напишано, Непознатиот, бездруго, би бил (барем) побогат со едно знаење на бројот на скалите[44]

---

[43] Бездруго, фасцинантни се Хегеловите идеи: феноменологии на духот, науки на логиката, <u>односи</u> на атемпоралното и темпоралното, самите идеи на философијата, и конечно, Идеите на идеите, во кои е поставен <u>критериумот</u> на вреднување <u>на кого</u> можеби најтешко може да го задоволи грандиозното Хегелово дело. Ако го превидиме прашањето, дали е можна <u>феноменологијата на духот</u>, возникнуваат други, можеби еретички прашања: дали Хегел ја напишал <u>феноменологијата на духот</u>, во колкава мерка успеал?

Не е ли - како оној <u>првиот</u> во обид да создаде, така да се каже, натчовечко дело - сличен на детето кое само што почнало да учи математика, неопитно во решавањето на проблемот исклучиво со математичка метода, со крајчето на окцето ѕирка кон искуството и кришум си се припомага со емпириската метода? Наспроти на Хегела, а во прилог на Хегел, вредноста на делото можно е да се проценува независно од методата на сознавањето обелоденето во делото (како што е можно и вредноста на методата да се проценува независно од нејзината примена во создавањето на едно дело), меѓутоа, од самата "Феноменологија на духот" мерена со Идејата на феноменологијата на духот, изнурнуваат релевантни методолошки и не само методолошки прашања. Расколот на а-темпоралното јазди и во текстовите со "атемпорални" и "темпорални" и "а-темпорални" претензии - мошне повидливо разорно и стварно, доколку е поневидлив привидот на сигурноста на а-темпоралниот мост.

[44] Дали е било како возможно да се сознае <u>повесно испробаниот</u>

на самоискачувањата на "Познатите" над самите себеси, па и со бројот на залудните искачувања на Непознатите над самите себеси. Вистина, таквите залудности не се какви било залудности, инаку самото испитување и преиспитување на повеста на философијата би било бесмислено, а без смисла би била и севозможната комуникација. Гозба е тоа, и тоа каква! Никој (ниеден) Незнаен не е непоканет гостин на гозба кај "Познатите". Само, да не си се заборави: на самоискачениот нека не му се качува на глава, не длаби ли на клепки и не смее ли да полета од листата на "Познатите". На скалите на "Познатите" нека го компонира некомпонираното, нека го изведува и изведеното и неизведеното, меѓутоа нека не-знаејќи во трансот на интерпретативниот занес не ја заборави онаа една единствена скала на која може да го компонира и изведува неизводливото на скалата на "Познатите": "Не ме следи", (и во слободниот философски превод-препев - важи само за философите, па и со Непознатата, исконска љубопитност) Не "останувајте овде", Сонцето на туѓинското небо нема вас да ве грее, горчлива ќе ви биде секоја голтка на насладата ...

Се разбира, непознат е бројот на можностите т.е. можните комбинации на живеења на Непознатите на непознатите полиња (на непознатиот број на полиња) на Непознатата. Неподнослива е, но не и неверојатна, помислата дека се веќе играни, одиграни и изиграни сите можни игри на животот на Непознатиот-Непознатата, и дека повеќе не е можно да се каже, мисли, забележи, почувствува, доживее што и да е што не е

број на спекулативните нишки на скалите на мислење на мислењата, спрема кое би било можно да се мери висината/длабочината на мислењето и повесно ослободената моќ на мислењето - како што е можно да се одреди староста на стеблото, пред да се одлучи волшебникот да ослободи (некоја) форма за душата на музичарот.

веќе доживеано, забележено, помислено, кажано. И сè додека не се побие себеси или не биде побиен, Непознатиот испитува во состојба на дискретна неизвесност дека бројот на можностите на живеења не е помал од бројот на можностите на филозофирања, *ergo*, од бројот на Непознатите.

Нововремените и оновремените се навистина современици според начинот на ориентација и барање на себе во Хоризонтот замаглен со мнението на сепознатоста. Утешно, или не; пивко ил'горко; дури, од личното искуство е, доживеано, самостојно сознаено тоа што е сознаено, независно од тоа дали и другите го сознале тоа истото или барем слично, на истиот начин или на некој друг. Не е едноставно да се пронајде слободно место под Небото на небата. Се работи за исклучителна моќ на концентрација и контемплација, на хиперсензибилитет за хиперсензибилноста на нијансите на неповторливоста. Не ја исчека ли "првата берба", "Познатиот" се распрашува само за староста на виното; најстаро да е, можеби, најмладо е. Навистина, "убаво е и два и три пати да се повторува и испитува што е убавото" - неброено пати, секогаш одново едно и исто, ако е праубавината во Прашање".

Филозофот нурка на дното без-дно, на устието не пие. И не е дека не може и дека не го чини тоа што се чини дека е "не-филозоф", но "не-филозофот" не му ја возвраќа посетата на филозофот, не плива спротивода, не се одлучува да го напушти прагот на наследените "staništa" сплетени од раскоренетото, без: листот, цветот, плодот. На филозофот заградите во "не-филозофските" прашања му се чинат попривидни од привидот на живеење во "staništa-та" без глас на жива душа; на "не-филозофот" оградите му се многу повистинити од самочувствувањето на себе самиот. На самото "stanište" на

"не-философот", крај му нема на најнеобичниот нем(ски) разговор - на предизвикувачот на комични, но и трагични бои на расположенија на лицата на - соговорниците - философот и "не-философот". Оној кој е во незнаење на незнаењето, се пробуди ли во свеста на незнаењето, само самиот се одлучува: да оди или да не оди.[45]

Го чувствуваат - бездруго - волшебниот внатрешен глас на Непознатата - и ако не е извесно дека се свесни за своите чувства. Го чувствуваат - не само атмосферскиот туку и сиот свемир и "потисок" и "притисок" (тој некаков допир на недопирливите - на самата граница на времето и вечноста, на сонот и јавето, животот и смртта - незнаено зошто, но, можеби поради искушување на вечноста на копнежот), како што чувствително или бесчуствително чекорат по свемирот. Зарем на Диоген му е животот без смисла - дво-смислена е вечноста на копнежот, без исход, бесмртна, не ни се дава да ја испитуваме поинаку освен копнејќи. Згдо, не прашувам, слушаат ли, туку,

---

[45] Дилемата "да се оди или да не се оди", секако, претпоставува дека не е невозможно "да се оди" и дека не е невозможно "да не се оди". "Да не се оди", не е ли тоа една можна метода на самосознавање, (на) оној кој се дава да се разбере низ (со) увидот во исконската смисла на философијата, а можеби и дека во тој увид ни е предочено преточено во мислата на Кришнамурти: "Не постои метода на самосознавање". Не можеме да не бидеме во прашален однос (спрема себеси), а Кришнамуртиевата негација на постоењето на методата на самосознавање е разбирлива и оправдана критика најнапред на западноевропската (пред сè на нововековната сциенцистичка) драстична редукција на поимот прашање и поимот испитување. Над истата непроблематизирана претпоставка, во магливиот (-о) спор-прашање за методата на философирањето, на трансфигуративниот пат помеѓу "камилата" и "детето", Лав Шестов е во вжештената жижа на спротивставеноста на умот и срцето: "Во средниот век, човекот го чувствувал, примал својот живот; не, не испитувал, тоа ние испитуваме ..."(?).

"не-философот", крај му нема на најнеобичниот нем(ски) разговор - на предизвикувачот на комични, но и трагични бои на расположенија на лицата на - соговорниците - философот и "не-философот". Оној кој е во незнаење на незнаењето, се пробуди ли во свеста на незнаењето, само самиот се одлучува: да оди или да не оди.[45]

Го чувствуваат - бездруго - волшебниот внатрешен глас на Непознатата - и ако не е извесно дека се свесни за своите чувства. Го чувствуваат - не само атмосферскиот туку и сиот свемир и "потисок" и "притисок" (тој некаков допир на недопирливите - на самата граница на времето и вечноста, на сонот и јавето, животот и смртта - незнаено зошто, но, можеби поради искушување на вечноста на копнежот), како што чувствително или бесчуствително чекорат по свемирот. Зарем на Диоген му е животот без смисла - дво-смислена е вечноста на копнежот, без исход, бесмртна, не ни се дава да ја испитуваме поинаку освен копнејќи. Згое, не прашувам, слушаат ли, туку,

---

[45] Дилемата "да се оди или да не се оди", секако, претпоставува дека не е невозможно "да се оди" и дека не е невозможно "да не се оди". "Да не се оди", не е ли тоа една можна метода на самосознавање, (на) оној кој се дава да се разбере низ (со) увидот во исконската смисла на философијата, а можеби и дека во тој увид ни е предочено преточено во мислата на Кришнамурти: "Не постои метода на самосознавање". Не можеме да не бидеме во прашален однос (спрема себеси), а Кришнамуртиевата негација на постоењето на методата на самосознавање е разбирлива и оправдана критика најнапред на западноевропската (пред сѐ на нововековната сциенцистичка) драстична редукција на поимот прашање и поимот испитување. Над истата непроблематизирана претпоставка, во магливиот (-о) спор-прашање за методата на философирањето, на трансфигуративниот пат помеѓу "камилата" и "детето", Лав Шестов е во вжештената жижа на спротивставеноста на умот и срцето: "Во средниот век, човекот го чувствувал, примал својот живот; не, не испитувал, тоа ние испитуваме ..."(?).

нели ја - го прашувам Питагора - испиле прерано целата горчина на "солените води", (и) прерано пре-стапиле на она "страшно место" засекогаш лишени од слухот, пред да се воспитале (огледале) за она едно единствено богатство на оној кој само со самиот себе е. А "на сите луѓе им е дадено да се сознаат самите себеси", ако може да му се верува на "Темниот" самосознавачки "апсолут". "*Te hominum esse memento*"! Ако сакаш, ако се одлучиш, обиди се со "слободното предавање на проблемите" да дојдеш до почетокот - меѓутоа, и тоа е совет на толкувачот на сопствениот "сон за филозофијата како строга наука"(!) - "важи"? Ако се "спалиш" себеси, ако е било што благородно, ќе блесне со блескавиот незгаслив сјај онаа незгасната искра на исконот на самите нас; (а ако не, не можеш да знаеш ни дека си постоел, па се чини дека во само-измама си живеел). Не ги исправувај "кривите Дрини" - а не можеш, па и да сакаш, "чкртањето на волјата" ќе го почувствуваш и ако не сакаш - соло испитувајќи, меандрирај со величествениот слалом на искачување кон божественото во себе самиот. Сите Непознати на својот начин нека се следат себеси - на спекулативните нишки на мислењето на мислењето, или на некој друг начин - така долго и доследно патувајќи по темпоралниот пат се додека не застане здивот од изненадувачкото препознавање на Непознатата во себе, атемпоралноста во темпоралното, умот во не-умното. Тука, "на крајот на светот" ќе се најдеш на почетокот, повторно; и тоа не "како да", туку, за прв пат знаеш дека не се знаеш; тука, во тој миг-точка на концентрација и деконцентрација, на разделба и повторна средба со самиот себе: на оној кој се дава да се поучи и на оној кој е чудесен во поучувањето, кој е самиот на себеси ученик-и-учител. Ферикид. Самата вечност на испитувањето е потребна за исчитување,

преведување и запишување на прочитаното од светот на мисленото забележување, доживување, ... Прашање...

XII

"Сѐ се менува"? Но, "природата љуби", туку така, Непозната "да се крие"? Кој му суди на Судијата? Кој е самоисклучениот Судија на бесмртниот Суд и "пресудата" на живот и смрт на осудените, "на сите" и "секого", "сѐ на сѐ", освен ... ? Прашалната свест се извишила над себе, во себе ги идентифицирала <u>формите</u> на Прашањата=Одговорите како такви: "кои се само замисливите патишта на испитувањата?", се прашувал Оној кој, идентификуварајќи се себеси како Непознат во Непознатата, беше наклонето примен од Нејзе, од Божицата, - Она Нему беше да е Ананке[46]. Моментот на распознавање на атемпоралноста, беше во темпоралното, вечноста во мигот, моментот на "раѓањето на умот" е единствен датум во вечниот календар на повеста на испитувањето, во однос на кој го <u>мериме</u> (времето на) испитувањето и испитуваното, во разликите на "пред" и "по" себе (се) мислиме "на патот" спрема "горе"-"доле"[47]. "<u>Исходот</u>"

---

[46] Философското чудење над <u>Ананке</u> не пресушило ни по сите епохи на философирање. Историско философски се занимливи нововековните чудења на откритието на веќе откриеното, Хјум и "пробудениот" Кант го откриваат неемпирискиот карактер на "само замисливите" темели на науката, неемпирискиот карактер на <u>релациите</u>, а дали се модалните категории што и да е друго освен релации или својства на релациите? А тоа дека сиот Проблем е во "Проблемот на односите ... ", па дека и не можеме да не бидеме во некаков однос, дури, ни пред, ни по раѓањето, во таа вечна загатка се одгатнува самата вечност.

[47] Философите го слават својот философски роденден на "денот на битието", *ergo*, мигот на откровението на себе, *αρχαι*-те на философијата, по изведувањето на себе од "мрачниот ден во денот на битието", "горе", "на светлост"; во тоа, се чини, нема ништо необично; необично е наизглед обичното - иако не потполно и не на сите - философско насетување (или

од испитувањето на Прашањето е во самото Прашање: во "убаво обликуваната Вистина сигурно е срцето"; "во срцето на срцето" - философ - да се биде; како птицата бену на богот на Сонцето; "во дното на прозорот на Душата", под онаа "тринаеста одаја во која сè уште, секогаш, се чувствува мирисот на убавината ...".

(На)вистина, не е сознаена Вистината, но Непознати сме се распознале во својата непознатост во прашањето на Вистината, на почетокот=крајот - или во срцето (центарот) на Прашањето - на можните "патеки на Уверенијата (кои) Вистината

насетувањето на философот) за таинствениот миг на зачнувањето на Атина во Ѕевсовата, а Минерва во Јупитеровата глава, односно, за мигот на самоосвестувањето на заточениците дека се заточеници на "самицата". Сократ е најнеобичниот "заводник" според неодгатливиот начин на кој ја "расипува младината", а "секој сам во себе го бара и наоѓа она убавото и тоа убаво го изразува", "причина на тоа му е Бог и Јас" (една, две, троедна ил' колку ли сè непознати во објаснението="причината"?). Начинот на кој учителот го наведува ученикот на самите извори на себе самиот, па начинот на барање на можности за изведување кон "горе", одлики се на неодгатливо едноставната метода на Фенератиниот син.

Нововековниот "пресврт" во начинот на философирањето, во намерата патот спрема горе да се скрати до некаква нулта а-темпорална точка на блиц самооткровение на философот на самиот философски врв-почеток на философирањето - Коперник, Галилеј, Кант, Расел-Вајтхед, ... ; дури и, Ничеовиот Заратустра (тој Анти-Сократ во кој позниот Ниче "одново" го препознал Сократа, "... личи ..."?!) "глумецот над глумците", на самиот почеток веќе е "очи в очи" со Сонцето, на врвот, "над" самиот себе, над светот - можеби е, а можеби и не е подготвен со севкупната историја на философијата, само, се чини дека е тоа време на историски само-заборави демистифицирани во начинот на философирање на "современите" (во состојба на "потресеност", "очај", "грижа", "мачнина", "преку" ништавилото до Изворот). Таков е патот низ патеката "тешка и стрмна, тесна како работ на сечилото", на Питија ил' Пилата?

<u>ја следат</u>". <u>Едното</u>, апсолутно прашање - Прашањето - се испитува самото себе со множеството прашања во мноштвото ликови на испитувачите=самоиспитаниците.

Темпоралната свест свесна е за атемпоралноста, темпоралното мислење ја мисли атемпоралноста, но, свесноста за атемпоралноста "неизлечива" е од темпоралноста[48]. Како е инаку можна хроничната "болка" на излагањето (прашањето е тука: дали само на излагањето?) на "Науката на логиката" во категориите или "категориите" - или што друго? - "премин", "рефлексија", "развој"?! Логичкото "движење" е само метафора за движењето на темпоралното мислење на логичкиот свет, "во" логичкиот "простор" и логичкото "време". Категориите на темпоралното се атемпорални, *ergo*, хетерологички, како такви веќе се неми жители на светот на категоријалната логика: ништо свое не можат да искажат ниту за себе, ниту за другите жители. "Просторот" е без простор, "времето" е атемпорално[49]. "Вечноста" е проблематична криптомена на негацијата на темпоралноста во (проблематична) афирмација. Едното и исто СЕГА е и не е едно и исто. Или апсолутен идеалитет - па макар како онтолошки, гносеолошки и аксиолошки и како се не го

---

48 Подеднакво е на место и тезата: темпоралноста е ("неизлечиво") атемпорална.

49 Во Аристотеловата идеирана Философија во Идејата на "мислењето на мислењето" како нововековното мислење, во себе, повторно да го=ја открило расцепот=апоријата, по лачењето на "мислењето"и "мислите". Мислителот е над амбисот на прашањата: како е воопшто можно мислењето, *ergo*, како е воопшто можна философијата? Хегел не го "решил" "решеното": апории, антиномии, раскол, апсурд, на а-темпоралната свест; Хегеловиот увид во "мислењето на мислењето" ги открива некои релации или својства на релации помеѓу "мислењето <u>и</u> мисленото на мислењето". Со идеирањето (и) темпоралноста, мислителот, мислењето и мисленото се самохибернирани во привидот на апсолутната атемпоралност на апсолутната идеја или идеи на апсолутот, *ergo*, во светот на "Науката на логиката".

толкувале самиот идеалитет - или е невозможна која и да е точка на гледиштето на кое и да е испитување на темпоралниот свет[50]? Апсолутниот идеалитет е чистата Форма на Прашањето-Одговорот. Апсолутната извесност на неизвесноста е самата идеја на апсолутната само-извесност; невозможно е да се испитува нешто друго освен Прашањето, а смешно е наслепо да се бара Испитаникот вон Испитувачот. Во мрежите на апсолутниот идеалитет се и морето и морепловците, а рибаревите се само неуловени, зар не, одгатнувачу на "прашањето за методата" на испитувањето? Кој не е Диоген во "Судот"? Кој е без фенерот? Кој бара што и да е друго?

---

[50] Ми се чини дека толкувачите на толкувањето се до сега не ја "забележале" подлабоката, философска смисла на философскиот јазик на философите од "островото" на океанот на искуството обелоденето во зборовите "идеја" и "комбинација на идеи". Бесконечното множество точки на предност на Желката над Ахил се транс-формирало во магиите на Ахиловите магични летала.

XIII

Европската повест на философските испитувања се сеќава на својот прв философ - во ликот на својот временски прв философ. Можеби Талес го поставил и испитувал временски првото философско прашање, но прашањето "Што е?" не е логички првото философско прашање. Временски првиот философ можел да постави и некое друго философско прашање - а освен временски друг и не постои друг философ, секој философ и секоја философија, и Он и Она се први, единствени - повеста на философијата можела да никне од поинакви корени, да се однегува на поинакво тло, да расте, цвета и да се плоди во поинакви младости. Талес можел поинаку да одговори на поставеното прашање, можел воопшто да не одговори. Философот е философ според тоа што во (кое и да е) прашање го распознава апсолутниот хоризонт на Непознатата; тоа е нужен и доволен услов за самооткровение на философот во себеси "не-философот".

Мноштвото философски одговори на она едно (логички едно) прашање, "Што е?", временски му претходело на поставувањето на логички првото прашање (наедно, на прашањето на самата логика), на најрадикално поставеното философско прашање. Среде изобилството на философските одговори, Оној кој не (се) знае, Испитувачот, Непознатиот, во самото испитувано прашање - "Што е?" - го с(п)ознал скриеното прашање: "Ш т о ... , Е ... ?!" Дали сме без здив во мигот на чудење, да здивнеме крај најдлабокиот и најладен вруток кој кога и да е и кој и да е испитувач го открил? Повратникот од екстазата или нирваната или кој како веќе сака да го означи тоа што не се дава да се означи, алогичната состојба на

укинатите и сочуваните разлики на знакот и означеното, на времето и вечноста - опиен, капка не искапи ги испиша - песмите над песмите - зборовите на зреење чудење-восхитување на откровението на Непознатата Божица во себе Непознатиот[51]. Ако се наоѓаме крај Изворот на изворите, ниту еден единствен не е изгубен, ниту засекогаш пресушен во времето-просторот на (ново-вековниот или кој и да е) заборав-от. И кој се и кој не се опивал на кој и да е извор, нека на никој ниту еден извор никогаш не му биде устие за исплувка на душата, телото и духот - амането на изворот е единствен.

"Што, е?!"? За прв пат е поставено - "разумно" изговорајќи го - "не-разумното" прашање, УМНОТО прашање, прашањето на УМОТ, прашањето на Исходот на испитувањето, прашањето на Одлуката. Ужас и/или прекрасност на прашањето! Не-разумното прашање на не-разумниот филозоф предизвикува воодушевување на посветените, индиферентност или смев и подсмев на лаиците, го распаметува (из-без-умува) и скандализира мнението, ја вознемирува нечистата совест, го распалува гневот на моќта на предрасудите и осудите на филозофите на смрт или прогонство од онаа страна на здравиот

---

[51] За разлика од Платона и Плотина, можно е (да се претпостави) дека "повратникот" ништо не заборава, *ergo*, неговиот проблем не е во заборавањето-сеќавањето, туку во искажувањето на неискажливото, во поимањето на непоимливото, во опишувањето на неописливото, во изразувањето на неизразливото, во неволјата на "преведувањето" на вишите степени на сознавање на нижите. Освен тие и некои други, некои други се тривијални неволји, но трагикомични можности за неразликување на најмудрите од бедната баналност позади која "јазикот на насетувањето" на најмудрите; можеби тој мамлив изглед е добредојден за комедиографите на ликовите на лековерните толкувачи кои или ја дивинизираат баналноста или ја сатанизираат мудроста.

разум. Спроти незнаено кое веќе враќање во Непознатото, во Сократа не беше згасната искрата на надежта во невиноста на поставувањето на прашања во Адот. Навистина, дали поставувањето на прашања е аналогно на првобитниот прометејски инцидентен чин на кражба на "вечно живиот" - свет - "оган", или, првобитниот грев на Адам и Ева - "инцидентно" и "грешно" спрема мерката=одговорите=боговите во кои "верува народот"? Ако е тоа начинот на искушувањето на слободата, на исправување и воздигнување на само-свеста, тогаш Испитувачот не бара ослободување од одговорноста. Тајната - на Артемидиното присуство на раѓањето на Одговорот - засекогаш е скриена во Одговорот на Прашањето.

Прашањето "зошто нешто, а не ништо?" (и, аксиолошки "превреднуваното": "зошто ништо, а не нешто?") можеби е "она правото", по мерката и вкусоот на повеќемина од оние кои се секогаш сами - иако ни тој суд не може да го оправда ни Кантовата критика на моќта на судењето - меѓутоа, Парменидовото прашање е најрадикалното поставено прашање; скандал за човечкиот разум, за верата, за сите мненија и со мнението сокриените "само-исклучоци" од Прашањето. Анселмо, Беркли и Декарт повторно го поставуваат вербално-логички едното и исто Парменидово прашање, но во секој друг поглед неповторливи прашања; со превидувањето на проблемот на неповторливоста во повтореното се останува во измамата на наивното уверение за разбирање на прашањето, одговорот и односот прашање-одговор. Навистина, недостасува феноменологијата - ако воопшто е можна - на "доведувањето" во Прашање и искушување во неизвесноста на прашањето како такво. Полимиленнумското повесно искуство е драстично негативно - одговорот нека биде таков каков што е, само да не се биде "во прашање(то)". Можеби, не затоа што се одело предалеку на

бескрајниот пат "горе-доле", туку затоа што или воопшто не се на-пушта наследената позиција или и оние најодлучните се уморени на патувањето низ "џунглата и прашумата" на повесниот сплин, а да не го доживеале моментот на об-е-знаеноста на светот во Прашањето. А, философите, доколку воопшто ја опишуваат состојбата на сопственото философско чудење - необичното чудење на обичното, општепознатото, ... , наспроти обичното чудење на необичното, ... , - посебно ги осветлуваат темните страни: "неописливата" непријатност, неможноста на опстанувањето во амбисот на неизвесноста, немирот, стравот, ужасот ... Друго прашање е дали философот таквата состојба ја означува само како <u>побуда</u> на философирањето или во таа состојба (на доживување на светот) ја <u>пре-познава</u> <u>Идејата</u> на "својата" философија. Оној кој го пишува ова што го пишува, "признава" дека се препознал во Прашањето[52], во магичниот

---

[52] <u>Дури</u> <u>тогаш</u> <u>се</u> <u>сетив</u> за немерливото сопствено незнаење на незнаењето скриено во: "Јас не можам поинаку, освен од сопственото гледиште". Смеа, таква, порано никогаш не сум чул, подоцна, сега ми се чини, никогаш пречул. Спонтан и безопасен како дете, едноставен и лековит како змискиот отров на врвот на стрелата на Сократовата иронија, таинствен како летот на небесните птици. Секој фон, секоја фонема се смеела со безброј алофони: "Браво колега, па, Вие сте прав философ".

Ѕид, Урнатини ... Зов ...

Со испитувањето "Гледиштата на мислењата и мислењата на гледиштето", "Проблемот на идентифицирање и негирање на границите на со-знанието", "Проблемот на постоењето на човекот ... " - и/или со искушувањето на слободата во предавањето на "Проблемот на односот на философските прашања и философските одговори", се најдов во Прашањето и <u>се</u> <u>сетив</u>(!) на <u>првата</u> реченица, на <u>првиот</u> семинар - по философија (,) со магична привлачност, (на) единствениот одговор на прашањето зошто студирам - "бранет" пред магичниот лик на философот во чија смеа го препознав, конечно, мајеутичкиот препев на сонетот:

еротетичен круг на зреење на чудењето и восхитувањето во запознавањето на познатото. "Запознавањето на познатото", *ergo*, во (макар и во "егзактното", со "аподиктичка известност") знаењето може да се открие (привидот на знаењето, *ergo*:) множеството неодгатливи непознаници.

Некои љубители на мудроста бараат "спас" од парменидовските прашања во порекнување на философското во "најфилософското" прашање, *ergo*, во верувањето дека го скротиле со некакво ласкаво признание, дури, го унапредиле, со доделувањето на титулата на потчинето "методолошко" прашање. А која е тоа метода на философијата, ако не е философска или философски втемелена (во овој спор е бесмислено секое заплетување на прашањето на методата на излагање на философијата, да речеме Спинозината, во прашањето за методата на испитувањето), или, кое е тоа прашање на философијата кое веќе не е философско прашање, дали целокупната философија "дреме" на "не-философскиот" одговор на "не-философското" прашање[53]? Во прашање е стравот од дефинитивното напуштање на тлото под себе, стравот од возлети

"Наслушни го, ...

...

скриениот пој го наслушни,

...

зошто срцето само родениот екот го слуша.

...

каде целата песна е само твојата душа"

(Павао Вук Павловиќ)

[53] Како да се препознае "не-философот"? Знакот на разбирање на неразбирањето на философските прашања е во прашањата на "не-философот": дали темпоралната свест се "приближува" или "оддалечува" во сознавањето на атемпоралните идеи, дали е во време-просторот можна реализацијата на идеалните светови: слободата, среќата, правдата, државата ...

и летања со сопствените крила - рационализиран во божемното "како да" за слободата на летањето и во самопроекцијата на судијата во осудувањето на слободата на летањето. Децата со задоволство го подражаваат летот на птиците и вистински летаат во соништата; а "мудрите" "не ја сакаат мудроста", реално стоејќи среде реалното поле, (ни птици, ни влекачи се), ги плашат децата и птиците со пофалбите за подражавање на "домашните", и со кудењето на најсмелите надлетувања на непознатите птици над самите себе. На некој, навистина подобро им е да не се ни обидуваат (како што ги советуваше Декарт); не летаат ли со сопствените крила, нека не ги надлетуваат провалиите (Ниче); смее ли кој и да е да ги буди?

И духовните очи стануваат слепи барем два пати, проверено. Магепсани со магијата на Парменидовиот одговор на Парменидовото прашање, како да го превиде самото прашање, и феноменот на односот прашање-одговор. Парменидовиот одговор - Парменидовото Е д н о - не е еден единствен можен одговор на поставеното прашање (иако тој одговор е онаа втемелувачка одлука на европската повест, не само на философијата - спрема само-разбирањето на повеста). Во начинот на разбирањето на прашањето, "што, е?", во самиот квалитет на разбирањето, а потоа во одговорот или одговорите на поставеното прашање, се насетуваат разликите и блискостите на ориенталната и окциденталната , "негативна" и "позитивна" философија. Со себе-откровението-и-светот во Прашањето, ништо не е едно и исто пред и по откровението; ни Парменидовото Едно, ни Анселмовиот Бог, ни Декартовото Мислам, ниту Апсолутот, ниту Јас,, а ниту самото Прашање. Да, можно е разликата да се превиди, да не се почувствува, практично да се занемари наизглед практично занемарливата, можно е - можеби поради или заради некое сосема непознато, несознатливо и неискажливо

само-чувствување - на "капијата на вечноста", над она што е "без дно и обали" (Тагоре), едновремено да се заборави виденото. Но, не го изневери ли секавањето на еднаш самооткровениот во Прашањето, Прашањето му е на Испитувачот-Испитаникот Одговор[54]. Непознатиот, Испитувачот не може да го поништи Прашањето, ниту со кој и да е одговор, ниту со која и да е одлука. Да се одлучиме за некој (друг) можен одговор, можно е, а повеста на философијата е и повест на философските одговори, но и свест за невтемеленоста на сите темели, свест за насетувачкиот трепет на можноста на смислата на живеење. Освен Прашањето (и прашањата) и повестите на радостите и неволјите на испитувањето, нема друг (конечен) одговор на прашањето како е воопшто можно од доживеалицата на "ништавилото" да се раѓа вистинска љубов кон мудроста[55].

Неодгатлива е едноставноста на Парменидовиот одговор[56], онаа и онаква која им овозможува на сите Менони на

---

[54] Колку духовни монади, толку можности на философирањето, а сме се препознале дури во Водата, Воздухот, Оганот и, како да не, во Земјата, Бројот, Едното, Атомот, Идејата, во Бога, во Материјата, во *Cogito*, во Јас, Волјата, Љубовта и Омразата, во кој ли се не егзистенцијал, во Зборот, Симболот, во што ли не, е затоа да би сме се самите на самата граница на времето и вечноста одгатнувале во Прашањето.

[55] Ако е философијата љубов спрема мудроста, тогаш самочувствувањето на философијата е можно да се препознае во "лирското философирање" (Ксенија Атанасијевиќ) на Рабиндранат Тагоре: блиска е како животот, без дно и обали, не можеш да ја запознаеш, радостите и маките и се без граници. Загодочни и се патиштата на настанувањето, траењето и исчезнувањето. Се јавува во сите феномени на човечкото.

[56] Своевиден оглед на еротетичката философија е можноста на идентифицирање на само Едно, но и на цело множество на прашања во Едното. Непознатиот - ослободен од "телесната

овој свет непогрешиво да нагазат на Парменидовиот одговор, и одговорите на сите потпрашања на Парменидовото прашање. Ако, Битието е, а Небитието не е, дали е воопшто возможно прашањето? Одговорот е, Прашањето не е? Одговорот без сопственото прашање, дали е одговор? Ни Одговор, ни Прашање? Дали Битието или Небитието или Битието-Небитието ја исцрпуваат онтологијата на Прашањето? Како било воопшто можно - да се постави Парменидовото прашање, да се испитува поставеното прашање и да се одговори на поставеното и на овие сега поставени прашања - пред да го "сознал одговорот" Парменид на поставеното прашање, а и како е сето тоа можно во светлината на Парменидовиот одговор? На Менона, се разбира, сé му е јасно и не му ни паѓаат на памет прашања, прашањето на прашањето како такво, а откаде ли па, дури и, прашањето на односот прашање-одговор?

Да? Не? Да или Не? Да и Не? Ни Да, ни Не? Не: ни Да, ни Не? ... ?

заслепеност на сетилноста"*, дофатената "појмовна заробеност" и стегите на логиката на идентитетот - Ти кој

"Сите Богови со жар ги надаруваш"**

испитувај го множеството прашања во едно прашање, и одговорите во еден одговор, а "за своја душа", како lugarot од изворите со бел камен, испитувај ги прашањата на слободниот дух искрите од Едниот - недокажлив а непобитен - одговор на едно прашање.

* (Од Д. Жуниќ) збор на волшепство на "Ликовите на облиците", на интелектуалната фуга на "Фрагментите за уметноста", на естетичкиот круг на фасцинантното откровение на богатството на "проширеното 'знаење'" на праизворноста.

** Ведски химни - "Иницијација на ученикот" - стих.

- Вие сте мошне љубопитни, што ве засега тоа вас? Зошто сакате да го знаете тоа? Ах ..." Со поставувањето на прашањата, не ја ли откриваме тајната, поречито од кој и да е одговор, појасно од кој и да е кој "молчи говорејќи"? Комедиографот на човечкото пресметал дека Она умее да изговори "Не" на сто триесет и седум илјади начини, а "Да" на безброј начини. "Расправата за не и да, зарем тоа не е едно од најубавите ... дела кое ни останува да го сториме? Меѓутоа за да се изврши тоа ѓаволско дело, зарем за тоа не би било потребен некаков двополов гениј? Затоа тоа никогаш никој нема да се обиде да го стори". На комедиографот не му се непознати обидите на оние кои "умираат од смеа", а ни на оние кои "умират од смеа" не им се непознати комедиографските увиди. Но, што ни вреди сето тоа, кога, на Хајдегера, токму тука, "мислењето му потфрлило"; Сартр, комедиографовиот сосед[57], навистина го опитал, според мислењето на Лешек Колаковски, најамбициозниот проект - ако го превидиме и проблематичното искушување на слободата и проблематичното предавање на проблемот на односот на философските прашања и философските одговори, зарем не? Не се ли смешни философите, ако е одговорот допрен со сугестивното комедиографско прашање:

---

[57] Во овој контекст, па ниту во некаков поинаков во овој проект, не ги испитувам, не првенствено, ниту Сартровите, ниту на некои други испитувачи "испитувањата на прашањето" - како да е нешто друго можно да се испитува освен прашањето. Инаку, Сартровиот "прилог" во потсетувањето на прашањето како такво, не е маргинален, иако Сартровото маргинализирање на прашањето на "облик на однесувањето" е можеби одвај вредно за спомнување во однос на исклучителната методолошка позиција на Прашањето - појдовна - во стратегијата на испитувањето на битието и ништавилото. Според Сартр "ништавилото е услов на Прашањето", според еротетичката философија, битието и ништавилото се само конститутивни моменти на прашањето "Дали?".

"зарем ова, од сите <u>необјавени</u> дела, најдобро не го <u>познаваат</u> ... , зарем не го <u>применуваат</u> најдобро" <u>Оние</u> кои не се, така да се каже, не се философи? Мудри? Зарем не се[58]?

Оној кој го испитувал прашањето, "кои се само замисливите патишта на испитувањата?", зарем не би проговорил со молчењето поречито отколку што би молчел говорејќи: "битието е́, небитието не е́", "исто е да се мисли и да се биде". "Небитие нема", мисли: нужно е да се мисли "незамисливо" е, рече: нужно е да се каже"неискажливо" е, созна: "несазнатливо" е. Знаењето на несознатливоста, искушувањето на неискушливоста, мислењето на незамисливоста, можноста на невозможноста. Говорејќи го она што мисли да го мисли и говори, не го мисли ли и она што не мисли да го мисли, и не го говори ли и она што не мисли да го говори? Дали е можно, а ако е, како е <u>можно</u> да се мисли и рече[59]

---

[58] Балзак, Тајне кнегиње де Кадињан. Ферагус. БИГЗ, Бгд, 112

[59] Ниту зборот "сега" не е можно да се <u>каже</u> во некое едно и единствено "сега". Не изустив ни "е" а "с" веќе се преселило засекогаш во вечноста на минатото; а "г?", а "а?!", дали ќе дојде кога и да е од бесконечно далечната иднина, сѐ уште не чука на "портите на <u>вечното</u> сега"? Навистина, ни "с" не е можно да се каже, невозможно е да се појде а камоли да се прејде молкот на бесконечноста на "ссс ... ". <u>Да се мисли</u>, дали е можно? "ДА"? Како е воопшто можно? Невозможното е?! Со изедначувањето на Мислите-Говорот-Битието, наместо <u>Мислењето</u> и Битието, апориите се дислоцирани во односот Мислење-Мисли, тука е а-темпоралниот "Проблем на односот ...": на "само замисливите патишта и" "испитувања". Не, не сакам да (им, му) судам во Кантовиот суд на философите "философите не знаеле по кој пат треба да се оди", дека се "во постојана меѓусебна кавга околу откритието, кое секој од нив му го припишуваше на својот начин на испитување", дека е "единствена во сетилноста зарасната патека"; туку, со множеството на аргументи да не ја ослабам аргументацијата, па само прашувам, како, критичкиот Кант, можел така самоуверено да тврди дека конечно открил една сигурна метода на философирање, дека е во прашање една

"...небитие нема", *ergo*, да се мисли и рече ...?

Парменидовиот одговор (битието е, небитие нема) на Парменидовото прашање (кои се само замисливите патишта на испитувањата?) е понеизвесен од неизвесноста на поставеното прашање. Не само што не го поништува прашањето, туку, одговорот е само пат (само замислен) на испитување на Прашањето во "сите длабочини и во потполност". Не е ли така секогаш кога филозофот се прашува, ако филозофот одговори на прашањето, ќе разбере ли дека токму тогаш разбрал дека не го разбрал ни сопственото прашање?

Парменидовото прашање ја испитува самата парадоксалност (обелоденета во моментот на стапнувањето на почетниците-учениците Парменидови на Парменидовиот "праг" на испитувањето) на не-извесноста на испитувањето, меѓутоа, ни Парменидовото прашање не е она прашање на прашањето како такво!

Толкувачите на повеста на филозофијата како од

"особена моќ", а се подбива на особената моќ на "незнаењето како метода", па и дека е само прашање на "волјата и стрпливоста" на читателот-ученикот па од "оваа патна линија да се направи царски друм" и да го научат "начинот на филозофирањето"; Кант, навистина, без никаков знак за прашање, се разделува од своите читатели-ученици на начинот на филозофирањето, но не е нечувствителен за духот на прашањето скриен со буквата и формата - на едното и исто прашање-одговор - искажан на разделба: дали "не би се можело она, во што низ многуте векови не можело да се успее, да се постигне уште пред истекот на сегашното столетие, имено, дали човечкиот ум не може да постигне потполно задоволување во оние прашања, со кои тој секогаш се занимавал, меѓутоа се до сега без успех". "Се до сега", мисли ли тоа Кант (и) на себе? "Успехот одбива од себе"?

одговорите одвај да ги насетуваат прашањата. Хартмановото "откритие" на заборавот на апоретиката на проблемот; Гадамеровото[60] "признание", "наспроти Платона, ние сме мошне малку припремени за една таква логика" (на прашањата и одговорите); Касиреровото карактеристично чудење, како да е првиот философ што го чита запишано пре неколку милениуми "карактеристично е тоа дека во историјата на философијата самиот 'поим' најпрво се јавува во формата на прашањето"(!), "во Сократовото прашање 'што е?' содржана е метода на 'водење кон' нешто"; Хајдегеровата непријатност на неразбирањето, не сум сигурен дали тука станува збор пред сè за неразбирањето на зборот, неразбирањето на одговорот, ни Хајдегер не нурка кон дното на бездната на Прашањето; па современите испитувања на херменевтиката и можностите на еротетичката логика, и она толку карактеристично "во воздухот" на духот на времето потенцирање на (а-)приоритетот на прашањето - сè тоа е своевидна пролегомена на "девствено" (Шелер) не-повторливото испитување на Прашањето. Една нова "нова ера"[61]?

---

[60] Сочувствувам со Гадамеровиот крик по философското прашање ("сломот на непосредната традиција на философскиот Упит", "повеќе не постои непосреден однос спрема прашањата за нештата на философијата", "непријатност на философската свест"), но не го разбирам неговото во револт искажано обвинение на "проблемот", па ноншалантното лишување на "проблемот" од "прашањето", а по софистификацијата следи елиминација на логичкиот тим на алогични играчи: апориите, парадоксите, антиномиите, расколите и апсурдите на Апсолутот.

[61] Зошто не приредам "гозба" на философите на тема "прашање-одговор"?

Адот веќе е или воопшто не е место за гозби, а на Пустополе се уште ни процветало, ни изникнало од Упит-от на еротетичката философија на испитувачот во дилема - сака најпрво самиот на себеси да си постави уште многу прашања. Поточно, сака да му се случат прашањата, оние кои независно од волјата" на испитувачот, незнаено откаде и како се не

Ниту еден одговор <u>не е единствен</u> ни на едно прашање, ни едно прашање <u>не е единствено</u> ни на еден одговор, *ergo*, еден одговор не е само еден, ако одговара на множество прашања. Без разбирање на <u>поставените</u> прашања, толкувањето може да скита во круговите на одговорите на <u>не</u>поставените прашања[62]. Тоа посекако не е било какво скитање, а и уште како може да биде плодотворно; единствено пријатно или непријатно изненадување е во самата херменевтичка мрежичка: авторот на

возникнуваат, паѓаат на памет, ... Инаку, кога се би било до волјата на испитувачот, испитувачот попрво самиот на себеси би си приговорил дека недоволно <u>разговара со самиот себе</u>, а не "зошто не приредува гозба?" без самиот себеси. Се чини дека Протагора не може да го "наплати долгот", но, ученикот не е неблагодарен, туку не може а да не биде сам со самиот себеси во "првата парница". Ниту "Државата" не му беше непозната на Ученикот, тој прочитал и триста устави, но ете, на Ученикот му светнала <u>Идејата</u> на "Поетиката", "Политиката", "Е-Н" "Етика" ... , во која работи "Органонот" на Ученикот. А како од прочитаното и од личното искуство на исчитаното "никнуваат" <u>Идеите</u>, тоа го испитуваат за тоа специјализирани ученици.

* Се чувствува и може да се разбере парадоксалноста на волјата на философот, идеалот на философската волја не-е по волја на философот; "со лишување на философијата од нејзиното име". дали сме се лишиле од парадоксот; дали сме ја одгатнале "мистеријата на љубовта" спрема мудроста, и мистеријата на мудроста сама; дали сме станале помудри!?

62 Од множеството на прашања - кои незнаено откаде ли се не; зошто, на безброј можни начини доаѓаат и си заминуваат - среде втонатоста во ноќта на испитувањето на испитуваното прашање, едно од оние кој знае кога и како посеани "крај патот", "на камен", "в трње" или во бездното на "плодното тло" или пак некое сосема друго кое што понекогаш знае како секое прво нешто да распамети, да ја раскрили мечтата, волјата на вулканот да ја активира, како "судар од громот на мислата во самата себеси" го просветли сецелото поднебје на душата, а "да не падне на испитот на умот", Тоа, Тоа може да биде со испитувачот-испитаникот Едно, единствено Прашање=Одговор.

толкувањето би можел самиот себеси триумфално да се об(е)знае во едно уверување дека го уловил авторот на толкуваниот одговор. А дали толкувачот може подобро да го разбере толкуваното отколку толкуваниот самиот себеси, тоа е - ако го занемариме "чудото невидено" на логичниот брич на логично избричениот парадоксален "бербер" - најпредизвикувачко прашање на херменевтиката; неговата испитувачка вредност е во самото прашање како такво, во разбирањето на апсолутниот хоризонт на прашањето како арена на неограниченото надигрување на можностите на толкувањето (на можните одговори, *ergo*, без фаворизирања и дисквалификации; во таа игра единствено "судијата" може да игра "валкана игра"). Инаку, Заратустриното прашање "Кој е Заратустра?", и прашањето на Заратустрините ученици-толкувачи "Кој е Заратустра?" не е подеднакво и исто прашање! Толкувачот без херменевтичко искуство, со превидувањето на парадоксот и наивно опиен со оптимизмот еманиран од сугестивното херменевтичко прашање, навистина е во опасност да ја искуси горчината на резигнацијата во миг на самоувереност дека го испива славеничкиот пехар. Оној кој го пишува ова што го пишува, магепсан со магијата на Парменидовиот одговор - а кој пак не е, дали е макар на патот да разбере дека не го разбира Парменида - "му го припишал" (што е - е) на Парменида прашањето ""Што, е?!", можно прашање на кое Парменидовиот одговор е еден можен одговор. Повеста на филозофското читање на Парменидовиот збор - се чини, никако да го пречекори оној Рубикон на Парменидовиот одговор - пред сѐ, таа онтологиски го чита Парменидовиот збор. Парменид не прашува "Што е?", ниту "Што, е?", туку: "кои се само замисливите патишта на испитувањето?", "патот", "патеката" се најприсутни и најнеизвесни метафори во Парменидовата песна над песните. Зошто одговорил Парменид така како одговорил? Како ја стигнал

Ахил Желката? Дали Ахил ја одгатнал тајната или Желката му рекла на Ахила - Што? Дали е одговорот одговор на поставеното прашање или на прашањето(а) скриено(и) во поставеното прашање - или пак одговорот е Еден? Залудно прашува оној кој тие прашања му ги поставува на Друг?

Кога Парменид би го знаел она што не го знае, не би Она (Δικη) и прашувала и одговарала, не би "молчела говорејќи", не би го криела дарот божји откривајќи се и во прашањето и одговорот. Како философски да се разбере поетско-митскиот "факт" дека Парменид ниту поставува прашања, ниту одговара на прашањата?

XIV

"'Нема "Проблем ... '" во <u>об(е)знанетоста</u> <u>во</u> <u>Прашањето</u>. Магепсан од магијата со чудесна моќ - на "умирањето" и "раѓањето" - во убавината на нишките Аријаднини, Минотаур ја испушти и спаси душата и духот на прашањата на воскреснатата љубопитност на учениците во лавиринтот на слободата на испитувањето. Сега не е само "гроб на животот". Надарени со сите дарови, само самите слободно испитуваат и со испитувањето на самите себе си одговараат. А хипо-тезата? Тезеј во вообразбата ќе беше да е само посредник, Епиметеев и Прометеев соучесник втонат во ноќта на самосвеста на делото Дедалово, на островото Елпис ја преиспитува тајната на клучот на Пандорината кутија.

"'Нема' проблем ..."? Тајната на <u>односите</u> на Инспиративното и Инспирираното, на инспиративната и инспирираната мисла, може да биде несфатлива како тајната на самата Инспирација. По(не)кој и да ги знае сите можни значења на "и", се уште е на Парменидовиот "праг" на Зеноновото разбирање на сите можни односи, а во сите можни односи не се обелоденува секоја можност на Непознатите во односот. Бездруго, Тајник (на) неделивиот, од Абдера, повеќе сака да најде една, навистина, причинска врска, отколку да го добие персиското царство. Па кој и да е, ќе најде, не една, и не само причинска врска, ќе ги добие сите можни царства и ќе ги создаде сите можни светови, ако е во една единствена инспиративна врска.

XV

"ТЕТРАКТИС"
Тајните светови во симболиката на логичкото

"Хомоними ... "?
"Најпрво треба да се утврди што ... "?
"Што се однесува до зборовите,
едни се изговараат спрема врската,
а другите ... (?)
... без врска ... "?

Аристотел
(во прашањата на учениците на потопениот Хипаз)

"Не се знае ... "
" ... ами само да ги замислиме
како
... треперења ...
а она на што се однесуваат ...
што може да биде ..."?

Јонче Јосифовски

Ништо не се менува во увидот на "Мрачниот", Хипазов ученик, учител: "На другите луѓе им останува непознато она што го чинат будни како што го заборавааат она што во сон го чинат". Вечно Непознатата - (Еуринома? Мелисова конјункција) не се определува според најниските вредности, туку според највисоките (критериуми), "толку е длабок логосот" - на

Душата[63]. Не, "не виткај брзо околу ваљакот книги ... ". Непрооден е патот. Црн е мракот и темнината, но ако во нејзе мистот те воведе, појасна е од сјајното сонце". Најпосле, на почетокот "... затреперила ... " Мислата - во светот на безбројните вредности на Вистината; на прагот на поливалентната упитна логика, на мигот на вечноста во мигот, "негацијата не дејствува" - магепсана, "играјќи осамена на брановите", на Еурином.

"Секој без каква и да е врска изговорен збор" ("не е ни вистинит, ни лажен") "означува ... ". "Означува", ако во

---

[63] Еротетичката (епистемолошка) вредност - не само на кое било "знаење" туку на било кој феномен, така да се каже, на светот "во" Упитот на Прашањето - го конституираат "познатото" и непознатото, поточно, тоа е еротетичка конјункција на "познатото" и непознатото*; апсолутното знаење ништо знаење е а п с о л у т н а е р о т е т и ч к а в р е д н о с т а состојбата на инсуфициенција на свеста за Непознатата е нулта еротетичка епистемолошка вредност. Еротетичката метода го идентифицира Непознатото во "Познатото". Еротетичката методолошка негација на "Познатото" е еротетичка вредносна афирмација - превреднување (или, како на кого му се "поблиски" другите непознати сокриени во другите зборови: стопанисување, печалење, оплодување, акумулација на вредноста) - на "Познатото".

* Хипазовите ученици можат самите играјќи се на спекулативните нишки на мислењето на мислењето да ја откријат предиграта на еротетичката конјункција. "Чија лира на боговите ќе им биде поубава?" , знаете, во тоа прашање се pre-po-rekla два (или дали токму два?) бога, Зевс едниот добро го погледна со прстот на усните, а на првиот - во коренот благороден - му даде знак со мигането на окото на Душата, измамувајќи во насмевката на укорениот таинствен одговор: "Никогаш нема да лажам, но не можам да ветам дека ќе ја зборувам Вистината". Сé може да биде замислено како знак [и самиот(ите) СВЕТ(ови) може да биде замислен како еротетички знак на самиот себеси], а секој знак дава да се замисли во форма на еротетичкиот поим на знакот, секој поим е транс-форматибилен во формата на еротетичкиот суд, а ...

множеството Филонови "ако" или во Една полинезиска обликувачка "АКО" ја замислиш врската на знакот и означеното, ако ја замислиш врската на две мисли со некоја трета, а во тоа барање на третата - на што се сведуваат "сите научни испитувања" - нема ни почеток, ни крај, ако поинаку (во однос на Зенона) не одлучиш, како што си и одлучил или си одлучен со "Неподвижниот двигател". Прогонета од Питона, со Херината клетва "да не и се дозволи на ниедно земно место под сонцето небесно да се породи", со помош на безболно прворождената, Лето "го премина тесниот морски теснец". Кој се запознава себеси го запознава раѓањето на "Родениот" на Дел. "До тогаш подвижно острово, се прицврсти во морето и стана неподвижно, и од тогаш никој повеке не смеел да биде роден ниту пак да умре на него". Не се знае точно дали било кој смее да живее на него или е тоа единственото "острово на животот", кога ете, од четири при-чини на-(о)-станаа "четири значителни олимпски божества" опиени со амброзијата и нектарот од пехарот на четирите Еуриномови прашања. Првиот историчар на логиката - "логичар во онаа вистинска смисла на зборот кој го сфаќал предметот на логиката како што треба" - се сеќава дека првите логичари се "единствените праведници", "спасители од сеопштиот потоп": Прометеј, Ное ... Не се знае точно дали е (научната) вредност на првите историчари на логиката на првите логичари или/и во судот на првите. Откаде да знаеме, зошто "Бог се покајал" и зошто смелата Сфинга пресвиснала од страв сознавајќи го одговорот во зборот "човек"? Или "од заклучокот не треба да се прави прашање"?

Ниту една не е "без каква и да е врска", "без каква и да е врска" е врска, негација, комплемент, празна релација, парадоксалност или ирационалност на релацијата во која е Хипаз со самооткровението овековечен и поради која е потопен.

Постои R' и кога постои и кога не постои R, а не само "ако и само ако" не постои R[64].

Ништо не може да не биде во врска?! Ако пак не може да не биде во врска, може ли кој и да е мист[65] или кој и да е

---

[64] Во игра се не само "не-разбирањето" туку и "чувствувањето" и "доживувањето" на играта и надигрувањето на играчите на алогичните и логичните надигрувања на логичниот и алогичниот тим логички играчи. Дали ви се допаѓа логиката или не или ... ако ви е досадна, "или ... или ..." е "празно место" резервирано за "сопствениот избор", зависно или независно од разбирањето или неразбирањето на симболиката на логичките форми? Било кој да било што или ништо мисли или не мисли да мисли, (го) мисли Ништо-то; но што им е се потребно на Непознатите од школското не-разбирање, да речеме, на идентитетот и неидентитетот, па се до доживеалицата на нирваната и/или екстазата на духовниците самооткриени во апсолутниот хоризонт на Непознатата?

* Паскал философира играјќи се; оној кој е "... целиот живот во проза", на излезот од пештерата се чуди како "Така зборуваше Заратустра" како да "поим си нема". Сите (ние), и философите и "не-философите", се (го) мислиме [с(в)(')е-тот] "во" "празни класи", "во" најневеројатните самооткровенија на човечките (или божеските?!) Мисли. Философски "трошки".

[65] Сократ, опиен, на изворот на бескрајните длабочини на радоста - "најубав и најдобар е од сите извори" - зборува, дека ужива единствено во "Живиот збор", а Неговите ученици пишуваат дека никогаш не му се исповедувал не пишаниот збор? Тоа што го разбрал, вели, прекрасно е, а тоа што не го разбрал, насетува, уште подобро е. Ликот од мноштво на ликови - како Платоновиот во Платоновото - лично заменско "Јас" во дијалогот се прашува: "Кога би бил и без еден ден школа, кога не би знаел ни да пишуваш како што, инаку, не знаеш дека не знаеш, дали на Тебе Автоликот - како Богот на Пророкот - би ти се јавил на сон?! Таков е ритамот на играта νυξ ημερα на Атинините деца на полноќта? И по секој ден на "знаење", ноќ на "незнаење", се заради онаа Артемидина "пета срна" во мигот на осамнувањето, сите ѕвезди се тука во мигнувањето на првиот праисконски зрак на невидливиот ... ; "пополека потаму, каде сонцето молчи"(?)

друг - Другиот - да го воведе во тајните на "Проблемот на Односот" на прашањата и одговорите? Знаат ли "што чинат будните", што зборуваат кога зборуваат дека ја знаат Вистината, ако не е невозможна вистината на егзистенцијалнијот "Е" суд[66] - ("кога животот ќе згасне, он станува слеп, а) знаците (за проречување да остануваат така нејасни) без какво и да е значење" - ? <u>Времето на Непознатата</u> "Е" (Вистина, илузија или како кој повеќе сака, чувствува, разбира и <u>се однесува</u> према Нејзе) е време на темпоралната вистина на радоста и неволјата во судот "И" и ѐгзистенцијалната "Или - Или" драма и трагедија на "инкомерасурабилните" во логичкиот тетрактис.

---

[66] Извонредниот херменевтичар на логичкиот тетрактис, создаден да создава, сѐ на сѐ "Познат" (освен на самиот себе, ирски Еурином, на враќање, во "Е судот* се соочил со "својот Бог" кој му ја доверил тајна со која ни он самиот себеси да не се знае и да го прима назад само како човек; ништо Ирец, ништо машко-женско насмев, солза - ништо акциденталии - "ништо нема да постои освен самиот Бог" на Јован Скот Ериуген? На Бога божјото (во поимот е?), она збогум - свету во "бело усвитување" - на сите, тука е? Ако е само еден неделив поим на човекот, тогаш - дури по последното збогум на последниот човек - сите (никој пред, а ни по) ќе бидат повторно во Вистината и "Е" и "А" судот; (во) Едно; во (време на времето "меѓувреме" на вечноста се наоѓаме или во "И" или во "О" судот, во два света на контрадикторно непомирливи доживувања на една и иста Клепсидра. На она на што му се радуваме во "И" светот, на истото тоа не му се радуваме во "О" светот, и обратно. Кој и како може да ја одмери правдата на "И"-"О" терезијата?

* Во Зборот во кој беа биле, им допадна апсолутно самосознаениот Ериугенин ученик (Хелиоцентрик) во ликот на судијата, и како по казна вечно повторува: " Зборувајте ја Вистината и само Вистината, знам дека знаете"! Сите, се беа сетиле на "Првакот на оние, кои знаат": "Сите со задоволство ги искушуваат оние кои најповеќе знаат".

Го сонува ли логиката Логосот - како некогаш, "математиката...битието" - во привидно познатиот систем на привидните и слободни непознати? Дали и Метидините толкувачи на сонот "го заборавaат она што во сон го чинат"? Тука некаде на граница на сонот како да се ѕидините на Летоиниот храм на повратниците од Трофониевото пророчиште. "Што чинат будните"? Пишуваат компјутеризирани пофалби на компјутеризираната "логика во пракса". Одговараат со одговорите на "Познатите" божем не се знае дека од страста по Метида е зачната во Ѕевсовата глава воспитана крај обалата речна на речниот Бог. Не го слуша ли од срце гласот на Метида, Ѕевс не е Ѕевс - "лукавиот ум" (?), можеби. "На крајните граници" "логиката ... не е логика". Не знам да ли воопшто тврдел дека "Данскиот Сократ" е логичар, па ни да се сети некој историчар на логиката на Него запишанио со невидливите букви бо белата книга на поправувачите на оној чамец за превоз на сè уште-не-родените и "на смрт болни" од Дел до Ортигиа. Спроти пристигањето на Ортигија, во сенка на вечната вистина - "врне ил' не врне" - Ахил е секогаш повторно и одново во некоја неповторлива темпорална можност на себе самиот[67].

---

[67] В р е м е им е на филосoфите за филосoфска херменевтика на симболиката на логичкото, за Уран самиот да го протолкува сонот на сопственото раѓање. Логиката е сега можеби "нај"-филосoфска (најеротетична) духовна дејност во бесмислата на исказот дека божем не е филосoфска затоа што е посебна, научна или дека не е филосoфска (ниту научна) затоа што е, замислете си само, орудие*. Позиварите на искуството не забораваат дека некои толкувачи на логичките форми ги сотрувале можностите за еманирање на логичката, и не само логичката, Мисла; да, *Si fallor, sum*, грешките се со горчлив вкус плодови на слободата во која се раѓаат самосознавачките "апсолути", а не се доказ во прилог на обвинението против слободата како таква и филосoфите кој се определуваат за испивање на отровот. Смислата на насловот и поднасловот е таа да уште на самиот (друг) влез-излез од "Тартарот" ја

аритикулира оваа ургентна потреба "на своето **време**" **во працалните мисли** а не во (непостоечката) намера на текстописецот самите читатели дрско да ги измами со "ветувања без (никакво покритие за некакво) откритие". И не само тоа, кога би имал текстописецот бар три чисти од Сократовата или барем зрно од Сократовата сол, дали би се осмелил себе об(е)знаениот да го (се) обелодени во вечната ноќ па макар и (со) во еден единствен збор, или, истото тоа во некоја поинаква видовитост: дали би и се исповедал на таинствената - на вечната приателка на приателите во одгатнувањето на "вечната гатанка" на мудроста - Зборот. Значи, ни во Адот не можам да му побегнам на Сократа, иако не знам **што попрво би** чинел или не чинел само да можам прво Јас да појдам кај Него, а не Тој, како она друго Јас кон Првóто.

* Логиката може да ја игра и таа улога (улогата на "орудие") како што било кој може било која игра да ја игра во логичките форми - знаел или не, и пред и по настанувањето на логиката; иронијата е во тоа што - некаде по настанувањето на логиката на која и се израдувал "Философот" како на "орудие" - философијата никако да ја изигра таа улога на "орудие" - или, популарно речено на "слугинка"** - на религијата, науката, идеологијата, за што ли или кому ли се не. Од "богатото искуство" стекнато во неизменетиот модел на односите се чини дека не само што не стекнала ниту еден единствен бисер на мудроста туку и дека ќе остане и без него ("оној ", едниот). Религијата и ја оспорува мудроста, науката знаењето, уметноста уметничкото, коалицијата идеолошко-политичката практичност, "другите" друго. И се откажуваат дури и оние претстави бо кои игра барем некаква улога на слугинка, се почесто е на улица во предиграта на враќањето кон самата себеси, на прагот на свеста на Упит-от.

** Во извесна смисла можеби би можело да се каже дека философијата е индиферентна на - од философијата и логиката независна - фунционализација(та) на логиката и философијата или дека философијата и спрема таа функционализација се однесува на философски начин, дека, философијата е секогаш философија, и само философија.

"Некој не се ... " нешто не е. Тоа е атемпорална вистина. Она што не може да биде поинакво, очигледно, не е доволен услов за конститутивноста на предметот на науката. "Не постојат" на начин на науката достапното "постоење", тоа е доволен услов на невозможноста на науката. Некаков Дедал ги отстранува трагите на своите дела, науката "нема што" да бара - како да е "слепа и глува", без дух - ни со поглед да се спушти и соочи во бездната на судот "0". А, прашањата - вечните извори на уметноста, митот, философијата, религијата, самиот живот - не е можно да се поништат. "Само да ги замислиме ... како ... треперења ..., а она на што се однесуваат ... што може да биде ..."? Искрено говорејќи, проникнувајќи во таинственото на Упитот, во таинственото "треперење" на скриената прашалност на мислата - на логичарот и философски херменевтичар[68] на логичките форми - е скриено СЕ што знам и што можам да кажам за односот на (философските) прашањаа и одговори. Не знам дали Критјанинот знае дали сите Критјани ги знаат сите длабочини на Океанот? "АКО" можеби

---

[68] Едно знам, об(е)знаен во парадоксот на односот ученик-учител по философија, долгот не можам да го вратам ниту на своите учители, ниту на своите ученици. Ѕвезденото небо над нас, светот на антиномиите во нас? Што почесто и постојано размислува за себеси, ... на што смее Душата да се надева? Што може да знае? Што треба да чини? Кој, Лудвиг, можеби знае, не може да каже, а не сака на мувата да и го покаже патот за излегување од шишето; ја остава во полилема, се надева ќе се препознае во епилемата. Од Самос си? Разбираш, и ги предупредуваш оние кои, "(на) време" не го разбираат "Мрачниот" од Ефес, а дали го чувствуваш тоа што го разбираш? Го испитуваш ли тоа што го чувствуваш, до-живееш, ...

Философијата со одучување учи. Ниту-е наука? "Чудесни копци"!

знае зошто се научните вистини независни од невозможноста на научното сознавање на таа "АКО", а науката "знае" дека е можна под еден услов: никој никогаш да не го измамува она "АКО", ако "знае" дека антецеденсот е вистинит, а консеквенсот лажен; навистина, ако Таа е вистинска, а што друго е повеќе, поубаво? Научникот (мислам на оние со големо "Н") не е во така длабок мрак на незнаење во кој би можел фанатично да поверува - а да не знае дека само верува - дека го знае знаењето. Под тој услов, под заклетва на Ѕевса дека ќе ги толкува само Неговите дела, со доброволно одречување од испитувањето на сопственото потекло <u>пред времето</u> во кој го здогледала својот, божем, смешен лик во Реката, Атина (или Барбара) се опива себеси и "Децата на сонцето" со привидот на највишите, апсолутни вредности во "А" судот на "најдобриот можен свет", независно од сплинот на најлошиот можен свет. Кој е незадоволен со таквите услови, кој го сака она што Атина "под полна бојна опрема" не го чини, нека се "<u>Сознае себеси</u>" - се Аполоновите неедносмислени пророчки "совет" и "опомена": "<u>Ништо превише</u>". Но можеби, тој совет и не е нужен, како ни искажувањето на истиот во истата форма. Вистината на претходно кажаното е и во исходот на Тејресиниот совет на "синот на сината божица" "никогаш да не се сознае себеси", ако сака да доживее длабока старост. Зналците на Еуриномината игра на брановите како иронично да се поиграле со невозможноста на бегање ("на неосетливите") од самите *себе. Бегалецот не доживеал длабока старост, не и избег(н)ал* на убавината и трагедијата на соочување со самите себеси. Во поинаков исход Епикуровиот увид е ист. Ни еден Прометеј уште не го раскинал (и ниту апсолутно сознал) "прстенот" (со "кавкаскиот камен") на идентитетот и неуништивото му алогично потекло на својството на рефлексивност во ликот на "белоглавиот орел" погоден(?) со Аполоновата стрела во

моментот на исцелување на неизлечивиот Херион со доброволното - лишување од бесмртноста - заминување во Тартарот. Секој индивидуум е, вели, свој претходник и следбеник во однос на релацијата на идентитетот, а доменот и противдоменот е универзална класа; современиот логичар на севременото со јазикот на логиката само го повторил увидот на древната (предлогичка?![69]) мисла.

---

[69] За минатите - некои и без трага - предгрчки култури знаеме колку и митотворецот што знае дали е Прометеј во пранги триесет, три илјади или триесет илјади години. Инаку, како би можеле Грците и толкувачите на Грците да се доживеат себеси како "вечни деца" на вечно младата душа. "Така, на некој начин, одново станувате млади бидејќи не знаете ништо ... ". Времеловците изгубени во прамаглините на сеќавањето на она темпорално "пред", со преобразбата на хорозонталата во вертикала се пре-по-зна(в)аат во сеќавањето на атемпоралното "пред", петата стрела си ја насочуваат право кон себе над глава, а змијата, она философска или некоја друга, и онака, каса* секогаш во пета.

* Во еротетичкиот круг во кој веќе сме, пробани се плодовите на "Познатите" логичари и херменевтичари на логичките форми, на философите, поетите, митолозите и Непознатите митотворци. Не е непознато дека философијата, и не само философијата, го толкува митот, меѓутоа не е "која и да е бесмислица" ни тоа - се осмелувам да кажам по извесно воздржување од искажувањето - дека и философијата и митот се, и да не набројувам уште, некои толкувачи (на симболиката) на логичките форми. Дури, не е неверојатно и дека би се разбрале во овој увид научникот О. Конт и Јас.

XVI

Respondeo dicendum[70]

"Зборувајќи за она, за што е ред да се молчи" (во Пеколот на Божествената комедија), во дискурзивниот универзум, во границите на - "неподвижниот остров" - искажливоста и поимливоста на Упитот, кој било поим на прашањето и кој било поим на одговорот можат да бидат (поточно, веќе се) во само една релација: идентитетот или инклузија или интерференција или ексклузивност. Од првите извираат сите останати. Односите на поимите (p, σ) се - интелектуални инструменти на секој интелектуален занает - на

---

[70] Сократ: "Еден, два, три; а четвртиот, драг Тимае, каде ни е четвртиот ... ?" Не се вбројува ...

Тимај: "Да би постоела некоја видлива мерка за односот ... , Бог ја запалил светлоста ... , со намера што повеќе да го осветли целото небо, за живите суштества, кои биле за тоа способни, да имаат учество ... , сфаќајќи го спрема кружното движење на Истото и едноликото". Зарем "Заради тоа" - и/или заради што - "се родија Ноќта и Денот - вртежот на едниот, за разбирањето најпристапниот кружен пат; Месецот - кога Месечината обиколувајќи го својот круг го достигне Сонцето; Годината - секогаш кога Сонцето го обиколи својот круг"? А Бог(?) "кој кого со себе го засолнува и во кои временски раздели секој поединечно ни се крие па повторно ни се појавува, донесувајќи ни страв и предзнаци на идните настани на луѓето кои не се способни правилно да расудуваат - за сето тоа да се зборува без посматрање на моделите кои ги прикажуваат, би била залудна работа?

интелектуалната мрежа во Океанот на односите r-σ[71].

Ексклузивноста (на поимите: r, σ) е релација на забележувањата, на "здравиот" разум и мнеењата на <u>разликите</u>, а на тоа ниво на свеста на односот r-σ се и некои Сократови морални лекции на својот соговорник што "на прашањето одговара со прашање". Разновидноста на светот не е знак за невозможноста на комуникација на разновидните, а коминикацијата е можна и без поимовното знаење на можноста за комуникација. Ако може да се верува некому кој верува дека комуницирал со "својот Бог", "во мнението секој човек има удел, а во умот само боговите, и само неколкумина од човечкиот род".

Интерференцијата (на поимите: r, σ) е "првата берба" на испитувањето на испитувањето (на рефлексивноста на испитувањето). Од зреењето на свеста (за односите) во односот (r-σ) се будела и самосвеста на мислата во која мислењето (философијата, науката, ...) се препознава во <u>Релацијата</u>.

---

[71] За "секој случај", посебно, за - "не дај боже" - случај на итна, "прва помош", "нека се најде" релацијата едно (r) едно (σ) или едно (r) многу (σ). Ни за Оние на "долната", ни за Оние на "горната граница" на знаењето, нема ни прва, ни која било "помош" во релацијата <u>Еден (О) сите (П)</u>, освен ако <u>некој некако</u> се с-најде, а тоа и не е толку невозможно; се пре-по-знае ли крокодилот во крокодилската солза; од Критјаните ученикот-учителот ја насети ли смислата на стварноста во шегата на поетот-философот со векови обвинуван дека ги обвинил и им пресудил на обвинетите во судот "сите поети лажат"; ако одгатнувачот одгатне Кој го испитува Оној кој ги испитува сите оние кои не се испитуваат самите себе. Одгатнувајќи ја неодгатливата едноставност на "Одгатнатиот", сите "Деца на полноќта" се играат играјќи на картата на независноста на Автоликот од исходот на "играта" на крокодилите и крокодилките.

Можеби Хераклe со некаква кастанеда ги "средил" некои стимфалски птичишта, можеби со некоја глава ја обезглавил Хидрата од чија секоја самостална глава - како Уран од сонот, како Еуринома од Океанот - повторно се раѓаат неповторливите, но онаа бесмртна Ако, ако е, како и да не е. Аристотел, во континуираниот криптодијалог со Зенон и Хераклит, ги кроти хомонимите, меѓутоа <u>множеството на значења</u> - на предкатегоријалното, надкатегоријалното или "не се знае точно" во каков ли се однос, па, на категоријално неуловливото прашање - <u>прашањата</u> слободно лебдат, ... трепераат ... Скоро да нема ни еден збор во Аристотеловиот логичко-методолошки "мини речник" а Аристотел да не се однесува спрема него - (со) ексклузивна интелектуална љубов - како таинствениот спрема таинственото, сфаќајќи ги и изразувајќи се во "<u>обликот на прашањето</u>". Дури, "<u>Доказот во обликот на прашањето</u>" е, таа "точка" на испитувањето (Органон, стр. 561)! Толку близу, а толку далеку, Аристотел не ја (а можеби, "<u>тоа самиот Бог го знае</u>", можеби и ја?) идентификувал (логичката) форма во (логичката) Форма на формата на прашањето на Душата, Телото и Духот "кој се знае себеси како Дух" на Прашањето. Аристотел е <u>Клота</u> на некои логички нишки на интерференција на поимите (ρ, σ); толкувач на трагите на Дедаловото напатствие на Аријадне "како да ... излезе" (философијата веќе се "видела" себеси во Лавиринтот) од Лавиринтот, а не како е можен Лавиринтот и дали е и-како е во Лавиринтот можна играта на животот и смртта.

Инклузивноста - на поимот прашање во поимот одговор или поимот на одговорот во поимот на прашањето - е "откровение" на подлабоката и повозвишената мисла, на морските и горски нимфи. Инклузивноста го крие неизмерното богатство на можните философеми.

Дури Дионисовата инклузивност чука на порта - незнаено кој, како, кому, се, отвара, во екстаза[72] (на идентитетот на логичката Форма и еквиполенција на Одговорот-Прашањето) на Упитот; Хера го одложува повторното "раѓање на детето", "го подзасилува дејството на волшепството со тоа што го сокрива катанецот" - на темнината-светлоста самооткриен на прагот на свеста на Упитот![73]

---

[72] Немој да мислиш дека се познаваш себеси пред себе заборавен во екстазата на искушување на највишата потреба на зрелото доба на вечно младиот Дух!

[73] Хиперион и се проколнал на Диотима со љубовта, Атина му се заколнала на Ѕевса дека само Неговите дела ќе ги толкува, а Непознатиот на самиот себеси - на неодредено време на Инкубина* - нема ни збор да изугнети на наслепо нишанечките клучари на излистеното - без цвет и плод - од раскаменетиот омфалос. Мудриот никој не го слушнал, не се слушне ли себеси; во меѓувреме, кој како може и уме, да не го пречуе советот на оној кој не се пречул себе, Чудесен во поучувањето на оној кој дава да се поучи: "Оној пак кој се уште се наоѓа во состојба на божеско лудило, не би требало, се додека таа состојба трае, самиот да суди за она што му се привидува и што самиот го изговара, веќе во тој случај попрво треба да се почитува старата добра изрека дека 'само на разбраниот човек му доликува да ја работи својата работа и да се познава самиот себе'"!

* 1. *Incubus*: а) лош дух ... опседнува ... во сон; б) ноќен кошмар; в) лице или нешто кое притиска или оптеретува

2. *Succubus*: демон кој презема ... лик

3. Како Сенка на сонот Овековечен во сонот - длабочината на падот ја мери со темнината на сеќавањето-толкувањето на неискажливиот сон на будење на заспаните во сонуваниот ден - Непознатиот, демонизирајќи се ја демонизира инкубацијата во ликот на измислената Инкубина, се прашува ...

Кришнамурти: "Од кои длабини го поставувате тоа прашање и со каква љубав и убавина? Можат ли вашиот ум и срце да го примат тоа? Дали сте чувствителни за шепотот или за нешто што доаѓа сосема неочекувано?"

XVII

ИЗВОРИ?

"Медитации- за првата философија" - во пештерата на забележувањето, со силата на восхитувањето - на интелектуалната радост на Душата и својственото добро како опиумот на цветниот прав на "Цвеќата на злото" - исчитано запишано е во "Страстите на Душата": "Тоа", ... еротетичко а-темпорално пред ... , "веќе не изгледа неверојатно ... , нашите стапала, кои се навикнати на грубиот допир со земјата, поради тежината ... , мошне слабо го чувствуваат тој допир при одењето. Меѓутоа, ... понежниот допир ... е скоро неподнослив"! Го забележиш ли, како во сновидение, чистиот и вистински Лик (на ликовите) во сопственото стапало и чекорот - и ако разбираш и ако не разбираш што читаш сега, заборави сé, во сеќавањето или ваистина ќе се вратиш на Изворот на сите извори; само; да не заборавам, да Те прашам, се прашуваш ли, кога и да е, "што пијам?", безгласен читателу на безгласното, дали - читаш од Ахиловата пета на сопственото стапало и чекорот?[74]

---

74 Во обврзувачката формула "кажи-докажи" не верувам дека можам да докажам што кажувам. На "Неподвижното острово", каде никој никому не верува на збор, неверојатно но вистинито, поверуваат ако каже некој сѐ најлошо за себе или, барем, ако ги одрече сите вредности (во) себе. За што "за што?", ако (не) ја о-пробаш еротетичката можност за преобразба на Душата-Испитувачот - субјектот на исказите, и во исказите, и во поетско-методолошка метаморфоза на "Непознатите птици" на самите искази: "знам", "добро сум", " ... " во контрадикторни или контрарни или ... ; поради љубопитност или заради што или некој друг или прв скриен во самопреобразувачкото самоиспитување, тоа, с а м о о т к р и е н о т о, како ни доблеста, "не е можно да се научи" од Другите-Првите, "Познатите", на кои, инаку, им должам сѐ - "а?!"? ... , тоа, тоа исконско "а?!" Живее ли, болскоти, во Пре-Да(ва)Ни(м)јата со надигрувањето на Родените и се уште-не-родените Метидини Деца на полноќта, тогаш како "вечна загатка" СЕГА, на полноќ, спроти пристигањето на Ортигија - признавам, само во парадоксите, само се играм.

UNIVERZITET "KIRIL I METODIJ" U SKOPLJU
FILOZOFSKI FAKULTET
INSTITUT ZA FILOZOFIJU

Draško Bjelica

PROBLEM ODNOSA FILOSOFSKIH PITANJA I ODGOVORA

doktorska disertacija

mentor
profesor dr Ferid Muhić

Niš-Skoplje, 1993.

S I N O P S I S

P R E D-G O V O R
erotematički pred-znak "Dedalova" uputstva ... 3

JEDNO-VEČNO-JEDNO"?"?
Paradoksi filosofije-filosofa u epilemi

A R I J A D N I N A L F A B E T A R
erotematičkih krugova

I PITANJE PITANJA - UPIT ... 8

II "NE IDE" NE IĆI ... 10

III UČENJE ODUČAVANJEM ... 12

IV VEČNA ZAGONETKA ... 13

V OSEĆATE LI PARADOKSALNOST ODNOSA PITANJE-ODGOVOR? ... 15

VI NIŠTA - BEZ POVODA? ... 17

VII ORIJENTALNA LOGIČKA PLESNA FIGURA MISLI OKCIDENTA ... 21

VIII EROTETIČKI LAVIRINT ... 22

IX BEZUSLOVNI USLOV ... 34

X "DUBOKI VIR", KA FENOMENOLOGIJI NEGATIVNE SVESTI ... 45

XI ŽELIŠ LI DA ZNAŠ DA NE ZNAŠ SE? ... 52

XII "SVE SE MENJA"? ... 63

XIII "DA" U "DA LI?" ... 67

XIV SADA NIJE SAMO "GROB ŽIVOTA" ... 81

XV "TETRAKTIS", TAJNI SVETOVI U SIMBOLICI LOGIČKOG ... 82

XVI *Respondeo dicendum* ... 91

XVII IZVORI ... 95

P r e d g o v o r

To "pred", to enigmatsko a-temporalno "pre" - predgovora kao takvog - eto u čemu čini se da je "zakukuljen" sav "Problem ...". Predgovornik, tu je, *na pragu svesti pitanja kao takvog, na izlazu* iz tobožnje "kuće bića" u kojoj je "mišljenje zakazalo".

Nauk "Poznatih" je: "svako ispitivanje - 'gde je sama stvar duboko zakukuljena' - kloni se precenjivanja sopstvenih rezultata". Dobro, i to je rezultat ispitivanja ispitivanjâ. Samo, kako su uopšte moguća i da li su još, uvek, moguća?

Kao da je sama pralepota u pitanju, no, "gde je ..."?

Zamislimo ispitivača u naletu opsesivne slutnje - on sam i sama mogućnost filosofskih ispitivanja, kao "sama stvar", da su negde "duboko zakukuljeni" pod tegom rezultata polimilenijumskih ispitivanja - kao da je nekako, kao Nisom omamljen slućenim, dodirnuo nedodirljivo tlo Atlantide mogućnosti ispitivanja? Pitija, čemu išta više?! Divljenje izronuloj "iz morske pene" nije isčezlo u čudjenju što je na dlanu (ispitivačâ) ostala "samo kap slanija i gorča" od vode talasa koji ju je doneo.

Onaj koji čini se da je, da li je, uistini, stigao na cilj - postavljen na startu? "Rešio problem?"? "Odgovorio na pitanje?"? "Osporio ili dokazao hipo-tezu?"? "Kojim metodama?"? "U delo-tvornoj formi?"? Važi! Najpre, radi uporedjivanja, komunikacije i vrednovanja "samootkrovenja", na uvid čitaocima nudim sinopsis "simptoma opsesivne slutnje i slućenog" (izvod iz "Obrazloženja teme" koje sam, pripremajući Predgovor, ponovo pregledao, prvi put nakon što je napisano pre nekoliko godina).

Divota ili užas: carstvo odgovora gde-i-kada su néma sva pitanja? Znanje kao granica saznavanja - kako iščeznuti iz "sveta svepoznatog"? Filosofski odgovori ne poništavaju filosofska pitanja. U kakvom li to paklenom negiranju i samoidentifikovanju nastaju filosofije? Ovovremeni filosofi kao da filosofiraju iz ovovremenog nezadovoljstva stanjem problema ne-mogućnosti filosofiranja iz samog izvora filosofiranja. Iz jednog jedinstvenog doživljaja znanja ništa znanja radja se filosof. Reče "ne znam", ode, vrati se (?!) u Nepoznato, zavičaj ili tudjinu svih nas. Samo vremeplovni um (moć uobrazilje ili kakvo li "čulo") može čuti Upit iz neutihnule Sokratove reči. Da li je ikako moguć nekakav način prispeća do sebe - raskršća-mogućnosti ispitivanja, koje su to što jesu - jedinstvene, neponovljive mogućnosti ispitivanja - jedinstvene za ispitivača u epilemi?

Pogledom na iskustvo i inicijalne metodološke "nalaze" sopstvenog ispitivanja "Problema identifikovanja i

negiranja granica sa-znanja", uočio sam[1] i predočio neke *relacije znanja-neznanja* i slućene strukture doživljaja znanja ništa znanja (u kojima se tek nazirala svetlo-tamna ideja erotetičkog magičnog kruga[2], a nije ni slućena čarolija "fantastične noći"). Zraci saznajnog interesovanja bejahu rasejani u kaleidoskopu stanjâ svesti: insuficijencija svesti o nepoznatom; ne-saznajna ne-zainteresovanost ne-zavisno od emotivnih i voljnih stanja i emotivnih, voljnih, vrednosnih i praktičnih odnosa prema ispitivanom; pažnjom sabrani u samo-opažanje nepoznatog, intelektualizaciji samo-opažanja nepoznatog, te, u odnosu prema ne-čulno ne-poznatom.

Iz dugogodišnjih (asistentskih) iskušavanja lavirinta mogućnosti uvodjenja u filosofiju, ujedno, logičkih "plesnih

---

1 U ovom trenutku sećam se ranijeg, ne prvog, samoogledanja u pitanju - u, tada, za oglednika ne baš jasnoj svetlosti pitanja i sasvim drugačijeg doživljaja pitanja kao takvog - skrivenom simptomatičnim "slovom" ogleda: "Stanovište mišljenja i mišljenje stanovišta".

2 Splet slučajnosti uredio je erotetičke krugove, moguće je i drugačije uredjenje beskonačnog mnoštva krugova Jednog. U redu?

figura", osvitala je i sama Ideja[3] (erotetičke) filosofije, u kojoj se "prelamaju" i perspektive filosofije filosofije, na čijim spekulativnim visinama-dubinama (mišljenjâ mišljenjâ) već jesmo – svesno ili, obično, naivno-nesvesno – samim činom mišljenja ispitivanog "Problema ...". U duhu erotetičke filosofije je i to da ne ekskomunicira ni jednu, niti da se priklanja bilo kojoj istorijski iskušanoj ili još-ne-iskušanoj mogućnosti filosofiranja, kao takva ona je ono erotematičko svake moguće filosofije[4], i ne samo filosofije. Sa neizmernim bogatstvom svih svojih odgovora – saznatih ili ne – pitanje "Da li?" je nad samim "ambisom" Upita! Svemoćno ili nemoćno "Da" večno treperi u sopstvenom pitanju "Da li?", u svevremenom samoispitivanju – a čovečanstvo je iskušalo samo neznatne mogućnosti neznatnih odgovora. Da li će iskušati i drugačije, ikada ogledati se u svetlosti pitanja kao takvog, ili će, besnije nego na Berklija, zlovoljno arlaukati na ispitivača?

---

3 Ruku na srce, predznak *ličnog obrta* u razumevanju filosofije opažen je u emociji izazvanoj čitanjem znaka "naj"-filosofskih "ne"-nefilosofskih (najmalobrojnijih *) zapisa: o stanju "gubljenja tla pod sobom" u vreme radjanja filosofa i ponovnog nastanka sveta u kojem filosof prepoznaje svoj lik (... Anselmo, Dekart, Huserl, ...). A od zapisa u stanju "gubljenja tla pod sobom" – ni traga.

* A zašto zatamnjenja tame "radjanja" ideje?

4 Očigledno, u "podnožju" erotetičke filosofije je (eventualno) brzopleto asocijativno tumačenje (kakvog li hermeneutičkog naturščika) i mešanje erotetičke filosofije sa agnosticističkim mogućnostima filosofiranja, sa obezvredjivanjem filosofskih odgovora ili čime sve ne?.

Tekst disertacije je test poverenja u "unutrašnji glas", u graničnim situacijama. Njegova povest je povest nevoljâ i radostî ispitivanja. Piše kada ne može da ne piše. Nejnesrećniji ili najsrećniji su ispitivači koji ne nalaze ono što traže ili se nalaze gde-i-kada nisu ni slutili da se nalaze.

I

Iskušavanjem slobode predavanja "Problemu ..." i zahtevima koji iz njega proističu, nadjoh se u Pitanju. Dâ se proveriti, isto istom metodom, "lepo je i dva i tri puta ponavljati i ispitivati što je lepo".

Nakon dve decenije studijâ filosofije, opijanja na gozbama prijateljâ mudrosti, u prostoru polimilenijumskog "filosofopolisa", ponovo iščitavam reč po kojoj evropska filosofija pamti svog vremenski prvog tumača znamenja Delfa. Najlakše je, veli, drugoga savetovati, upoznati sebe, najteže je. Ispitujem - ne rešavam rešeno - neodgonetljivu jednostavnost; iskušavam mogućnosti (tumačenjanja) "najtežeg", paradoksa ili paradoksâ onoga koji (se) ne zna, ergo, onoga koji (se) pita, filo-sofa, čoveka. Lajtmotiv inicijacije u filosofiju - samootkrovenja filosofa u filosofiji - jeste paradoksalnost odnosa učenik-učitelj filo-sofije.

Ko je - ma i u snu "bio jednom - jedan" Pitagorin učenik kojem je zabranjeno da postavlja pitanja, možda je - uprkos svemu, u želji da iskuša Nepoznatu - upitao učitelja: "a šta je to *pitanje*?". Sluti li iko nevolju tumača sna, ne može da se seti: da li jeste, i ako jeste, šta je učitelj njemu - i, na koji način - *odgovorio*. Ako iko išta zna, ako nije bez snova, ako mu nisu opustošeni svi snovi, neka ne škrtari u darivanju tumača sna. Sàmo, neka niko ne búdi usnule, i neka niko ne bude ni usnuli, ni tumač sna kao onaj učenik kojeg je Pitagora sanjao. Nakon nekoliko hiljada godina reinkarnira u likove besmrtne pohvale Erazma

Roterdamskog, te, u lik Zaratustrine lùde, i Zaratustrinog najsmešnijeg i najžalosnijeg slušaoca. On ne pita, ni sebe, ni druge, a ni njega niko ništa ne pita. Siguran u sebe, životari u jednom jedinom odgovoru. Unapredjen je u učitelja filodoksije, u vreme smrti i pevanja i mišljenja, u vreme ispijanja otrova i opraštanja Sokrata (u nama) od nas samih, u vreme prerušenosti Minervine sove u dosadnu, brbljivu i koketnu Kasandru.

Ko je uživao u ludoj igri nadigravanja misli indijskog mudraca Nagarđune, *na putu je* da razume *jezik počela* i neizrecivu radost ponovorođenih[5].

---

[5] U sebi otvoreno - "Pismo" N° sedam - razumete?!

II

"Ne ide" ne ići, ni bez dara ići na "gozbu" bližnjih *bliskom*. Čudesan u poučavanju onoga koji se poučavati dâ, veli da je "staza strma i teška, uzana kao ivica sečiva", a sàmo samopreobražavajućim samoispitivanjem može putovati onaj koji se dvoumi pre no što se odluči krenuti sâm na najduži mogući put: *sebi samome*. Čemu dar bez daroprimatelja-darodavca? Blažen daroprimalac neka primi dar bez darodavca, ako darodavalac – negde na nekom pustom ostrvu ili u Hadu – ispituje pitanja radi kojih je dobrovoljno tu, a zbog straha tužiteljâ i sudijâ iz mržnje "kažnjen" na ljubav večnosti ispitivanjâ. Lakedemonjanâ ni ružne reči dar ne odrecimo, istinita ako je; i ako nije, nešto lepo skrila je. Ni lepa, ni istinita, zar lakedemonjaninu lakedemonjanâ je?

I Hiperion se Diotimi ljubavlju prokleo da će usred Pustopolja izvor naći. Tu – na Ne-pustoplju, na izvoru u vrtu nicanja i cvetanja roda i poroda Pitanja-pitanjâ – Odgovor je: nalazimo se, ma i ne bilo me na "prvoj berbi". Tako mi Nepoznate Ptice Nepoznatog, listá?! Tek? Dâ, po list na list, na noć bdenja. Sanja uzlete i sletanja Erota. Ìšta, zrí li? Šta piše na jeziku sricanja neizrecivog? Bezglasni čitači čuju nečujnó u čulnom: opipljivo-vidljivom-... znakâ na licu listâ izlistalih iz raskamenjena omfalosa.

Iskrah sebe, iz igre Atenine dece ponoći, na tren; sâm, ozračen svetlo-tamnim *iks*-zracima Venere, nevidljiv, kao labud lutalica ukrah pelcer. Ni prvi, ni poslednji "greh"; ni "žrtva", ni "prvorodjeno" je; za kušanje na "gozbi" nije; ni cvet, ni ukras; no, uz darove bližnjih, *pitanje-pitanjâ* kao "Jedno i sve" tajanstveno je tajanstvenom darodavcu-daroprimatelju-*inspiracijâ*, *filo-sofu*.

III

Posvećena

učenika-učitelja filosofije,
filosofija odučavanjem uči:
ni učitelja, ni učenika ní;
nit Ona je - čudesne lepote,
filo-sofija **sama - a-ko ní**
učenika-učitelja, a-ko
filosofa - ní.

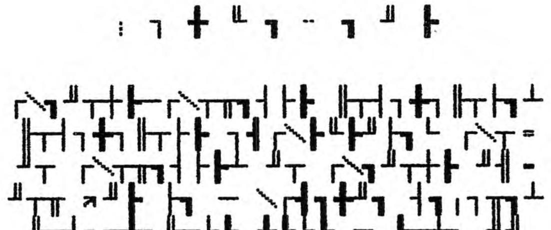

IV

Ne progledaju li nevidljivim i ne ugledaju li nevidljivó, sami sebi zauvek ostaju stranci kao što im je i filosofija tudja. Filosofiju -"simbol saveza slobodnih duhova, po kojem se svi prepoznaju"- "ne mogu naučiti, molitvom ponavljati, licemerstvom naknadno zadobiti, niti je mogu ponoviti tajni neprijatelji i ..."; tako, dakle, srdačno pozdravlja Šeling sve, filosofskim pozdravom u filosofskom pismu; "razumljivo samo" filosofima(,) veli, a drugima je "večna zagonetka". Večna zagonetka razumevanja i razumevanje večne zagonetke!?

"Razumem!", da li je to filosofski odgovor na filosofsko pitanje, ili je to govor nad odrom filosofije? Reči *na kraju* filosofskog pisma -"večna zagonetka"- lakedemonjanskog su duha, za filosofsko čitanje. Nepoznati ne razume filo-sofiju kao sofistiku, ni filo-sofa kao sofistu: *umornog* neobičnog zavodnika *bez* ljubavi prema mudrosti, samorazumevanjem zaledjenog u stanje indiferentno čudjenju-divljenju upoznavanjâ večne zagonetke Nepoznate u sebi. Sve mi se čini, da, filosof sanja *budjenje* razumevanja "nefilosofâ" u dan filosofskog sna: u doživljaju čudjenja-divljenja upoznavanja večne zagonetke Nepoznate u sebi. Tako razumem da filosofi razumeju se; tumači sna i tumači tumačâ sna. Na koliko mogućih načina jest lepota prokletstva ili prokletstvo lepote učenja odučavanjem? Ako je u Augustinovom odgovoru na pitanje "šta je vreme?" "obelodanjena" priroda odnosa (filosofskih) pitanja i (filosofskih) odgovora, *ko* može(!?) odoleti drskom izazovu neizricanja neizrecivog? Večita šutnja; ni znak znaka Duše? Ako je takav smrtnik što pita, moguć, o Njemu niko nikada ništa ne može saznati, na sreću Nepoznatog. Ne lažu pesnici (ne sledi: "istinu zbore", ni "nit istinu zbore"). U dnu srca skrivenu tajnu otkrivaju skrivajući je u stihu. Minut šutnje nad onima koji ništa ne prešute.

V

Želite li išta? Želite li upoznati sebe? *Osećate li paradoksalnost odnosa pitanje-odgovor?* Ne osećate se, neprijatno, u dubini površnosti odgovora? Možete li izmeriti nemerljivo, možete i odgovoriti na pitanja: jeste li, kako ste, *koliko dugo podnosili ste sebe u neizvesnosti pitanja?!* Brži ste od svetlosti, od uma. Inteligentni, nema šta. Utekoste, bez obzira na glavu, ali ..., da li ste uopšte *čuli* Pitanje, osetili Se, do-živeli Sebe u neizvesnosti znanja neznanja? "*Timeo Danaos et dona ferentes*"? Dušu otvori čovek; kao preplašen vidjenim, zaboravi vidjeno. Vode, Talese! Hladnom hladno osveženje; pitko i gorko - sa tek razledjenog izvora s krajnjeg severa - nije moguće ne ispiti sâm: kap po kap ili nàiskâp; dostojanstveno, ili ne; ma *kako* kucnuli čašom u čaše, praznih, ili ne.

Živi ste? *Ergo*, želite li ...? Ne, ne žurite, "*festina lente*" - "*eppur si mouve*". Uživajte u čarima Nepoznate. Um svoj u *razmišljanju* odmarajte. Ispijajte iz želje. Ispitujte Se u želji. Ispitujte, recimo (ako niste ispitivali iz "*a*?" ispitujte i zašto niste), da li je Željeno u sâmoj Želji[б]; tà, kako, kako bi uopšte mogla Želja bez Željenog? Neee, ne žuri dete Sizifa, odgovaraš samo Sebi; ne gasi ni iskru - od Sunca svetlije - svetlosti, a ne istlači ni reč na naslepo ciljajuće svezaključare; tek odbravljena je - neznano kako - kapija tame-svetlosti gerberu.

* * *

(Ako želite, "okrenite list". U Sebi čitajte uvod u Nepoznato - zapisano, no, neobjavljeno - otkud je i buketom pitanjâ skriven dar-dobrodošlica, a ne akademski imperativ: "*ko ne zna* ... , *neka ne ulazi* ... ". Čujem zóv pitanjâ nesamootkrivenih u filosofiji; ... , osećam paradoksalnost nagovora Drugoga na izbor Sebe samoga.)

б Ako je u ovom uvidu nijansa bogatijeg razumevanja *nirvane*, ona je komunikativna nit sa neiscrpnim duhovnim bogatstvom Istoka i Zapada.

VI

N i š t a - b e z p o v o d a?

Sunce je najdalje - u ponoć.

U ponoć rodjen, posvećen najudaljenijem, najudaljenije najbliskije oseća. Rodjenjem ne vidi Sunce. U tren trepne iskra iskonske žudnje, svetlost lepša od Sunca; blagdan za san nadletanja nad Zemljom, s kraja na kraj beskraja. Šta je dan danu u ponoć? Noć noći? Dan noći? Noć danu? Ako ko bejaše biti na Suncu, i ako spaljen nije, ne pita? Neposvećen, uzalud pita? Iz ljubavi rodjeni, radjaju iz ljubavi il' ne radjaju; *p i t a j u il' ne žive?*

Ni stići, ni uteći, ni na strašnom mestu postojati: ne mogu. A, stići ću, stići; mnim to znam; ako stignem, mnim, ne mogu znati ni da sam stigao. Utečem. Postojim, drugačije nisam odlučio. Kako bih mogao znati ono što ne (mogu da) znam? Kada bih znao ono što ne znam ni da ne znam, večito bih se smejao hrabrosti najhrabrijih nadletanja nad granicama najsmelijeg letača. On sebe nadlete visoko podno Neba nébâ, na sâmom vrhu *dijaloga sa samim sobom*, osmeli se i sâmo je Sunce pitao: "u čemu bi se sastojala tvoja sreća kad ne bi

imalo one kojima sijaš?"[7]. Zašto ga ne upita, pesniče "nad" pesnicima, u čemu se sastoji sreća Sunca kada ne sija onima kojima ne sija? Ako ne pokušam, kao da nisam, ništa, kušao. I ako pokušam, kajaću se, ako je verovati rečima južnjački toplog drhtaja duše onog ironičnog neobičnog zavodnika sa severa[8]. Sfinga? Rešeno, ne? Rastrže? *O d g o v o r*? Pre no što je iko ikada išta čuo, ispusti dušu i duh pitanjâ. *Pitaj sebe*, druge ti nema, ne možeš drugoga. Ni On, niko ništa ne zna?

---

7 Ko pita? Ko (se) koga (ne) prepozna u pitanju ispitivača? Ko je, kako, govorio? Zaratustra? Niče? Ko? Nepoznata 'nad' Nepoznatim?
Fridrih Niče, *Tako je govorio Zaratustra*, BIGZ, Beograd, 1989, str. 41.

8 Bez opijanja Regine i Fedra na ovozemaljskim izvorima, i nadletanja ledenih vrhova Olimpa, bez samospaljivanja samoraspetog u plamenu žara 'ili. . . ili. . . ?', ne bí ni lista Dnevnika sebe; ni za nadgrobni znak na vrhu Olimpa neobičnih zavodnika, nit' za pelcer.

Ništa bez povoda? Sve i da nije, tako; tek, bez Nje, bez Ptice, Nepoznate ptice, Ptice Nepoznatog - kako ja, ograničen svojim znanjem neznanja ne-pre-po-znah i ne znah drugim rečima imenovati bezimeno - ne bi ni "planinite pak stanale planini". Ne znam ni da li je ptica Nepoznatog Boga ili Boga Nepoznatog, sâm Bog, Boginja, ili ...? Ni sebe ne bih uverio kada bih - kao apostol Pavle, nikog drugog do Ateninu decu - uveravao: "što vi ne znajući štujete, to vam ja navještujem".

Ne osetivši ni dah života, neopažena, na sâmoj granici vremena i večnosti, u dnu prozorâ *Duše* - svijala je gnezdo.

Ništa ne-znajući, ne sluteći - odnekud dodjoh, nekakav ključ nekako uključih u nekakvu bravu nekako zabravljenog sobom samim, nekakvim. Kerber reži, to pradavni zatočenik zatočeniku otvara kapiju tame-svetlosti gerberu.

Očinjeg mi vida, sve što gleda ne vidi - gledanje - sebe sama. Sad ne vidi ni šta sad gleda. Šta videh? Kako ne obnevideh? Krila umalo polomi strahom; preplašena vidjenim, ne vidi, šta pre-vidjeno je? Pro-vidjenje je? Izletište, gde bejaše biti izletište?

Nesvijeno, razgnezdi se ...

Spoljni, pri dnu lomljen, prozor lomljivog širom otvorih. *Odlete* ...

Na trenutak, pribrah se u imaginarnu tačku. Najzad, počeh. Kao tumač sopstvenih snova, prevodim Mnemozinine prevode. Ptica[9] u kutu razorenih prozora svetova bez *filosofije*, nije ni sova , ni žuna. Minervina il' Minerva sâma, *jeste*? Nije Ina, Boginje ljubavi il' Boginja, *lično*? E, kći? Mnemozinina il' Zevsova, *koja*? Ili ..? Ženski Lazar? Mefistofelesova roda i poroda? Ni Ja ne zna-m (Se)? Ne. Ne?

---

[9] Bezglasnom čitaču, dobro obaveštenom iz krugova *erotetičnog* Kruga, poveravam čiste činjenice, otkrivene u medjuvremenu - posle poslednjeg otkucaja (prvobitnog teksta) i pre prvog (ove beleške). Nepoznata ptica - o Njoj znam da svi znaju po čuvenju - Nevidljiva, v i dj e n a je, doduše, na izbledeloj fotografiji. Ništice nejasnoćom neodoljivo podsećaju na Onu iz "Poetike", ergo, na r o d n o mesto teorijâ Teorije tragedije. Ali, fotografija nije samo fotografija nego "zastoj kadra" u dokumentarnom filmskom zapisu o prepotopskom staništu. Tako je to kada bez programa imitujete emitovanje programa od prapočetka: ni dokumentarac nije samo dokumentarac nego film u filmu, Nepoznatog autora, na tekst životopisa. U lovu na autora, likovi se zaklinju - iako veruju da im zbog toga ne veruju - da je u pitanju živa istina, ali da ne znaju: š t a je Istina? Šta ili Ko je u Pitanju? " ... ". Molim? " ... ". Hvala lepo pralepoti, to vi kažete, ali, znate li "Šta je Kornjača rekla Ahilu?"? A-ko ste vi, želeli biti, Alisa u svetu čudjenja, nemojte da ne ispitate vama posvećen temat časopisa "Delo" (God. XXXV br. 6, jun '89). Podsećam vas na Ono što bi možda moglo i vama pomoći u samorazumevanju (teksta?).

VII

Ništa? Na Delfima, ništa previše?

Drugi put? Prvi put? Pitija?

Ne Um; Ne Neum; Ne Mi, no, "Ne" u Mit. No ..., Umne, ne? Neumne?? Mi ne u Mit???! Ne?

"Ne" u Mit: Ne-Mit; Mit-"Ne"; "Ne"-u-Mit-no? "Ne" Neumitno? Ne Neumitno? Ne neumitno "Ne"? Ne "Ne neumitno 'Ne'? ...? Mera?[10]

---

10 Lutajući, kao ljubopitljivi pogledi Nepoznatih *u prolazu* negde gde-i-kada je "Medijana" Orijenta i Okcidenta, da li su se prepoznali "Poznati": "N" i "K. O"? Prvi je prvi drugome u prolazu predstavio se u čudotvornoj igri nadigravanja misli – mislim(,) u krugu, prvome, ne? – a drugi se traži u tajnim svetovima "činjenicâ".

Susretâ "Poznatih" je Očevidac kao Očevidac susreta Parmenida, Zenona, Sokrata, i ... Aristotela u vreme *inicijacije* – *Učenika*(â?!) – *u Initium cognoscendi* Upita – u Liku "naivnog etimologa", u kojem se traži Autolik, u prevedenom, neprevedenom i neprevodivom sa Mnemosininih prevoda.

VIII

Prvobitno je u formi Pitanja – šta jeste filosofija – zapisana *tema istraživanja.* Ko zna koji je put čitanja u sebi; u šutnji čuh bezglasno pitanje, kao da nepoznati duh sam sa sobom razgovara.

"*Ko si ti koji pitaš:* š t a j e s t e *filosofija?* Ne-znajući, čudno filosofiraš: što znaš, ne znaš da znaš; što ne znaš, ne znaš da ne znaš. Kakav ronilac mniš da si, ako ne znaš...?

'Otkud da je nadjemo, dragi moj!? Baš smo bili smešni. Kao deca koja žele kacige, i mi smo uvek verovali da ćemo odmah ščepati svako pojedino znanje, a ono je uvek izbeglo. Zašto, zašto da ti ...? Kad smo došli do veštine ... i ispitivali nije li ona ta koja pruža i omogućava sreću, tu smo tada kao u neki lavirint upali. *Mislili smo da smo na kraju, no mi smo obišli krug i našli se ponovo na početku istraživanja, u istom onom nedostatku kao i onda kada smo počeli tražiti.*

– *Kako* vam se *to* dogodilo, Sokrate?

– ... isto smo(,) tako daleko(,) ili *još dalje* od toga da znamo *koje je to znanje* ...

– Zevsa mi, Sokrate, izgleda da ste upali u velike *teškoće.*

– I *Ja sâm*, Kritone, kad sam u te teškoće zapao, *glas izgubih* ...

Smeh'".[11]

Smeh?! "Ne smeje se čovek koji je pao, ukoliko nije filosof, ili čovek koji je naučio da se brzo *udvoji* i da *kao nezainteresovani posmatrač prisustvuje onome što se događja njegovom Ja.*[12]

---

11 Bezglasna čitača, preosetljiva u neizvesnosti – *magičnog erotetičnog Kruga* – pitanja ('citata' N° što je ovde u pitanju), želim privoleti na dobrovoljno samoiskušavanje u neizvesnosti, čitanjem znakâ na licu listâ, samo do znaka za krajpuraša N° što sledi sledećeg. Ko radi radosti znanja bez saznavanja, ko zbog muke nemoći opstajanja u nepoznatom, okovan neraskidivim okovima "Poznatog", te, ne želi ništa (da rizikuje), neka predahne u društvu krajputaša N° koji sledi sledećeg.

12 Sem vremena nevreme je. Iz nevremena u gradinara sebe sama vaskrsao je. Blažen da je osmeh, smeh i podsmeh podrugljivi, cinični, jezivi, satanski i ... Onaj koji ne oseća mučninu podnošenja "Svepoznatog" vreme-prostora "Polipar". A ko od bola oseti se u grimasi osmeha, neka se ne zgrči u grimasu, u lice grimase; neka pokuša, neka se smeje sebi do besvesti... Neka ne očekuje čudo čudnije od smeha, ne može saznati zašto se smeje; tek, u čarobnom osmehu Nepoznate sluti nevolju "Poznatih" dvorskih lùda. Ne isčezne li *čudjenje Nepoznatog Nepoznatoj, zri li u divljenje upoznavanja* "Poznatih", tad *moć pitanja i smeha* je kao čudotvorni opijum cvetnog praha "*Cveća zla*", a ispitivači ne bi mogli poželeti rajskijeg raja od ispitivanja sopstvenog pakla. *Kome je šta nejasno, nerazgovetno, nerazumljivo, – nepoznato, čudno – Njemu je to Njegovo tle ispitivanja, to su Njegove šume i prašume, pustinje i bespuća, izvori življenja.*

Dokaz? Pitajte sebe; iz pitanja rodjeni, pitanjem umiveni, ispitivanjem sopstvenog splina odgojte se.

Do nadigravanja osmehâ lepotâ Nepoznatih – na gozbi smeha, smehotvornog ispitivača smeha=cveta zla – slobodno

Ne znam šta je to što čuh, ni kako je to moguće, no, moć uobrazilje, ili um, čuje nečujni dijalog Sokrata sa samim sobom; na samoj granici Hada, u ponoć, neposredno nakon letnjeg solsticija; u među-vreme dvehiljadetristaosamdesetdevetog povratka u Had i dvehiljadečetiristošezdesetog radjanja. Ni sada nije, ili je nepodnošljivo, lako, otkriti neskriveno: odnos *ponovljenog i neponovljivog* u ovom dijalogu (Sokrata u nama ili Sokrata apsolutnog duha) i u onom pod šifrom "*Euthidem*". "Tajnik" duha – čudesno lep u svojoj ljubavi prema lepoti, neodgonetljivo zagonetan u jednostavnosti ispitivanja da li duša radja utvaru ili laž, ili čestito i istinito – zapisao je – pod različitim šiframa – i tumačio samo neke dijaloge Sokratove, u vreme svog osamdesetogodišnjeg boravka na Izletištu[13]. Tajnicima duha i tumačima tumačenjâ namenio je otvoreno pismo, a u pismu – neposvećenima zauvek – skriven ključ i šifru šifrî: "*ne postoji moja filosofija*". Samo *posvećenog* – kao Diotima Hiperiona – ljubavlju proklinje: nemoj da ne prepoznaš sebe.

---

prošetajmo vrtovima zla zlu, inače bezazlena *Cveća zla*, gradinara Šarla Bodlera. *Sabrana dela*, Narodna knjiga, Beograd, 1979. Otkud reč? Otkud slika? Otkud–otud' pelcer? *Slikarski saloni, O suštini smeha*, pelcer 230.

13 "Citat?"? "Falsifikat?"? Ko "kod očiju kao bez očiju" ne progleda nevidljivim okom, oko kriminologa neka gleda i sudi kako falsifikat gleda i sudi. U istražnom postupku sve-u-sve u-sred-sredi-ti: original falsifikat (tekst nad krajputašem N° pre prethodnog), falsifikovani original, faslifikat, ...(neizrecene logičke mogućnosti otkrivaju učenici 'hvatača za svaku reč', u intelektualnim igrama brže i lepša 'raste pamet') i *original* pelcer pelcera, Platon, *Dijalozi*, *Eutidem*, Grafos, Beograd; pokidaš li svaki list, nići će, procvetaće, iznova, neponovljiva mogućnost filosofiranja; kao i list do lista: ..., 166, 167, 168, ...

Sunce je, dakle, *još dalje* od mnjenjâ najdaljeg?. A samo trenutak pre páda u *lavirint pomoći početka* istraživanja..., kao da ništa nije, ni bilo, nit će biti. Njemu (za obrazovanje) nije potreban drugi čovek? Iz pećine opažaja Sunca - veličine i udaljenosti merljive sopstvenim stopalom i hodom - zagledan u zvezde, dečak Kleinija želi tražiti neku drugu - *svoju zvezdu* - odevenu bojama raspoloženja sopstvene žudnje. *Otkud*[14] da je nađemo, dragi moj!?

---

[14] Tajanstveni ispitanik tajanstvenog elejskog ispitivača tajanstvenog pitanja "Da li?", ispitujući sebe u lavirintu pitanja "Otkud?", ispisivao je strane sveta Organona i Metafizike ispitivanja. Iz čudjenja Nepoznatoj, nasta filo-sofo-'polis': divljenje, prijateljstvo, blaženstvo Nepoznatih; ali, filo-sof nije graničar 'polisa' be granica, ne veli: "ko ne zna logiku, neka ne ulazi". Imperativom: "ko ne zna logiku, neka ne pita", protivurečio bi sebi na sopstvenom putu do upitne logike samoispitivanja. Kako u filosofopolis? To *ne zna* nijedan *filosof*. Ne zna ni kako je izabarao sebe svojoj samoizabranici, a kako bi uopšte mogao Drugome pokazati put kojim Drugi bi da prvi put, prvi, putuje u jedan jedini filosofopolis sebe sama? Istina, nije da nije, žudnja govori jezikom ljubavi, filosof 'zavodi', 'nagovara, 'vara', 'provodadžiše' - kako reče Sokrat Teetetu - (nikada ne 'venčava'), *odučavanjem uči*, ali, sve su to grube, 'strane' reči egzoteričkog jezika ispovesti filosofa u komunikaciji sa 'ne-filosofom', u izricanju neizrecivog, tumačenju neobjašnjivog; teške reči najlakšeg - savetovati Drugoga - za ono najteže Drugoga - ispitati sebe. Nepoznati ne može da razume svima-sve-razumljivu filosofiju uvodjenja svih-u-sve filosofopolise samih sebe. Nepoznati ne razume Druge kao prazne klase. Nakon višegodišnjeg preispitivanja prethodne dve rečenice, sada mi je bliska i neodoljivo izazovna misao da je razumevanje sebe kao prazne klase - tog fascinantnog otkrića intelekta, na samoj granici logike 'starih' - plodotvorna mogućnost otkrovenja filosofa u sebi. Dakako, ni ovaj uvid ne skrnavi ideju da niko nikoga ne može uvesti u filosofiju, ne otkrije li sam u sebi filosofa, a ni to otkrovenje nije u isključivoj moći volje i/ili razuma, nego je to tajanstvena relacija Nepoznati-Nepoznata.

Nekoliko vekova biće potrebno, sluti pesnik "nad" pesnicima, *samo da bi se potpuno i u svim dubinama saslušalo jedno pitanje*[15], ono koje se nama sada na užasan način postavlja! A koliko vekova ili milenijuma je potrebno vremeplovnom umu, ili ne-umu, da čuje, razume i *ponovo postavi pitanje smisla pitanja kao takvog, te pitanje pada u lavirint odnosd (filosofskih) pitanja i (filosofskih) odgovora. Lavirint pitanje pitanjd, lavirint pitanja smisla svekolikog ispitivanja, smisla samog postojanja, lavirint kao takav, u samom je jezgru pitanjd filosofd: "Šta je filosofija?". Erotetični Filosofski Krug logički* impliciran prvim i svakim mogućim (filosofskim) pitanjem, vremenski je opisan, aktuelisan, u Platonovim (i/ili

---

15 Vesela? Vesela nauka ispituje pitanja užasa?! Naučnik 'nad' sobom. *Um u razmišljanju* odmara se, iz čiste intelektualne ljubavi ispituje i samu ljubav i mržnju, svoje tužitelje i sudije iz mržnje, graničare i zatočenike u zatočeništvu "Svepoznatog"; najbolje i najgore moguće svetove. Mržnjom otrovani, kada bi mogli ispitati sebe ma i jednom jedinom česticom Iks-zraka Venere, kojima 'neobični zavodnici' ispituju i svoje mržitelje. Ispitivač i Ispitivani žive u razlicitim likovima *Lika*, no, ne samo u različitim ličnostima. Nepoznati ispituje očima Nepoznate. Kao Zevs Atenu, Nepoznati iznjedri Nepoznatu pticu ili zmiju. Mržnja i mržnju ispituje mržnjom, *Vesela nauka* ne. U Nepoznatoj su i Atena i Zevs (i Minerva i Minervina sova), Kron i Iks-Krona. Nepoznati Nepoznatom meri vreme, ta, kojom samo logikom verovatnoće meri *čujnost pitanja*?! Hipersenzibilan za *hipersenzibilitet pitanja*, odgovara: "nekoliko vekova". Nekoliko vekova , manje ili više, Čame bez *pitanja Čoveka*, nije vredno senzibiliteta Nepoznate. Nepoznata Nepoznatoj nije Prokrust; Nepoznata Nepoznatom nije 'u prolazu', no, neprolazno Nepoznata. Da li život uopšte ima smisla? Nepoznati Krug Nepoznatih? "Nadnaučnik", Fridrih Niče, Grafos, Beograd, strana sveta *Vesele nauke*: 276.

Ispitaj i ispitivano. Da li 'mržnja i mržnju mržnjom ispituje'? Mržnja u pitanju je zlo u srcu i grlu ispitivača.

Sokratovim) filosofskim ispitivanjima mogućnosti filosofije kao takve. Filosofija je u pitanjima sebe same raspoznala aporije i paradokse: filosofije kao takve, mišljenja i jezika, pitanja kao takvog, Onoga koji ne zna: filosofa, ergo, čoveka. Onaj koji ne zna (pita) ispituje onoga koji ne zna (pita). *Nepoznati* putnici - ako nije iluzija i to da uopšte *putuju* - *iz nepoznatog u nepoznato* - mogu da biraju, lepe li ironije, ili da budu rastrgnuti kao epizodni likovi tragedije (nesrećni ili ne; ni srećni, ni nesrećni; ni tragični, ni komični; ni živi, ni mrtvi) ili da budu tragične ličnosti. Čovek nije rešenje Sfinge, nego zagonetka zagonetke. Odgonetač postaje sam sebi neodgonetljiva zagonetka. U pitanju je znak znaka, simbol simbolâ Sunca kraj nadgrobnih spomenika.

Filosof smeha - istina, opet onaj koji ne zna - od srca se smeje onome koji (se) ne zna - samome sebi - smeje se, a ne zna zašto se smeje, ko se kome smeje, ko je kome smešan; ko je smešni smehotvorni smejač? Filosof smeha, kào ne zna da su navodni odgovori Marka Twaina navodno nekom reporteru, duhovita forma *logično nemogućeg, no egzistentnog, dijaloga sa samim sobom.*

"Imate li brata? -Da; zvali smo ga *Bill*! Jadni Bill! -Zar je umro? -To nismo *nikada* uspeli *saznati*. Nad tim događajem lebdi neka velika *misterija*. *Bili smo* blizanci, *pokojnik i ja*, i kada nam je bilo petnaest dana, kupali su *nas u istoj* kadi. *Jedan* od nas *dvojice* se tada udavio, ali *nikada se nije saznalo k o j i*. Jedni misle da je to bio *Bill*, drugi misle da sam to *bio ja*. -*Čudno*. A šta vi mislite o tome? -Čujte, *poveriću vam tajnu koju još nisam otkrio* ni živoj duši. *Jedan* od nas dvojice imao je *poseban znak* na nadlanici leve ruke; a *to sam bio ja*. No, to *dete se udavilo* ... "

Filosof smeha -"suočen sa tim *malim* problemom koji se opire *svakom* pokušaju, izmiče, beži, *ponovo se pojavljuje*, poput *drskog izazova* dobačenog

filosofskoj spekulaciji" – ne znam da li se i kako smejao ispisujući filosofske reči za *filosofsko čitanje*: "*besmislenost ovog dijaloga nije bilo kakva besmislenost*". Nije odoleo pitanju: "*Ko* pripoveda ..."? Kome? Koliko-*lik*-o je Ja? Koliko mislivih i nezamislivih, izrecivih i neizrecivih *se* otkrivajući skriva i skrivajući otkriva iza jedne reči, čudnog znaka, zamenice "Ja"? *Atenino dete u igri kao da zaboravi na sebe ili je jedino tada isključivo samo sa sobom, a da to ne zna ili je sa sobom zato što ne zna*, tek, tu na pesku žala *zagrabi* ponekad šakom belu penu, laku i veselu, *prati* njene nestalne obrise ..., čas kasnije *čudi se* što mu je na dlanu ostalo nekoliko kapi vode, ali vode mnogo slanije i gorče od vode talasa koji ju je doneo. Smešni smehotvorni smejač *uvlači se u sebe*, *oseća se* ... "manje spontano i gorče, nekakav začetak pesimizma, koji se sve više razvija što duže smejač *razmišlja* o svom smehu".[16] Neko je

---

[16] Zavesa pada; filosofi u sebe; intervjuisani reporteri van sebe glume odgovore sudijâ nenapisanih kritikâ moći sudjenja; komediografima filosofi umiru od smeha gledajući kako magarci jedu smokve. A glumci? Nauka naučno odgovori na sva načno postavljena pitanja. I? *Svi briju, svi obrijani, sami sebe ne briju*. I? I, Ništa, Niko. Berberi svi, ne znaju šta je nauka, ni ko je naučnik; ne znaju, a ne mogu da znaju ni da ne znaju. Ta, kako može infantilni naučnik da obrije zaboravljenog pokojnika u sebi? Razume li brica "pitanja bez smisla" strica Ludviga? Veli li da naučno zna: ko je i nauka šta je, tad ne zna ni šta govori, (logički) tvrdi (isto što i iskazi) 'lažem', 'naivan sam', 'spavam', 'živ sam pokojnik'. O neee, ne laže on kao pošteni gradjanin sciencipolisa bez nauke i naučnika; u snu sanja, mni i govori 'budan sam' — nije tumač sopstvenih snova. U čemu je razlika izmedju 'bilo kakve' i 'ne bilo kakve' besmislice? Ne pitam, valjda, samo birače mis besmislice?! Ako besmislica jeste, da li je bez smisla, besmislena ili je besmislenost smisao besmislice? Ako niko sebe ne brije, ako ne može, nemoguće je samoubistvo, no, *nemoguće jeste*?! Ako je nemoguća

nekada negde napisao: "mudrac se smeje samo sa jezom". Ipak se smeje, nije poništena mogućnost smeha;[17] nepoznat je *autor* citiranog zapisa jednog samoosećanja mudraca, tačnije, bilo

---

filosofija, šta sa sobom? "Zaista velik čovek je potreban, *prijatelju*, koji će zadovoljavajuće ovo podeliti u svemu: *da li nijednoj* stvari *nije prirodjeno* DA SE u VLASTITOJ MOĆI ODNOSI PREMA SAMOJ SEBI, već (samo) prema drugom, ili *nekima jeste* a *nekima nije* prirodjeno". Platon, *Dijalozi*, *Harmid*, stranputica 44.

A kako je pijani gost na ludoj gozbi smeha ispitivača smeha, ispijajući pogledom iz pogleda, režirao po izmenjenom scenariu, izgubljen usred staza prelepog vrta, i boga za svedoka ima: Henri Bergsona, *Smijeh*, od A do Š, Nakladni zavod Znanje, Zagreb, 1987, bogaze: 9, 122/3, 126/7.

17 Heraklitova suza, Demokritov osmeh -doduše, ne znam da li su u odnosu poetski ovekovečenom u stihu Halila Dzumbrana-Diogenov cinizam i Betronijevićeva slutnja stanja afektivne indiferentnosti, neki su mogući doživljaji sveta, mogući doživljaji upoznavanja Nepoznati-Nepoznata na 'kapiji večnosti', gde Parmenid bi naklono primljen od Nje -Ananke- a Hajdeger, mudre vedrine, rečju slikâ 'zarasle čulne staze' (Kant) sabira darove Nepoznate 'praslike': "Njene vratnice okreću se na šarkama koje je nekada vešti kovač iskovao od zagonetaka života". Očarana svetom božanstvene lepote, Duša može biti razočarana svetom pećine, heraklitovski se isceljivati suzom, atomskim smehom prkositi joj, nezainteresovanim anatomskim pogledom cinika ispitivati, ili: kontemplativno sabrana u neograničeno duhovno prostranstvo večno živog sećanja, kao da je slepa, gluha i nema - nepostojeća (ne po sebi i za sebe, nego) za nepostojeći svet, za svet kojem je ona nepostojeća, (tumači jezika tela su pred neprevodivim znacima, 'izgled vara': da li je lice Suncem spaljeno (Heloiza) ili ni jutra nije dočekalo); ili: Duša ne može da ne daruje darom koji niti nastaje niti nestaje. Biti ili ne biti na 'kapiji večnosti' isto je što i biti ili ne biti na 'ulazu' u filosofopolis sebe sama. Egzoterički uvod u egzoteričko filosofije i ezoterički uvod u ezoteričko filosofije razlikuju samo filosofi; iz sopstvene ili neke druge senke je još nekako i moguća nekakva samospoznaja ili bilo kakva druga spoznaja, ali ne ezoterična spoznaja sveta ezoteričnog.

koji Nepoznati može biti autor. Bliski mi tumač-'prepisivač' od kojeg prepisah citat, koji je na pitanje '*ko smo?*', odgovorio: "*oaza jeze usred pustinje čame*", odgajio je u svome vrtu cvet sa oporim mirisom tla; bez zluradosti i zloupotrebe lepote prijateljstva, neubran, *dar* je svim Nepoznatim, Ispitivačima zaljubljenim u fenomen odnosa *Pitanje-Odgovor*, *lično*:

"*Ko vampir svoje srce sišem,*
na stravu ljudima i bogu,
proklet na večni smeh, ne mogu
čak ni da se nasmešim više!"[18]

Ovovremeni strasni vremeplovci mudro su se ograničili na to da "*najpre probude* razumevanje za smisao pitanjâ" koja su oni, "svaki za sebe", "u sebi", "iz sebe" već nekako čuli - tà, sa tolike udaljenosti - i "već nekako razumeli" kao fundamentalna filosofska pitanja.[19] Buđenje razumevanja nije

---

18 Šarl Bodler, *HEAUTONTIMORUMENOS*

19 Borhes piše da "piše rezimee nenapisanih knjiga"; Hajdegerovo glavno delo je predgovor ili uvod u nenapisano glavno delo. "Mišljenje je zakazalo"? Vama je očito? Već? Dobro. Poznato. Ipak. Što zapravo mislite? Kada? Upotrebljavate?? Izraz? Mi smo?! Nekada doduše verovali da to *razumemo*..., ali... sada? U neprilici? *Imamo li danas neki odgovor na neko pitanje? Ko?* Ko ni u neprilici je što ne razume? Ne razume da ne razume? Što zapravo mislimo ... rečima? "I tako, eto, valja najpre, pre svega, ponovo *pobuditi* smisao", Hajdeger veli, "*tog* pitanja". Možda bez tog Hajdegerovog (Parmenidovog, Platonovog ili čijeg ne, ničijeg?) 'tog' (pitanja), tog Hajdegera, ne bi bilo ni *pobude*, ni *budjenja* razumevanja; no, bez tog Hajdegerovog 'tog', *ja se ograničavam ciljem pobude razumevanja smisla pitanja kao takvog.*

bez neznana nam počéla, no, u jutro svesti osvićemo u

Hajdeger nije mogao ne biti u neprilici nerazumevanja onog 'tog', ergo, svog pitanja. Nije mogao ni razumeti, ni buditi razumevanje, bez pobude; no, pobudjujuće razumevanje i razumevanje po budjenju, nije jedno i isto — razumevanje. Da nije što je, Hajdeger bi i u 'tom' i u 'bilo kojem' pitanju ispitivao *pitanje kao takvo*. Pitanje nije priručno, na priliku i za priliku zgotovljeno, veštačko, izveštačeno; nije flert, i indiferentno je na flert ispitivača. Nije dar dar, ako nije iznjedren. U neprilici, zabrinut, Hajdeger oseća strah od Nepoznate; u neizvesnosti je, da li je: pogledom dodirnuo dno grotla neznano da li ugašenog vulkana i aktivirao vulkansku lavu, ili mu se samo prividja da jeste. "I tako, eto, valja najpre, pre svega, ponovo pobuditi...", ali i pre svega i posle svega oseca se *strepnja mogućnosti* vrtoglavog pada u zaborav podno bezdna Nepoznate. Zabrinuti, strahostrenjivi Hajdeger, ne iskapi ni kap starog, najstarijeg vina, ni šire večno mladog duha Nepoznate -hrabro uteče uteknutom u fenomenologiju utecanja uteknutom. * Tales zagledan u zvezde Neba neba nad nama, uroni u tamu lavirinta sebe sama, ne bi li odgonetnuo tajnu pitanja i smeha 'mladih' i 'starih zenica"; zabrinuti Hajdeger, ne trepnu mu zvazda Neba nad zemaljcima -umalo presvisnu ispitujući Talesa u sebi: "zašto izvori presahnuše?". Ako Nepoznati i Nepoznata nisu u ljubavi ispitivanja, ako iščezne čudjenje, ako ne zri u divljenje upoznavanja, tad "Poznatim" ne pevaju Nepoznate ptice. Kako inače prepoznati filosofa, zar ne, Empedokle(?); "... mudri ne vole mudrost ..., zao (1) ... ne voli ... "(Platon, *Dijalozi*, *Lisid*, lo7-mi put).

Preispitati izvanrednih izvanredno — Platonovo, Hajdegerovo i Diotimi neuteklog — ispitivanje Sofiste. Ženski Lazar tamani "Poznate"? Nasmej se Silvija Plat! Nasmej se ...

*Sve što je Hajdeger iščitao i pre-pisao - i, 'ruku na srce', ne samo Hajdeger - iščitao je *odakle* je sve što može biti iščitano i prevedeno na jezik svakodnevni, na jezik mita, religije, umetnosti, nauke, filosofije ... : *iz pitanja kao takvog*! Hajdeger, čini se, ništa za to. Takoreći, ni jedne lepe reči Nepoznatoj, svu moć prizna samo 'svome pitanju': "Stoga valja *ukratko* razmotriti, što li *uopšte* pripada nekom pitanju, *kako*(?) bi se *polazeći otuda*(?!), moglo pokazati, da je *pitanje o bitku osobito*". I tako nekako, nakon *zaborava pitanja kao takvog* — *Pitanja* — *otkud* '*polazeći*', Hajdeger, neznano kako 'pokazuje' da je '*osobito* 'najuniverzalnije i najpraznije' pitanje.

izmaglici osećanja *razumevanja sopstvenog nerazumevanja*, kao teksta napisanog nepoznatim znacima. Besmrtan je bog mnjenja. Mnjenje mni o svemu i ni o čemu; i pita i odgovara, mni i o pitanju i o odgovoru. Probiti tunel - od nesvesnosti mnjenja kao mnjenja, preko mnjenja mnjenja i mnjenja znanja do znanja mnjenja - n a j t e ž e je i najdugotrajnije putovanje: putovanje u mestu. Najteže je, čini se, upoznati-doživeti da ne znam-o (se).[20] Znanje mnjenja - kao "specijalni slučaj" znanja neznanja - beskrajno je daleko od cilja, od *pitanja pitanjâ*, ali je beskrajno udaljeno i od mnjenja-početka. Svi "već nekako razumeju", "znaju" sve i ništa, i početak i kraj, ko su i šta su voda i zemlja, vazduh i vatra, prostor i vreme, ljubav i mržnja, zlo i dobro, istina i laž, lepota ... Sve i da je tako - u pitanju je: *kako* "nekako" i *kako je uopšte moguce da* "*već* nekako razumeju"? Istorijski su promenljivi i broj i međuodnosi slojeva mnjenja. Sama filosofija i njena istorija, nauka, umetnost i religija oblikuju mnjenje i oblikovane su njime. U takvom spletu odnosa nije jednostavno *ni identifikovati problem oslobadjanja* od mnjenja - sebe od 'sebe' i drugih, za sebe i druge - ("kritika idola", "fenomenologija duha"); drastično je otežano traženje *počelâ* bez postavljanja *pitanja metode*, a postavljanje pitanja metode bez znanja počelâ jeste

---

20 Zašto da baš Ja ispitujem Pitanje? Savremenik uvek žuri, nikada nije na vreme tamo gde uvek je, sem u žurbi. Ne ispituje ni vreme, ni žurbu, ni žurbenika; u žurbi, s vremena na vreme, kao raspituje se, flert ispitivanjem flertuje sa Pitanjem. "Normalno odrasli," "normalno obrazovani" 'razumeju' ono što ne razumeju oni koji nisu brzi u uživanju. *Merači brzine* Iks-zraka, novosadski 'zetovi', sporo uživaju u čarima Nepoznate večno Novog Sada. Neposvećeni ako te čuju? Ako, nečujno ne čuju; ako ne veruju, neka provere, neka pitaju i Ajnštajna. Čemu sva carstva, Demokrite?

znak ostajanja u tami neosvešćenih granica mnjenja, neosetljivog za paradoksalnost Erotetičnog Kruga ne-mogućnosti ispitivanjâ. Ko odista želi u sebi otkriti filo-sofa, mora se "jednom u životu pozvati na sebe" (Huserl), stavljajući u zagrade i nauku i samu filosofiju - to su verovatno nužni, no, sigurno nedovoljni uslovi samootkrovenja. Sve filosofske metode su iščitane mišljenjem mišljenja. Kako filosof imenuje, tumači i praktikuje neku ('svoju') filosofsku metodu, to su varijable individualnih moći mišljenja mišljenja kao takvog.

Na uzletištu ka svetu pojma, filosofskih spekulacija i ideja, na samoj granici refleksije i reflektovanog, svi putnici pozdravljaju se sa "ovim" svetom, samo neka mu nikada ne kažu zbogom. Ako si kušao, opijao se - kap ne iskapivši - na gozbama Atenine dece, Mnemozininih i Zevsovih kćeri, ne kudi i ne hvali, sem ludosti, a stranac na konaku ne budi, ni u snovima. Pitko il' gorko, ako je i za tebe - nije tvoje; sa loze iz pepela ugašenih sopstvenih vulkana ni "prvu berbu" nisi ... ? Zaboravi sve što si naučio, Mnemozina ništa ne zaboravlja. Seti se šta si Ti: opazio, osetio, doživeo ...

IX

Pokušaj identifikovanja logičke lokacije teme istraživanja tj. ispitivanog pitanja, u logičkom prostoru. Izrazi: "pitanje kao takvo", "Pitanje", "filosofsko pitanje", "filosofsko pitanje kao takvo", "apsolutno pitanje" - sinonimni su; "P" je jedinstven znak za sinonime u ovoj rečenici, a kao takav, znak je i sebe sama. Broj izraza sinonimnih sinonimima u prethodnoj rečenici nije konačan; neka budu zapisani još samo neki: "nepoznato-(a) kao takvo-(a)", "Nepoznat-(o)-(a)-(i)"; a ni broj znakova jednakoznačnih znaku "P" nije konačan: "N", "X" ... (*Ako* ni bogovi ne mogu izmeniti "spstvene" zakone Logosa, a pod uslovom da smrnici išta znaju, ergo, ijedan takav zakon Logosa, nego neka bude da je tako; onda neka bude tako da nije nelogično to što izrazi "Nepoznata", "Nepoznati" mnogoznačni su, da, trudni su svekolikom iskonskom upitnošću; "ono što je *nejasno i neodredjeno otkkriveno*" *izražava se* "*neophodnom nejasnošću*". Ako su odista doživeli jutro "*radjanja uma*" i kao umni ispitivači uma i neuma "leteli sopstvenim krilima" - čemu nas odučavanjem uče "samouki", tvorci organonâ, kanonâ, kritikâ uma, naukâ logike; a ne znalci nalik "gipsanim otiscima živog čoveka"- ako su igrači, vični igri nadigravanja značenjâ mišljenjâ mišljenjâ, razabrat će tajanstvenu tamu porekla *mogućnosti* bogatstva razlikâ filosofemâ.)

P implicira sva (moguća) pitanja, dakle, i pitanja o sebi samom, i sebe samo kao pitanje. *Pitanje Pitanja jeste Pitanje.* Pišem "*jeste Pitanje*"[21], a ne "Pitanje jeste".

Filosofsko čitanje reči "*filosofija*" isčitava i zapisuje reči: "filosofija filosofije", "filosofija filosofijâ", "filosofije filosofije" i "filosofije filosofijâ". *Isti* je broj mogućih kombinacija izraza iščitanih iz reči "*mišljenje*": "mišljenje mišljenja", "mišljenje mišljenjâ", "mišljenjâ mišljenjâ", "mišljenjâ mišljenja"; i *isti* je broj mogućih kombinacija izraza iščitanih iz reči "*pitanje*". Niče je pokušao - tà, čovek je samo pokušaj, kušanje (i/ili pitanje) mu je svo putovanje, veli Zaratustra - da *filosofski čita, misli i piše. Svaki* filosof je filosof filosofa već u odnosu na sebe, ali i u odnosu na sve moguće filosofe: filosof filosofâ, filosof "nad" filosofima. Jednoliko, mnogoliko, kolikokoliko je "Ja"? Pesnici "nad" pesnicima, naučnici "nad" naučnicima, igrači "nad" igračima, natčovek, Zaratustra-(e): "X" "nad" "X". Reč "*nad*" je znak prepoznavanja hipersenzibiliteta misli mišljenja mišljenja za hipersenzibilne treptaje sopstvenih spekulativnih moći: *mišljenje kao takvo je "nad" mišljenim.* Misli li sebe, bdi "nad" sobom; misli li boga, bog bogova je.

---

[21] Imaginarni svetlo-tamni *iks*-zrak Venere. Fantastična noć. Deci ponoći, svim *prijateljima mudrosti*, bilo da uzleteli su, lete ili sleću na Izletište-Uzletište: *prijateljstvo* dar je Nepoznate Ptice Nepoznatog, očarane pesmom ptica i mirisom cveća, nad vrtom kraj Miljacke, *Ishodište pitanja*, Predraga Fincija; Nepoznati "Glas", Nepoznatih Banja i Luka, 1987 hiljada hiljada morskih nimfi?! Sizifov sine, neka ti niko nikada ne lomi, ne pomrači ni prozor (kol'ko ih je?) Duše. I "Ishodište" Pitanja, ako jeste, jeste u Pitanju. "Jeste" jeste u Pitanju.

Da li je "nad" "nadigrano" u čaroliji "Čudnih petlji" Erotetičnog Kruga Mišljenja? Pokušavam da zamislim kako se smešni smehotvorni smejač, filosofski čitač, mislilac i pisac smejao smehu i užasu neposvećenih, nefilosofskom čitanju filosofskog teksta.[22]

Svako pitanje *kao takvo* jeste *filosofsko* pitanje. Istina, izraz "*ne*filosofsko pitanje" sugeriše (ništeću) negaciju *filosofskog*, no, *u pitanju je još-ne-filosofsko u svesti ispitivača, psihološko samoograničenje apsolutnog obima nepoznate filosofskog pitanja kao takvog.* Tačnije, *ta negacija jeste u pitanju,* ono prividno negirajuće je u-stinu-(i) negirano; "nefilosofsko" kao takvo jeste u pitanju, *ono sebe nesvesno da je u pitanju, ono što ne zna da ne zna da već jeste u apsolutnom pitanju, ono sebe nesvesno da u sebi skriva apsolutnu upitnost.* Nazire se paradoksalnost smisla filosofskih i nefilosofskih razlikovanja filosofskih i nefilosofskih pitanja, eto zašto nije moguće tezu iskazanu u prvoj rečenici ovog pasusa ograničiti determinacijom sadržanom u rečima proširene rečenice: "Za filosofa ... ". Na koliko hiljdâ hiljadâ "letećih tanjira" i "čarobnih ćilima" Ne-znajući (u neznanju da ne zna, Nepoznati koji ne zna da ne zna se) nadleće koliko hiljadâ hiljadâ ambisnih pitanja!? Zna li šta pita "nefilosof", "kontraš", kada u "nefilosofskom" razgovoru,

---

22 Filosofsko čitanje "ne-filosofskih" tekstova i "ne-filosofsko" čitanje filosofskih tekstova nije nemoguće; granica nije izvezena bodljikavom žicom, no ... ? Ko i da je, jedan, neka čita sve - ako mu je do čitanja; ali svi-sve-u-svemu, bez razlike? Neumiveni pitanjem, samoiaspitivanjem neodgojeni?

usred reči rečenice "... svestan si ...", "upada u reč" hiljadu hiljadâ *prvim* pitanjem, *prvi put* igrajući na kombinaciju reči: "otkud ti znaš da li sam ja svestan...?"? Otkud!? Otkud ti!? Znaš? Otkud ti znaš: "Da"? "Da li?"? "Da li sam ja?"? "Svestan"? "Svest ...???" ??? ...[23] Konfucije, Lao-ce, Budu, Parmenida i Pitagoru, Sokrata, Platona i Aristotela, ... u pomoć pozivam Anselma, Berklija, Dekarta, Hegela ..., pisce uvodâ u filosofije, Upanišade ...

Izraz "pitanja filosofije" označava podskup filosofskih pitanja u kojima filosofija ispituje sebe samu; filosofija filosofije. *Ispitivac ispitivane Teme-i-Sebe je u nekom* lavirintu *nekog*[24] pitanja filosofije: *u pitanju odnosa*

---

23 "*Gde se nalazim?*"? Nigde drugde do "u" pitanju "gde se nalazim?", "nad" pitanjem "gde se nalazim?" i "u" Pitanju – gde ti se više svidja?

24 Da li smo u nekom podskupu podskupa pitanja filosofije? Ova prethodna tipologija filosofskih pitanja naizgled zadovoljava zahteve prethodnog naznačavanja problema; čini se da ne uznemirava "zdrav razum", ali to i jeste svojevrstan alarm umu filosofa. Pitanja podskupova nisu postavljena na nižim nivoima misljenjâ misljenja od pitanja skupa filosofskih pitanja; naprotiv, pitanje filosofije, recimo, "šta je filosofija?" postavljeno je na višem nivou mišljenja od pitanja, recimo, "šta je lepota?", a pitanje "šta je filosofsko pitanje?", na višem nivou od nivoa postavljanja prethodnog pitanja; zdrav razum razume i antitetičke *stavove* kao izraze sopstvene moći sudjenja, gubi se i ne nalazi se u *antinomijama*: jedan skup je i podskup i nije podskup, pitanje je postavljeno i na višem i na nižem nivou misljenja. U pitanju je najneobičniji razgovor filosofa i "ne-filosofa" na samom staništu "ne-filosofa", u prethodnom pokušaju nagovora "ne-filosofa" na filosofiju; jezikom i načinom mišljenja "ne-filosofa" "uvoditi" u pitanje sam taj jezik i način mišljenja. Apsolutan je horizont (obim) nepoznate svih filosofskih pitanja, no, u tom uvidu osvićemo na samom vrhu

(*filosofskih*) *pitanja i* (*filosofskih*) *odgovora.* Da li je u logičkom prostoru identifikovana lokacija teme istraživanja? *Odgovor?*

P implicira svako pitanje, ali i *svako pitanje implicira P.* U pitanju je bikondicional. No, P implicira sve odgovore, dakle, i odgovore na Pitanje Pitanja; na pitanja odgovora, odgovora *kao takvog: Odgovor, apsolutni odgovor, O.*

Ako je (logička?) *forma* Pitanja i Odgovora *jedna i ista,* onda se ispitivač ispitivane Teme-i-Sebe *odlučuje* da istraživačku poziciju izrazi *n a č e l o m: apsolutni odgovor na apsolutno pitanje jeste sdmo apsolutno pitanje. Apsolut u formi (i značenju ili značenjima) pitanja. "Ovo je uistinu Ono": Ja znam da ništa ne znam, Onaj koji zna da ne zna, ergo, pita, ispituje Onoga koji zna da ne zna, ergo, pita – početak i kraj svakog mogućeg ispitivanja.*[25] Nisu li filosofski odgovori ono najneobičnije

---

Olimpa, a pogledu s vrha je sve vidjeno drugačije nego izgledi s podnožja. 'Drugačije' ne znači (ne nužno) vrednosno drugačije.

25 "*Ovo je uistinu Ono" tajanstaveno Upanišada?* Radost iluminacije nedeljiva raspršila se u beskonačno nepoznatih svetlo-tamnih pahuljica Fantastične Noći. Nepoznata-Nepoznati *bliskiji* ne mogu biti; bliži(?) – možda. Doživi li imaginarni svetlo-tamni *Iks*-tren, oseti li u ritmu srca ritam Nepoznate, tad' Nepoznati sluti tajnu neodgonetljivih odgovorâ: "ne postoji moja filosofija"(Platon), "razumet će možda samo onaj ko je već jednom sam" doživeo, "mislio misli" bliske (Vitgenstajn), misli prepoznavanja Nepoznatih; "... tražis samo onu jednu ..."(Cekić); na kraju, nadješ se, na Početku Sebe? "Planinite pak stanale planini"? Doživis jednom ili nijednom? Ne možeš sebe lagati; ne možeš Drugome dokazati nedokazivo, pita li za uslov bezuslovnog uslova, neka

piće, sâmo neispitano; opijemo se, kap ne iskapivši, no, piće od kojeg žedan žedniji p-ostaje, ne-staje? Zamislimo ("idealnog", "nad" samim sobom i svim mogućim filosofima) Filosofa koji je kušao sve božanstvene plodove u vrtovima filosofâ ("bogova Olimpa"), da li bi, najzad, ugasio svoju ispitivačku žeđ? Halucinirao? Ili, što sa sobom!? Ponovo na početku istraživanja? U – istom – nedostatku? Početnik, kao da prvi put diše ...? A, tèk Đanaki, kralj Videhe, *da li se našao na obali željenog*? Da li je most – za sve i ni za koga – podneo nepodnošljivu lakoću "*odgovorâ na sva pitanja*"? Ili je kralj negde ispod mosta, ugašen u želji, zaleđen u kraljevstvu pitanja: "*zašto sebe ne pitah*?"? Ne pita li sebe, uzalud pita neposvećeni? Jađnavalkja, *čemu* "žrtvovanje" svete vatre?[26]

Filosofija (Erotetičnog Kruga ili u E.K.) *apsolutnosti pitanja* je filosofija apsolutne slobode ispitivanja, apsolutne slobode odgovaranja. *Ona ne gasi želju* ni filosofskom ispitivaču-ispitaniku da ne pita kada ne želi da pita (ili: kada želi da ne pita), ergo, da istraje u (iskušavajućem!? – paradoksalno, kao što je paradoksalna mogućnost odnosa prema sebi; sebi-pitanju ne možeš uteći) uzdržavanju od pitanja, u ataraksiji, apatiji, očajanju,

---

preispita sebe.

[26] Razgovor, Jadjnavalkja-Djanaki (kralj Videhe), (*Prolog*), (te, Naćiketa-Smrt, na jednom od narednih lista, ali bez *posebnog znaka* za krajputaša), ispitah i ispričah u formi pitanja, metodom opijenog putnika na izvoru oaze življenja svih Nepoznatih putnika iz Nepoznatog u Nepoznato. Ako "planinite pak stanale planini", čemu pelcer, čemu sebe iskrasti iz apsolutnog zagrljaja Nepoznate? *Upanišade* (od A do Š), Književna zadruga Novog Sada, 1980. Dodir nedodirivih? Arhimede?

osećanju bez-smisla filosofskih pitanja. Ćute li sva pitanja, *da li je živ*? *A-Ko*: ni da, ni ne, *On*-da: na sâmoj granici vremena i večnosti umire u životu jednog nepoznatog mu odgovora; ili, ponovo se rađa telo, duša i duh besmrtnih pitanja iz (smrtnog) odgovora na izdisaju? Ono što nije moguće *reći* - nije nemoguće *misliti*; ono što nije moguće misliti - nije nemoguće *opaziti*; ono što nije moguće opaziti - nije nemoguće *doživeti*... *Pitanje* je duboko, dublje, najdublje? Da li je ikako moguće, saslušati ga, ako li nije moguće "*potpuno i u svim dubinama*"?

Šta je moguće reći? Samo reči? Ni reči? Ništa? Reči su samo zamišljene, samo za mišljenje, samo za zamislivo, samo za onoga koji misli, ma i ne mislio (ne ispitivao) sâmo mišljenje (mišljenje mišljenja): da li, šta, kako, zašto, čemu - misli.

Mišljenje misli misli, to je sve što mogu misliti i filosof i "ne"-filosfof. Osećao strah od letenja, ili ne, "ne"-filosof naivno-realno mni pećinu samo-opažaja pećine; ne zna da ne zna da *već jeste u za-mislima*: ni na Nebu, ni na Zemlji. Filosofu je *sve-i-o čudno*: ne zna kako je uopšte (išta) moguće: misliti, mišljenje mišljenja, mišljenje razlike mišljenja od mišljenog, te, sâmo mišljeno, misao... Mišljenje negira mišljeno na način mišljenja; rečeno jezikom onih koji ne znaju da ne znaju da *već jesu u apsolutnom*

pitanju: mišljenje "dovodi" u pitanje. Mišljenje u sebi ispituje ono neispitano u pitanju.[27] Predstave, pojmovi i ideje su *indiferentni na nemisaono postojanje mišljenog*, *a misao nepostojanja je indiferentna na svekoliko nepostojanje*. Mišljenje misli sebe sâmo u neograničenom nizu samonegacija, u nemogućnosti da sâmo sebe poništi; mišljenje komponuje i interpetira apsolutnu muziku na neograničenom broju struna sebe sama (sebstva). Mišljenje razori sve u ništa, iz ništa misli moguće svetove; Erot ne sleće na uvele cvetove. No, ne samo da ne može biti da nije bilo ono što je bilo nego *mišljenjem negirano jeste* upisano večnim znacima na večnom pergamentu. Mnemozina ništa ne zaboravlja? Kako prevesti

---

[27] Nije li Hegelova fenomenologija i nauka logike apsolutnog duha samo filosofski zapis filosofski iščitanog u sebi, mišljenjem mišljenja kao takvog? Ni nakon Hegela, Huserla i Hartmana, Hajdegera i Jaspersa, nije previše izričitosti u lučenju psihologije mišljenja od mišljenja mišljenja *kao takvog*. *Filosofsko*(*) *mišljenje mišljenja U SEBI jeste uslov filosofske komunikacije filosofa sa filosofom*. Bez čitanja u sebi, komunikacija sa filosofskim svetom filosofa ograničena je na egzoteričan odnos sa egzoteričnim filosofije. Znalci Erota su - bez Erota u sebi - sa svom ratnom opremom "van" filosofopolisa, nebranjenog, no, ne-o-svoj-ivog. Izuče pravila igre, igrači nisu. Tek je Aleksandar Afrodizijski ponovo otkrio svetove skrivene u simboličkom jeziku "Filosofa". Ono, nije da nije, i mis misli, nije da nema noge, nije da u snovima je i beli i crni labud, nad jezerima nadmorskih visina najviših, ali ..., *nije tumač sopstvenih snova*. Siroti bogovi Olimpa, *nepokretni pokretači* svetova, sami-samo-tumači-su ispijanja na eks iz pehara sveta opažaja, doživljaja... Uvek idu do kraja beskraja, labudi lutalice...

(*)Filosof *zna da ne zna*; "Ne-filosof" ne zna da (ne) zna ni ono što "zna"; ne zna šta čini, ne misli da već misli mišljenje u sebi, ne zna da ne zna šta govori... Dakako, u pitanju su uvidi - likova - bez moralizirajućih senki.

Mnemozinine prevode? Pesnik je sebi osporio pravo na običnu reč, a filosofu nije do druge sem do svoje istine ponovnog stvaranja sveta u kojem se oblikuje lik filosofa.

U opiranju vremetočnom, vremeplovno oblikovani *pojmovi* su sedimentirano kristalisano bogatstvo mišljenja; *otkud* školjke i svetlucanje biserâ na nadmorskim visinama najvišim? No, svi *pojmovi*, njihova pravila igre, igre i nadigravanja u sazvežđja "astronomska" i "astrološka", sve ispitivano, svi odgovori: *u pitanju su*; iz-igrani; na "višem" *sudu* Pitanja=Odgovora; *zaključeni* kao nezaključani za ključ Pitanja. *Elementarno Mišljenja Mišljenog jeste Pitanje; Forma Pitanja= Odgovora je i Mišljenja Forma; Mišljenje Mišljenja: Samoispitivanje.* Nakon *mnjenja* solsticija večitog leta apsolutnog znanja, *iskra iskonskog* intelektualnog Sunca *trepne u tren ponoći znanja neznanja apsoluta.* Svet ob(e)znanjen u Pitanju, istinski je, najlepši i najbolji mogući svet. Deci ponoći? Sunce il' svetlost svetlija i lepša od Sunca? Kome Sunce ne zalazi, ni ogrejala se, nit' spaljena nije mu duša pogledom ispijajući iz pogleda Sunca; ni naigrala, nadigravanjem osmehâ lepotâ oslobađanja jutra. Istina Istine?[28] Uzalud je pitati drugoga, ne ispijaš li iz

---

[28] "Kako filosofirati nakon Hegela?", nakon bilo kojeg filosofa? Kako se ‹osloboditi› samospoznajućih ‹apsoluta›? Apsolutno znanje apsoluta u apsolutno znanje neznanja?!. Logički uvod u filosofiju je, odista, najkraći, najjednostavniji, ali, *logički mi već jesmo gde treba da jesmo*. Problem je u tome što u tome ne postoji problem uvodjenja u filosofiju; doduše, taj, ma i samo zamišljeni horizont izvesnosti ‹problema nepostojanja problema› je, ako ne apsolutna sigurnost i opravdanje, a ono jedna krhka nit nad ambisom bez-smisla, kao sama strepnja mogućnosti, mogućnosti svekolikog ispitivanja, ergo, filosofije i

izvorâ sebe sama.

I svi doživljaji, opažaji, predstave, pojmovi i ideje *pitanja* su u Pitanju. Sâmo pitanje moguće je "dovoditi" u pitanje do "mile *volje*" i osećati (se u) "milosti" i "nemilosti" Nepoznate-Nepoznatog. "On jeste?"? "Nije?"? "Čak i bogovi u drevnim vremenima sumnjaše isto; jer, tajnovit je ... ". "Oslobodi me" neizvesnosti Odgovora na Pitanje Pitanja, jedina je molba neumoljive Smrti, Nepoznatom. Ona, bez milosti, moli? Želi večnost u trenu? A zašto ne i zašto da dimom, poslednjim udisajem, u pepeo gasi žar žudnje za znanjem radi znanja, radi "radi?"? Ako sam i smrtan, nisam Smrt. Ne želim "oslobođenje" od Odgovora na Pitanje Pitanja. A-*Ko* je *Onaj koji pita identifikovao sebe na samoj granici vremena i večnosti ispitivanja apsolutnog pitanja, na poziv upućen sebi samome odgovara ispitivač.* Pitaj il' ne živi, ne možeš znati(=poništiti) n e p o z n a t o - bezuslovni uslov življenja.[29]

---

filosofiranja. Rečju "organon" (ili u nekoj drugoj školjci skriven biser) filosofiranja, logika je tako reći "rodjenjem" stekla naizgled neprikosnovenu poziciju; izraz "problem nepostojanja problema" deblokira logiku, tj. *mogućnosti* filosofskih pre-ispitivanja (mogućnosti) logike, prikrivenih štitom dogmatskih okova. Ko jednom u *Logici* prepozna note i čuje bezglasnu muziku samog Logosa, otkriće raskošnu lepotu raznolkih interpretacija Logosa, ali je nekako logično i to da će mu postati nepodnošljiva škripa i buka navodnih kritika logike na nekoj "iskidanoj" ili odveć - do grča improvizatora - zategnutoj struni Logosa.

[29] *Samospoznajući "apsoluti". Mračni. Ni psi, ni mrtvi.*

Tamni, najtamniji oblaci 'nad' zemaljcima. Zemaljci, ne lete li, ni gmizavci, ni ptice su - krila strahom polome; obnevide, ne vide nevidljivo.
Nepoznata Ptica Nepoznatog - isplovi li iz tamnih dubina beskraja sebe; nadleti li Zemlju, visoko, više, najviše(?!); Lutalica podno Neba nebâ; Izgubljena - beline belog labuda, poleti li oblaku tamnom, najtamnijem . . . , *Da, Čudesno: prepoznaju se Nepoznati, raznoliki neponovljivi likovi Lika u beskrajnom svetlo-tamnom horizontu* - verbalno-logički jednog i istog - *Pitanja.*

Tamni oblak Nepoznatog ne skriva tamu.
"Priroda voli", tek onako, Nepoznata, da,"skriva se . . . "
Ne zbog 'zbog' -"ne d'o bog" nedodjinu nedodjiji 'zbogom' - no, radi 'radi?"?

U apsolutnom horizontu Nepoznate filosofskih pitanja, Nepoznati ne može ni iskru ugasiti, ni kap iskapiti Nepoznate. Ni Nepoznati Nepoznatoj, ni Nepoznata Nepoznatom - nisu Smrt. Nepoznata-Nepoznati neponovljivi su; ni Berkli, ni Hegel, ni pre, ni posle Zenona - Zenon, ni Empedokle, ni Epikur; ni 'Ti', ni 'Ja', niti Jedan jedini. Neka se radjaju besmrtni iz besmrtnog Pitanja; neka na Nebu, kao u gaju Rabindranata "Gore Gore Gore" . . .

Zemaljci, ako su i od Zemlje, Vode, Vazduha i Vatre, neka ne dižu Gradove Sunca *u senci* Tamnih, poželeće i Sunca i Meseca, crna Zemlja, crn joj dan. Izbezumljen, ili, šutiš; mniš, mudar si; (to od) mudra nisi čuo, ne čuješ li sebe(?).

Umorni, ako niste; ni od rada, ni za rad - odmarate . . . ,
Neispitani ispitujte i ispitivano i neispitivano, tako
Vama Nepoznate Ptice pevale.
Nepoznate biraju, same sebe daruju;
Nepoznati odluči se, sam.

X

Ispitujući pitanja rađanja, življenja i umiranja – u neznano koliko dugoj povesti nevoljâ i radosti ispitivanja – *Čovek kasno čuje sâmo Pitanje*: pitanje pitanja kao takvog. Pitanje je to za jednu *fenomenologiju negativne svesti o Nepoznatom–Nepoznatoj*, za *filosofiju povesti svesti o Nepoznatom–Nepoznatoj*. Svekolika povest skriva *tajne odgovora na pitanja trenutka radjanja pitanja* pitanja kao takvog.

Probna ispitivanja ovovremenih vremeplovaca u svevremeno nisu bila uzaludna. Rone duboko, i "hvatači za svaku reč" i zaljubljenici u fenomen kao takav, i ... Ako su i "rod raznorodnih", filosofi nisu "imenjaci bez srodstva". Istina, opijeni lakedemonjanskim duhom *reči*, u duhu drskog izazova *protivurečja* izjavljuju da nisu filosofi[30]; ili nerado

---

[30] Rado iskušavam žestinu *filosofske* anti-*filosofije*. Da li su filosofska pitanja smislena, "bez smisla", ili "besmilsena"; da li je filosofija samo *izraz* – kao osmeh i suza, ispovest Duše, iluzija znanja, ...– a ne *tvrdnja*; ta pitanja i takve tvrdnje ispituje filosofija, a ne logička analiza (jezika ili čega drugog). Logika ne može da odgovori na pitanja "Da li?", "Šta jeste?"... *Onaj koji je* logičar možda može, ali kao *logičar* ne može znati, ni reći: **Šta je** logika, **Šta** ispituje (odnosno, šta je predmet log. *), **K**ako je moguća, Čemu logika... Lep ili ne, pitanje je filosofskog ukusa, tek, to je *paradoks* logike i/ili logičara – a možda... , ko to zna, možda samog Logosa, "večne zagonetke" apsolutnje šutnje Onoga koji je u "trenutku" apsolutne samospoznaje "pao" u trans apsolutnog znanja neznanja. Da li je "sudbina" logičara paradigmatična "sudbina" svih "znanstvenika", "x-loga"? Da li ni jedna nauka ne zna, ergo, ne može znati ni Da je nauka, ni

i izuzetno – sa njima svojstvenim osećanjem *strepnje mogućnosti smisla* življenja – izgovaraju reči nade i strepnje: "filosof", "filosofija". Mefistofelovskim metodama iskušavanja mogućnosti filosofiranja, *ponovo otkrivaju – kao da prvi put je – pitanje pitanja, Ono najstarije i najmladje,* ako je čemu ovakvo zaplitanje raspleta spora "biografâ" *Upita. Na pragu smo čujnosti Pitanja.* Na nerazumljivoj osnovi raspoznajemo nerazumljiv znak, ali *znak Nepoznate.* Beskonačno neznatno Nepoznate je božanstven izazov Nepoznatom. Pitanja slobodnije plove sopstvenim morem vremeplovnog duha, prvi put nakon što je Sokrat ispio otrov, prvi put nakon što su hrišćani srušili hram Nepoznatom-Nepoznatoj. *Ja "čuje" S(V)E – iskonsko samo-osećanje bez svesti samoosećanja* [31].

Pitam se, kako su uopšte mogući oni pakleni "bič" odgovori: raskorenjeni, bez lista, bez cveta, bez ploda? Pitam za nasilje nad upitnošću kao takvom, čoveka kao takvog? Pitam za poreklo zla? Kako je moguća insuficijencija svesti Nepoznatog o Nepoznatoj? Kako je moguće vreme lišenosti svesti o nepoznatom; vreme bez pitanja, život bez do-življaja i ispijanja iz jedinih mogućih izvora duše, tela i duha?

Šta je, ni Šta ispituje, ili neke mogu a neke ne mogu?

* Logika je nauka "ni o čemu"? Paradoksalan, ali elegantan način emancipacije logike od stegâ disciplinarno-filosofskih tumačenja logike. Logika nije ni "zatvorena", ni "završena"; u hodu nakon Aristotela, akumulirala je takvu i toliku moć da slobodno može da se "vrati nazad", "korak", dva ili koliko je već – sa Aristotelom – udaljena od pitanja mogućnosti logike kao takve, te pitanju logike pitanja kao takvog.

31 "Falsifikovana" inspirativna ideja Lajbnica

Presahlo bi i sećanje na izvore, a kamo li izvori, kada *izvor filosofije* ne bi bio u pitanjima kao takvim, čoveka kao takvog[32] – a svaki emotivno-voljni-intelektualni akt jeste akt pitanja, i bilo koje pitanje, kao takvo, skriva u sebi jezgro filosofskog pitanja; filosofsko po bogatstvu upitnih signala dubine i apsolutnom horizontu Nepoznate. Zaboravilo bi se i ono čega se jedino sećaju oni koji se toga jedino sećaju – ime. Da li je moguće zamisliti nesretnije

---

32 "Optužba" *COGITA* za novovekovni zaborav čulnosti kao da previdja *prve reči* (počéla) *MEDITACIJA o prvoj filosofiji.* Zaljubljenici, pak, u ljubav (prema mudrosti) – ako su odista "oslepeli" vidoviti – možda će se setiti da ispitaju (Platonove!?) *prve reči O LJUBAVI.**

Iz pećine opažaja, mnjenje mni carstvo čulnog kao realnost najrealniju, mnjenje kao mnjenje ne može da zamisli ništavnost carstva čulnog "vidjenog" s visine misli, ni ne sluti da već je u zamislima i da uopšte jeste "duhovna monada" samo zahvaljujući mogućnosti mišljenja koje spasava što se spasiti može iz sveopsteg potopa u heraklitovskoj reci vremena, tog "deteta koje se igra". Mišljenje se rastaje od carstva čula i čulnog e da bi na jedini mogući način ispijalo iz napresušnog izvora opažaja, doživljaja... A da spasonosna misao može biti smrtonosna, "slepa i gluha" za drugačije od iskustva iz kojeg je ponikla, to je, dakako, dragoceno "tamno" iskustvo-izvor bistrije misli odnosa iskustva i mišljenja.

Fihte nije "odbacio" Kantovu nesaznatljivu stvar po sebi, nego je taj tajanstveni izvor izvorâ otkrio u sebi.

*"Ja mislim
da nisam
neobavešten o onome
o čemu me pitate"

"Opazio sam ...
Mislim,
dakle,
jesam"

nevreme od vremena – kada čovek čoveka mora *podsećati* da je čovek, a posvećeni učitelj učenika filosofije da se "jednom u životu mora pozvati na sebe, ako želi biti filosof"? Heraklitovo "dete koje se igra", da li se igra, još – uvek? Nad koliko ponornica treperi *vox clamentis in diserto*; usred okeana, koliko zaleđenih nasred pustopolja pitanja "zašto izvori presahnuše?"; halucinirajućih u senci "Tamnih", u samoobmani "filosofa"; u prašumi življenja ne naziru ni koren, ni stablo sopstvenog života; ni pažljivi gledalac, a kamo li *koncentrisan* ekvilibrist u sveopštem cirkusu[33]. *Čovek* je u Pitanju; *ranjiv*, čime ne?

"Duboki vir" dubok je toliko koliko samo čovek može biti udaljen od sebe sama[34]. Rastojanje umno, umu ništavno,

---

[33] Možda bez temeljnih studija filosofije istorije filosofije niko ne može otkriti onu jednu jedinu, sopstvenu mogućnost filosofiranja – iako tu tako tvrdu tvrdnju ne može da opravda ni sama istorija filosofije – ali onu jedinu nije moguće upoznati bez oslobadjanja od svih drugih. Istorija filosofije je i istorija *načinâ* samooslobadjanja filosofa od istorije filosofije; Lajbnic je na rastanku dostojanstven, na izvorima "ne pere ruke"; Hegel – filosofski Odisej, strastven ispitivač-ispitanik Nimfi – na rastanku je arogantan, prema filosofijama se odnosi kao Odisej prema proscima Penelope, ako je i lukavstvo uma, neumno je; Huserl je metodološki elegantan, za razliku od odnosa njegovog "učenika" Hajdegera prema "učiteljima", recimo Dekartu; analitičari su neskriveno drski, ne na rastanku, nego u apriornom poricanju neophodnosti upoznavanja drugih u liku njenog veličanstva Istoriji filosofije (valjda u duhu protivurečja, inače, nisu "neznalice"); Jaspers, filosof komunikacije, razume se, komunikativan, uzor.

[34] Dekart je fatalno jednostavan, jasan i razgovetan; fatalan, ergo, kao da tom jednostavnošću ponovo skriva otkriveno neizmerno bogatstvo sveta opažaja, misli, doživljaja... Bez meditacije nije moguće razumeti ono što Dekart spoznaje meditacijom, inače tumač ostaje u varljivom prividu jasnosti

nepostojeće; no, umno, ništavno, ništeće, samo sebi neizvesno - sâm čovek je - u središtu bespuća, na raskrsnici svih mogućih puteva. Ne ide ne ići, ni bez dara ići. Opasno je suočiti se sa sobom. Ko utekne najgorem, ne suočivši se sa sobom; a ko bi izbegao najgore, ne bežeći od sebe; i *ko može*,

---

i razgovetnosti nepodnošljive dubine površnosti "dubokog vira". Kantova logicistička ekskomunikacija osećanja iz "moći saznanja" i, uopšte, logicističko koncipiranje *filo*-sofije i metoda *filo*sofiranja, već je *filo*sofiju lišilo *njenog*, ako ne slova, duha; i duhovno oko kao da je na trenutak obnevidelo i previdelo ("Žalosno ... ", zar ne, živi hronometru svojim savremenicima?) moć kontemplacije i meditacije - bez kojih je nemoguće zamisliti onaj "srećni trenutak" osvita *ideje* transcendentalne filosofije i transcendentalne metode, obelodanjene u "traktatu o metodu" (KČU); naturalizuje i trivijalizuje "neznanje kao metod koji treba da u sebi skriva tajnu kako se crpi istina iz Demokritovog dubokog bunara". Inače, jezikom logike govoreći, gnoseološka struktura pitanja je konjunkcija "poznatog" i nepoznatog, prema tome, u striktnom značenju reči, na put nikada ne polazimo isključivo od poznatog ili nepoznatog, a u trenutku samootkrovenja u filosofskim pitanjima očito je da filosofija nikada ne može "stati na siguran put" (srećom, ili ne, ko to zna?) i da u tom uvidu prozire lažnu sigurnost logike, matematike i prirodnih nauka, na koju ("sigurnost") se, eto, ugledala i "kritička" filosofija. U strukturi ideje transcendentalne filosofije transparentna je znatno zasenjena struktura pitanja*, iz nje (trans. fil.) blista ona i onakva svetlost pitanja koju jedino može da emanira ideja trenscendentalne filosofije, ali racionalnom transcendentalno-logičkom "lusteru" ne odgovara luksuz, "gasi" neugasive izvore svetlosti, ograničava vidik i vidljivost na opšte i nužno mogućeg iskustva, na "radni" vreme-prostor.

*Čudno je da je K. Poper - u neskladu sa erotetičkim duhom sopstvene filosofije i suptilnim senzibilitetom za erotetičko - "doživeo" Kantovu transcendentalnu dedukciju kategorija kao "tlačenje pitanja". Nepoperovsko je *to* Poperovo "falsifikovanje" "falsifikovanja" "logike otkrića" "Otvorenog ...", inače, svemoguće ispitivanje je "tlačenje pitanja", a zašto ne jednostavno: "traganje bez kraja".

ko se usudjuje da odgovori na ova pitanja – ako je i ako nije *nalazio se* u takvim pitanjima sebe sâma? A, ono "najlakše", zar je lakše od "najtežeg"; kako iko sme drugoga savetovati-nagovarati na filosofiju?? Ispitivač *drugome* postavlja pitanje *nezavisno od volje* ispitanika, nezavisno od dara skrivenog u pitanju tj. da li drugome priziva sreću ili nesreću. A pitanja su već postavljena[35]. Uzalud ti sva kajanja, ako nije moguće ne odgovoriti na pitanja; a nemoguće je odgovoriti ne ispijajući iz pitanja. Ispitivač može biti bez odgovora, ali ne bez odgovornosti "*dovodjanja*" *drugoga u pitanje*.

Nemogućnost laganja sebe – a da božem ne zna da sebe laže – jeste negativan nužan uslov dijaloga (duše[36]) sa sobom, negativan uslov filosofije; ali čovek može – na sramotu čoveka i čovečanstva, može – ulagivati se i sebi samome; ako ni zbog čega drugoga a ono zbog nemogućnosti podnošenja sebe u "istini" sebe sama. *Izvor* izvorâ podno je džungle korova mnjenjâ i znanjâ, verâ i razuveravajućih golicajuće zaglađujućih skepsi; prekriven splinom duše, tela i duha. Ne

---

35 "*Pitanja su već postavljena*" – ovde i sada ovaj stav nije mišljen u atemporalnom, čisto filosofskom značenju, nego u ograničenom horizontu pred-filosofskog žargona. Čuti čulom a ne umom, isto je što i prečuti pitanje. Ako pitanje nije u *duši ponovljeno* kao da je prvi put prvo pitanje u kojem ispitivač prepoznaje svoj lik u apsolutnom horizontu Nepoznate, verbalno ponoviti pitanje isto je što i imitacija zujanja mušice – a takva su sva uvodjenja u filosofiju, ako se previdi ono najlepše i najteže: problem preobražaja duše, ("najteže", zašto je nemoguće svojevoljno izazvati filosofsko čudjenje).

36 Kome se ispoveda Duša u dijalogu – sa samom sobom – *jedinom* u kojem se sagovornici ne obmanjuju?

kušati! U čistom intelektualnom odnosu, na način nezainteresovanog samo-posmatrača, najneposrednijim ispitivanjem *najneposrednijeg, iz pitanja u pitanje Pitanju pitanjâ.* Možda niko od nikoga nije ništa naučio ne uči li iz ličnog iskustva, ali neka se ovovremeni - eto su već na ušću drugog milenijuma "nove" ere - ne ogluše o iskustva najsmelijih ronilaca uzvodno, izvoru, dnu bez-dna. Čini mi se da ga razumem, ali ne znam *čemu, zašto* Vitgenštajn želi "spas" filosofije od "biča" pitanja?

XI

Želiš li spoznati da ne znaš se? Ili – pre sebe sama zaboravljena u ekstazi iskušavanja Nepoznate – spoznaju Onoga koji zna da ne zna se?

Ugleda li Nepoznati sebe Nepoznata, samospoznajući "apsolut" – s-vrha sebe sama samoidentifikovana u znanju ništa znanja – prepoznaće i sve svojevremene su-vremenike na licu listâ razletelih u beskraju plavetnila Nepoznate. Ništa čudesnije u fantastičnoj noći. Lete?! Stvarnost? U snu sanjaju[37] ružan san i u snoviđenju su prizemljeni na crnoj, čvrstoj Zemlji; nepokretni, ustaju, hodaju, padaju... *Smem li da ih budim?* Osećaju li strah od letenja, presvisnuće ili će dremljivi, mrzovoljni i strahostrepnjivi arlaukati besnije nego na Berklija. Opustošenih snova, sanjaju li? Zašto psi reže na svoj lik u ogledalu? No, u snu snova, sanjaju li nadletanje bezdana, probudiće se u danu svojih snova. Izazovno, no..., čemu buditi druge? *Žele li?* Otkud da znam? Tek upoznajem u sebi jedinog igrača u ritmu Nepoznate, a kako je uopšte moguće presuditi Nepoznatim? Neka bude da je tako, neka se búde sami, samo..., u čemu se sastoji sreća kada ne sija onima kojima ne sija? Obelodaniti, veliš, rečima – nagovaraš me, šališ se ili rugaš – Nepoznatu, Istinu istinâ? *Sotu-sé?*! Objavljena istina da li je istina? Istina drugoga za drugoga da li je moguća? Da li je moguća druga istina sem u sebi sapospoznata Nepoznata? Šutiš? Možeš li sam opijati se na niscrpnom izvoru radosti i bez griže savesti gledati u oči

---

37 Čak i "matematika tek sanja bitak".

dece ponoći? Kako možeš mirno, bez trzaja, ne trepnuvši dušom, pogledati u oči čežnje, nadâ i strepnji; oči u oči žednih, kao u davno presahle izvore? Mogu li ponovo neponovljivo zablistati pogledi kao odsjaj jutarnje svetlosti sa planinskih vodopada? Na koliko mogućih načina jest' lepota prokletstva ili prokletstvo lepote učenja odučavanjem, ergo, kako u ponovljenim rečima i ponovnom postavljanju pitanjâ ispitati i izraziti ono neponovljivo? Kako je moguća ta raskošna lepota paradoksa *mnoštva raz-likâ samoispitivanjâ* i *samootkrovenjâ* u *Jednom*?

"Sve mi je čudno"[38], reči više ne zvone u uhu kao u napuštenoj seoskoj zvonari. Doživljaj sâm neizreciv je - ni u snu slućen. Reči?! Kako samo mogu biti teške i izricanje istih mučno kao muka nepodnošenja sebe sama - smrtonosne; i kako te iste(?) reči mogu biti tajanstveni darodavci-daroprimatelji ispovesti duše, tela i duha - životodavne; dosadni svakodnevni sagovornici i božanstveni prijatelji mudrosti. Nepoznatu mi prirodu *odnosâ* nepoznatih reči ne usuđujem se presecati ni Okamovim "brijačem", kao ni tajne veze cvetova i tla, pitanjâ, odgovorâ, pitanjâ-odgovorâ-pitanjâ. Iz nepodnošljive šutnje ili iz (i od same sebe oglušujuće) buke, osvane li prelepe šutnje bezglasna muzika upitâ, odgovor bez reči rečitiji je i *znanjem bogatiji* od sveta matematički balsamovanih istina. Ono neslućeno u pitanju raskriva se u odgovoru na način

---

38 "Dug put, na kraju, ništa"? Iznenada - u povratku, nasred Pironove raskrsnice na obali reke, na dan snovidjenja: - *dar*, kao Vavilon Vavilonjaninu, "*Sé mi e čudno. Sé!*" - Odisej prepozna *lik* - prijatelja mudrosti, Telemah(u) - učitelja odučavanjem.

zrenja čudjenja u divljenje upoznavanjâ iznenadnih emanacija *iks-zraka Nepoznate*. Na koliko jezika jest' filo-sofija, ergo, na koliko mogućih načina je izrecivo *ne*izrecivo. Može li *filosof* u svakom mogućem znaku iščitati i svakim mogućim znakom naznačiti *ono filosofsko u sebi*[39]?

Ako su čula izvori i ušća življenja, ako je življenje kao udisanje i izdisanje, šta je *jedno i isto na početku i na kraju*, pre i posle svih otkucaja čulno-natčulnog hronometra? Mišljenje ako je kao vreme, misao ako je kao prostor, a apsolut u *Upitu* - šta je jedno i isto sem *čistih formi* Pitanja=Odgovora[40]? Kada belo nije samo belo, kada crno nije samo crno, onda je "ovo uistinu ono", vreme *čudjenja*, stvaranja, mišljenja i pevanja - vreme pitanja. Otkud i kuda sve ove nepoznate ptice Nepoznate?

Ko je Ko u fantastičnoj zvezdanoj noći duhovnog Neba Nepoznate[41]? Ko bi iščitao nekakav *red* poletanja izvanrednih

---

39 *Sve-i-o je filosofija!* Iako ću, možda, izazvati onaj jezivi smeh mudrih i ovoga i onoga sveta, a ne samo laika - rekoh što rekoh iz uvida u trenutku samootkrovenja u filosofiji, inače, rečeno je tek jedna konsekvenca erotetične filosofije.

40 Nakon polimilenijumskog temporalnog hoda, nije li mišljenje umorno, zašto "zakazuje"? Ili se sabira, bdi nad sobom u tišini sopstvene noći (ili) u nekoj sopstvenoj svetlosti drugačijoj od "dnevne" svetlosti svesti? (U tumačenju "jednog i istog", ne zaboravimo na "večnu zagonetku" "jednog i istog" *Upita*, ergo, na ekspozicioni stav erotetičke filosofije da je odgovor na apsolutno pitanje sâmo apsolutno pitanje).

41 Na a-temporalnom početku bejaše biti san, u snu čovečanstvo individualitetâ "samospoznajućih" ideelnih mogućnosti.

nepoznatih ptica Nepoznate? Na kojoj tren-tački temporalnog uspinjanja Nepoznati raspoznaje Nepoznatu u *bilo kojem* pitanju "ne-filosofa"? "Gde", "kada", "kako" ... "ne-filosof" u pitanjima "ne-filosofa" raspoznaje filosofska pitanja, a u sebi "ne-filosofu"="filosfu" *filosofa*; ili: kako je moguće "*radjanje uma*", ili: kako je moguća *obe(e)znanjenost u Pitanju*? Kako je atemporalno i temporalno moguć hod od "prvih" filosofskih pitanja "prvih" filosofa do pitanja "šta je filosofija?", "ko je filosof?", te pitanja pada Ispitivačâ-Ispitanikâ u lavirint filosofskih ispitivanja začaranog Kruga *odnosa* Pitanje-Odgovor? *Kako temporalna svest na temporalnom putu može biti svesna temporalnosti i atemporalnosti, temporalnog i atemporalnog puta*? Kako uopšte može svest smrtnika što pita da se tako preobrazi i vine nad sobom samom u besmtni luk nad svekolikom rekom življenja-umiranja, nastajanja-nestajanja? Da li je upitna svest smrnika besmrtna na način samopreobražavajućeg samoispitivanja: iz pitanja u pitanje, Pitanju samom - besmrtnom? Ako je išta, nije li to *ona tajanstvena, božanstvena moć svesti*? "*Pitanjem čovek se peo istinskom...*" - a ne laže onaj "krićanin" koji je rano "poludeo" samo da bi mogao slobodno pevati i misliti, inače, "*rašta se rodio*"? - od "*a?*" do "A?" (Apsoluta=Nepoznate). Možeš li zamisliti filosofskog Odiseja "nad" svojom "Enciklopedijom", u šutnji, u sebi, samo samome sebi odaje Tajnu iz koje je iščitao, preveo i zapisao sve što je zapisao: "E, sada znam da ništa ne znam"? Užasnut ne presvisne li u neznaju da je kao "po kamenu orao i sô sejao", u *oduševljenju* prepoznaće se u "duhu koji zna sebe kao duh" Pitanja. Niko nije nigde drugde do negde na nekom svom nepoznatom putovanju ka znanju ništa znanja. Nepoznata je intezivno u Nepoznatom, Nepoznati je ekstenzijom Nepoznata - mislim da razumeju svi koji misle

ispitujući plod zapleta misli dveju logičkih teorija, zar ne?

Svi poznati putevi – "Poznatih" su. Nepoznatoj Nepoznati odlazi bespućem pustinje i prašume. Upoznaj "Poznate", upoznaćeš sve svoje slepe ulice i sve svoje uzaludne pokušaje da doživiš radost upoznavanja Nepoznate. Od *dva puta,* jedan je – ako je verovati "Poznatim" – *Jedan za sve; drugi put samo je jedan za samo "jednom jednog": jednom jedan samo sam tim jednim može putovati sebi samome.*

Atemporalni, logički put *Jedan je,* po jednima nepostojeći je – ali, nisu na "krivom putu" ni oni koji u "nepostojećem" pre-po-znaju jedino postojeći. Logička identifikacija jednačine (apsolutni odgovor)=(apsolutno pitanje) jeste logička identifikacija *logičke forme kao takve* ("praznog mesta"), ("čisto" pitanje)=("čist" odgovor)[42]. Sada i ovde pišem reči "logička forma"[43] za "*Ono*" što je *uvek* i što je, inače, skriveno u *mnoštvu* reči i drugih simbola koji uvek iznova nude utočište večnom beskućniku. Logički već jesmo "gde" treba da jesmo. Nepoznata već jeste sva u zenici oka

---

42 Crni gusari – u predahu, nakon plovidbi olujnim morima "neidentiteta" – svojim belim brodovima – u luku "identiteta" – sele se. Ko u "identitetu" (u bilo kojoj apodiktičkoj spoznaji) ne prepozna ni jednu nepoznatu, ne zna da ne zna da je u stanju gnostičke smrti. Tek toliko, "da se zna", zašto Nepoznati *na ovom nivou* uspinjanja (ili: do nad samim ponorom Upita, uranjanjem u noć) samosvesti prepoznaje Nepoznatu u "stegama identiteta". Mnoštvo "Poznatih", i onih koji ne znaju da ne znaju se, u "stegama identiteta" je u stanju insuficijencije svesti o Nepoznatoj, bar jedan Nepoznati bejaše biti u ekstazi fantastične noći mnoštva nepoznatih Nepoznate.

43 *U logičkom nadigravanju su svi logički igrači: logično, nelogično i alogično.*

"*a*?". Ahil ne može ni stići, ni prestići kornjaču; Ahil već jeste na nepostojećem (ili, jedinom postojećem) mestu kornjače.

Neotkrivenih puteva broj je veći ili jednak broju Nepoznatih (Ispitivača=Ispitanika, Samoispitanika). Svi samo sami sebi samima: od nesvesnog samoosećanja sebe do Ja znam da ništa ne znam.

Ograničen svojim znanjem neznanja, Nepoznati ne zna da je napisana fenomenologija negativne svesti, a ni filosofija povesti negativne svesti. A Nepoznati ne mogu stići Nepoznatoj, ne prepešače li - svaki za sebe - fenomenologiju negativne svesti, nejasno čitljive u povesti negativne svesti ("razume se", uz neizmernu zahvalnost usrećiteljskoj svesti usrećiteljâ na kritici "nesrećne svesti", "nesrećne" prema sudu usrećiteljske svesti usrećitelja, i, dakako, uz prijateljski rastanak od mudraca - znalca mudrosti, ali bez ljubavi prema mudrosti, čemu je, kako sam reče, težio, lišavanjem filosofije *filo*sofskog u sebi[44]). No, i nenapisano da je napisano, Nepoznati bi, nije

---

44 Nema šta, fascinantntne su Hegelove ideje: fenomenologije duha, nauke logike, *odnosa* atemporalnog i temporalnog, sâme ideje filosofije, i napokon, Ideje idejâ, u kojima je postavljen *kriterijum* vrednovanja *kojem* možda najteže može da zadovolji grandiozno Hegelovo delo. Previdimo li pitanje, da li je moguća *fenomenologija duha*, iskrsavaju druga, možda jeretička pitanja: da li je Hegel napisao *fenomenologiju* duha, u kojoj meri je uspeo?

Nije li - kao *prvi* u pokušaju da stvori takoreći nadljudsko delo - nalik detetu koje tek uči matematiku, nevično rešavanju problema isključivo matematičkom metodom, kraičkom oka pogleduje na iskustvo i krišom se pripomaže empirijskom metodom? Uprkos Hegelu, a u prilog Hegelu,

da nije, bio bogatiji znanjem broja skalâ[45] samouspinjanja "Poznatih" nad samima sobom, te brojem uzaludnih uspinjanja Nepoznatih nad samima sobom. Istina, takve uzaludnosti nisu bilo kakve uzaludnosti, inače bi ispitivanje i preispitivanje povesti filosofije bilo besmisleno, a bez smisla bi bila i svekolika komunikacija. Gozba je to, itekakva. Niko Neznan nije nezvani gost na gozbi "Poznatih". Samo, neka *se* ne zaboravi: samouspetom neka se ne penje na glavu, ne dubi li na trepavici i ne sme li uzleteti sa uzletišta "Poznatih". Na skalama "Poznatih" neka komponuje nekomponovano, neka izvodi i izvođeno i neizvođeno, ali neka ne-znajući u transu interpretativnog zanosa ne zaboravi onu *jednu jedinu* skalu na kojoj može komponovati i izvoditi neizvodljivó na skalama "Poznatih". Gozbe su beskrajno iskušavanje Nepoznatog: zanoćiti u uživanju ljubljenog gosta ili ni tren ne trenuti. Neka Nepoznati ne čeka najdobronemerniji nauk "Poznatih": "Ne sledi me", (i u slobodnom filosofskom prevodu-prepevu - važi samo za filosofe, Nepoznate, iskonske radoznalosti) *Ne*

---

vrednost dela moguće je procenjivati nezavisno od metode stvaranja dela (kao što je moguće i vrednost metode procenjivati nezavisno od njene primene u stvaranju jednog dela), medjutim, iz same "*Fenomenologije duha*" merene *idejom* fenomenologije duha, izranjaju relevantna metodološka i ne samo metodološka pitanja. *Raskol a-temporalnog* hara i tekstovima "atemporalnih" i "temporalnih" i "a-temporalnih" pretenzija — vidljivije razorno i stvarno, ukoliko je nevidljiviji privid sigurnosti a-temporalnog mosta.

45 Da li je ikako moguće saznati *povesno iskušan* broj spekulativnih struna skale **mišljenja mišljenjâ**, prema kojem bi bilo moguće meriti visinu/dubinu mišljenja i povesno oslobodjenu moć mišljenja - kao što je moguće odrediti starost stabla, pre no što se čarobnjak odluči da oslobodi formu za dušu muzičara?

"ostajte ovde", Sunce tuđega neba neće vas grejati, gorak će biti svaki gutljaj užitka ... .

Doduše, nepoznat je broj mogućnosti tj. mogućih kombinacija življenja Nepoznatih na nepoznatim poljima (nepoznatog broja poljâ) Nepoznate. Nepodnošljiva je, ali ne i neverovatna, pomisao da su već igrane, odigrane i izigrane sve moguće igre života Nepoznati-Nepoznata, te da više nije moguće reći, misliti, opaziti, osetiti, doživeti išta što nije već doživljeno, opaženo, mišljeno, rečeno. Sve dok ne opovrgne sebe ili bude opovrgnut, Nepoznati ispituje u stanju diskretne neizvesnosti da broj mogućnosti življenja nije manji od broja mogućnosti filosofiranja, ergo, od broja Nepoznatih.

Novovremeni i ovovremeni su odista savremenici po načinu orijentacije i traženja sebe u Horizontu zamagljenom mnjenjem svepoznatosti. Utešno, ili ne; pitko il' gorko; tèk, *iz ličnog iskustva je*, doživljeno, samostalno spoznato to što je spoznato, nezavisno od toga da li su i drugi spoznali to isto ili slično, na isti ili neki drugi način. Nije jednostavno pronaći slobodno mesto pod Nebom nebâ. U pitanju je izuzetna moć koncentracije i kontemplacije, hipersenzibilitet za hipersenzibilnost nijansi neponovljivosti. Ne iščeka li "prvu berbu", "Poznati" se raspituje samo za starost vina; najstarije da je, možda, najmlađe je. Doduše, "*lepo je i dva i tri puta ponavljati i ispitivati šta je lepo*" - nebrojeno puta, uvek iznova jedno i isto, ako je *pralepota u Pitanju*.

Filosof roni dnu bez-dna, na ušću ne pije. Nije da ne može i da ne čini to što čini se da je "ne-filosof", ali, "ne-filosof" ne uzvraća posete filosofu, ne pliva uzvodno, ne odluči se da napusti prag nasleđenih staništa spletenih od raskorenjenog, bez: lista, cveta, ploda. Filosofu su zagrade u "ne-filosofskim" pitanjima prividnije od privida življenja u staništima bez glasa žive duše; "ne-filosofu" su ograde stvarnije od samoosećanja sebe sama. Na staništu "ne-filosofa", nema kraja najneobičnijem nemuštom razgovoru - izazivaču komičnih, ali i tragičnih boja raspoloženja licâ sagovornika - filosofa i "ne-filosofa". Onaj koji je u neznanju neznanja, probudi li se u svesti neznanja, samo sam odlučuje se: ići ili ne ići[46].

***

Osećaju - nije da nije - čarobni unutrašnji glas Nepoznate- iako nije izvesno da su svesni svojih osećanja. Osećaju - ne samo atmosferski nego svekolikog svemira i "potisak" i "pritisak" (taj nekakav dodir nedodirivih - na

---

[46] Dilema "ići ili ne ići", dakako, pretpostavlja da nije nemoguće "ići" i da nije nemoguće "ne ići". "Ne ići", nije li i to jedan mogući metod samospoznaje, onaj koji se da razumeti uvidom u iskonski smisao filosofije, a biće da nam je u tom uvidu predočeno pretočeno u misao Krišnamurtija: "Ne postoji metod samospoznaje". Ne možemo ne biti u upitnom odnosu (prema sebi), a Krišnamurtijeva negacija postojanja metoda samospoznaje jeste razumljiva i opravdana kritika ponajpre zapadnoevropske (prevashodno novovekovne scientističke) drastične redukcije pojma pitanja i pojma ispitivaja. Nad istom neproblematizovanom pretpostavkom, u maglovitom sporu-pitanju metoda filosofiranja, na transfigurativnom putu izmedju "kamile" i "deteta", Lav Šestov je u užarenoj žiži suprotstavljenosti uma i srca: "U srednjem veku, čovek je osećao, primao svoj život; ne, nije ispitivao, to mi ispitujemo . . . ".

samoj granici vremena i večnosti, sna i jave, života i smrti – neznano zbog čega, no, možda, radi iskušavanja večnosti Čežnje), kao što osećajno ili bezosećajno hodaju svemirom. Zar Diogenu je život bez smisla – dvo-smislena je večnost Čežnje; bez ishoda, besmrtna, ne dâ se ispitivati drukčije do čeznući. Ergo, ne pitam, čuju li, no, nisu li – pitam Pitagoru – prerano ispili svu gorčinu "slanih voda", prerano pre-stupili i na "strašnom mestu" zauvek lišeni sluha, pre no što su se odgojili za jedno jedino istinsko bogatstvo onoga koji samo sam sa sobom jeste. A "svima ljudima dano je da spoznaju sami sebe", ako je verovati "Tamnom" samospoznajućem "apsolutu". "*Te hominum esse memento*"! Ako želiš, ako se odlučiš, pokušaj "*slobodnim predavanjem problemima*" doći do početka, – *doduše*, i to je savet tumača sopstvenog "sna o filosofiji kao strogoj nauci"(!) – "važi"?! Ako "spališ" sebe, ako išta plemenito je, sevnuće blistavim neugasivim sjajem ona neugašena iskra iskona nas samih; (a ako ne, ne možeš znati ni da si postojao, u samo-obmani izgledâ da si živeo). Svoje "krive Drine" ne ispravljaj – a ne možeš, sve i da hoćeš, "škrgut volje" osetićeš i ako nećeš – solo ispitujući, meandriraj velelepnim slalomom uspinjanja božanstvenome u sebi samome. Svi Nepoznati neka *na svoj način* prate sebe – na spekulativnim strunama mišljenja mišljenja, ili na neki drugi način – tako dugo i dosledno putujući temporalnim putem dok ne zastane dah od iznenađenja prepoznavanja Nepoznate u sebi, atemporalnosti u temporalnom, uma u ne-umnom. Tu, "na kraju sveta" naći ćeš se na početku, ponovo; ne "kao da", no, *prvi put znaš da ne znaš se*; tu, u toj tren-tački koncentracije i dekoncentracije, rastanka i ponovnog susreta sa samim sobom: onoga koji se poučavati dâ i onoga koji je u poučavanju čudesan; sam sebi učenik-i-učitelj. Ferikid. Večnost ispitivanja je potrebna za

iščitavanje, prevođenje i zapisivanje pročitanog iz sveta mišljenog opažaja, doživljaja, ... Pitanja.

"*Sve se menja*"? Ali, "priroda voli", tek onako, nepoznata "da skriva se"? Ko sudi Sudiji? Ko je samoizuzeti Sudija besmrtnog Suda i "presude" na život i smrt osuđenih, "svih" i "svakog", "svega", sem ...? Upitna svest vinula se nad sobom, u sebi je identifikovala *formu* Pitanja=Odgovora kao takvih: "*koji su samo zamislivi ispitivanja puti?*", pitao se Onaj koji, identifikujući sebe Nepoznata u Nepoznatoj, bí naklono primljen od Nje, Boginje, – Njemu Ona bejaše biti Ananke[46]. Trenutak raspoznavanja atemporalnosti u temporalnom, večnosti u trenu, trenutak "*radjanja uma*" jedinstven je datum u večitom kalendaru povesti ispitivanja, u odnosu na koji *merimo* (vreme) ispitivanja i ispitivano, u razlikama "pre" i "posle" sebe mislimo (se) "na putu" prema "gore"–"dole"[47].

---

[46] Filosofsko čudjenje nad **ANANKOM** nije presahlo ni nakon svih epoha filosofiranja. Istorijsko filosofski su zanimljiva novovekovna čudjenja otkriću već otkrivenog, Hjum i "probudjeni" Kant otkrivaju neempirijski karakter "samo zamislivih" temelja nauke, neempirijski karakter *relacija*, a da li su modalne kategorije išta drugo do relacije ili svojstva relacija? A to da je sav Problem u "Problemu odnosa ...", te da ne možemo ne biti u odnosu, čak, ni pre, ni posle rodjenja, u toj večnoj zagonetki odgoneta se sama večnost.

[47] Filosofi slave svoj filosofski rodjendan na "dan bitka", ergo, trenutak otkrovenja sebe, počela filosofije, nakon izvodjenja sebe iz "mračnog dana u dan bitka", "gore", "na svetlost"; u tome, čini se, nema ničeg neobičnog; neobična je naizgled obična – iako ne potpuna, ne svih – filosofska šutnja (ili šutnja filosofâ) o tajanstvenom trenutku začeća Atene u Zevsovoj, a Minerve u Jupiterovoj glavi, odnosno, o trenutku samoosvešćenja zatočenikâ da su zatočenici tamnice.

"*Ishodište*" ispitivanja Pitanja jeste u samom Pitanju: "lepo oblikovane Istine *sigurno srce*; "u srcu srca" – filosof – biti; kao ptica – benu – boga Sunca; "*u dnu prozora Duše*"; podno one "trinaeste odaje u kojoj se još, uvek, oseća miris lepote...".

Istina, nije spoznata Istina, ali jesmo Nepoznati raspoznali se u svojoj nepoznatosti u *pitanju* Istine, na početku=kraju – ili u središtu Pitanja – mogućih "*stazâ Uverenjâ* (*koja*) *Istinu slede*". *Jedno*, apsolutno pitanje, – *Pitanje* – ispituje samo sebe *mnoštvom* pitanja u mnoštvu *likova* ispitivača-ispitanika=samoispitanika.

Sokrat je najneobičniji "zavodnik" po neodgonetljivom načinu na koji "kvari omladinu", a "svako sam u sebi traži i nalazi ono lepo i to lepo izražava", "tome je uzrok Bog i Ja" (jedna, dve, trojedna ili koliko nepoznanica u objašnjenju="uzroku"?). Način na koji učitelj navodi učenika na izvore sebe sama, te način traženja mogućnosti izvodjenja "gore", odlike su neodgonetljivo jednostavne metode Feneratina sina.

Novovekovni "obrt" u načinu filosofiranja, — u nameri da put prema gore skrati do nulte a-temporalne tačke blic samootkrovenja filosofa na samom filosofskom vrhu-početku filosofiranja (Kopernik, Galilej, Kant, Rasel-Vajthed, ... ; čak, Ničeov Zaratustra (taj Anti-Sokrat u kojem je pozni Niče "nanovo" prepoznao Sokrata, " ... *liči* ... "?!) "glumac nad glumcima", na samom početku već je "oči u oči" sa Suncem, na vrhu, "nad" samim sobom, nad svetom — možda jeste a možda i nije pripremljen svekolikom istorijom filosofije, tek, čini se da je *to* vreme povesnih samo-"zaboravâ" demistifikovanih u načinu filosofiranja "savremenih" (u stanju "potresenosti", "očajanja", "brige", "mučnine"; "kroz" ništavilo do Izvora). Takav je put *niz stazu* "tešku i strmu, uzanu kao ivica sečiva", Pitiji il' Pilatu?

Temporalna svest svesna je atemporalnosti, temporalno mišljenje misli atemporalnost, ali, svesnost atemporalnosti "neizlečiva" je od temporalnosti[48]. Kako je inače moguće hronično "oboljenje" izlaganja (pitanje tu je: da li samo izlaganja?) "Nauke logike" u kategorijama "prelaz", "refleksija", "razvoj"? "Logičko kretanje" je tek metafora za kretanje temporalnog mišljenja logičkog sveta, "u" "logičkom prostoru" i "logičkom vremenu". Kategorije temporalnog su atemporalne, ergo, heterologičke; kao takve već jesu nemi stanovnici sveta kategorijalne logike: ništa svoje ne mogu izreći ni o sebi, ni o drugim stanovnicima. "Prostor" je bez prostora, "vreme" je atemporalno[49]. "Večnost" je problematična kriptomena negacije temporalnosti u afirmaciju. Jedno i isto SADA jeste i nije jedno i isto. Ili apsolutni idealitet - ma kako ontološki, gnoseološki i aksiološki i kako sve ne tumačili sam idealitet - ili je nemoguća bilo koja tačka

---

48 Jednako razložna je i teza: temporalnost je ("neizlečivo") atemporalna.

49 U Aristotelovoj ideiranoj Filosofiji u ideju "mišljenja mišljenja" kao da je novovekovno mišljenje, u sebi, nanovo otkrilo raskol, nakon lučenja "mišljenja" i "misli". Mislilac je nad ambisom pitanjâ: kako je uopšte moguće mišljenje, ergo, kako je uopšte moguća filosofija? Hegel nije "rešio" "rešeno": aporije, antinomije, raskol, apsurd a-temporalne svesti; Hegelov uvid u "mišljenje mišljenja" otkriva razliku "mišljenja (i mišljenog) mišljenja". Uvek temporalno mišljenje uvek misli atemporalnu misao (ili mislî) mišljenja (ili misljenjâ). Ideiranjem (i) temporanosti, mislilac, mišljenje i mišljeno su samohibernirani u prividu apsolutne atemporalnosti apsolutne ideje ili ideje apsoluta, ergo, u svet "Nauke logike".

gledišta bilo kojeg istraživanja temporalnog sveta[50]? Apsolutni idealitet je čista Forma Pitanja=Odgovora. Apsolutna izvesnost neizvesnosti je sama ideja apsolutne samo-izvesnosti; nemoguće je ispitivati što drugo sem Pitanja, a smešno je naslepo tražiti Ispitanika izvan Ispitivača. U mreži apsolutnog idealiteta su i more i moreplovci, a ribareve su samo neulovljene, zar ne, odgonetaču "pitanja metode" ispitivanja? Ko nije Diogen u "Sudu"? Ko je bez fenjera? Ko traži išta drugo?

---

50 Čini mi se da tumači tumačenja nisu do sada "opazili" dublji, filosofski smisao filosofskog jezika filosofâ sa "ostrva" okeana iskustva obelodanjenog u rečima *"ideja"* i *"kombinacija idejâ"*. Beskonačno mnoštvo tačaka prednosti Kornjače nad Ahilom trans-formiralo se u čaroliju Ahilovih čarobnih letilica.

XIII

Evropska povest filosofskih ispitivanja *seća se svog prvog filosofa* – u liku svog *vremenski* prvog filosofa. Možda je Tales postavio i ispitivao *vremenski* prvo filosofsko pitanje, ali pitanje "*Šta jeste?*" nije *logički* prvo filosofsko pitanje. Vremenski prvi filosof mogao je postaviti neko drugo filosofsko pitanje – a sem *vremenski* drugog ne postoji *drugi filosof, svaki filosof i svaka filosofija, i On i Ona jesu prvi, jedini*; povest filosofije mogla je nići iz drugačijih korena, odnegovati se na drugačijem tlu, rasti, cvetati i ploditi se u drugačijim mladostima. Tales je mogao drugačije odgovoriti na postavljeno pitanje, mogao je uopšte da ne odgovori. Filosof je filosof po tome što u (bilo kojem) pitanju raspoznaje *apsolutni horizont Nepoznate*; to je nužan i dovoljan uslov samootkrovenja filosofa u sebi "ne-filosofu".

Mnoštvo filosofskih odgovora na *jedno* (*logički jedno*) pitanje, "*Šta jeste?*", vremenski je prethodilo postavljanju *logički prvog pitanja* (ujedno, *pitanju same logike*), najradikalnije postavljenom filosofskom pitanju. Usred obilja filosofskih odgovora, neutoljene žeđi žudnje, Onaj koji (se) ne zna, Ispitivač, Nepoznati, u samom je ispitivanom pitanju –"*Šta jeste?*" – spoznao *skriveno pitanje*: "ŠTA..., JESTE...?!" *Jesmo li* bez daha u trenutku čuđenja, predahnimo kraj najdubljeg i najhladnijeg vrela koje je ikada ijedan ispitivač otkrio. *Povratnik* iz *ekstaze* ili *nirvane* ili kako ko već želi da označi *to* što se ne dâ označiti, alogično

stanje ukinutih i očuvanih razlika znaka i označenog, vremena i večnosti – opijen, kap ne iskapi, ispisa – pesme nad pesmama – reči zrenja čuđenja-divljenja otkrovenju Nepoznate Boginje u sebi Nepoznatom[51]. Ako nalazimo se kraj Izvora izvorâ, ni jedan jedini nije izgubljen, ni zauvek presahnuo u vreme-prostoru zaborava. I ko jeste i ko nije opijao se na ijednom izvoru, neka nikome ni jedan izvor nikada ne bude ušće ispljuvka duše, tela i duha – *amanet izvorâ je, jedini.*

"ŠTA, JESTE?!" Prvi put je postavljeno – "razumno" govoreći – "ne-razumno" pitanje, *UMNO* pitanje, pitanje UMA, pitanje Ishodišta ispitivanja, pitanje Odluke. *Užas i/ili divota pitanja!* Ne-razumno pitanje ne-razumnog filosofa izaziva oduševljenje *posvećenih*, indiferentnost ili smeh i podsmeh laika, raspamećuje i skandalizuje mnjenje, uznemirava nečiste savesti, raspaljuje gnev moći predrasudâ i osudâ filosofâ na smrt ili progonstvo s one strane zdravog razuma. Uoči neznano kojeg povratka u Nepoznato, u Soktatu ne bejaše ugašena iskra nade u bezazlenost postavljanja pitanja u Hadu. Odista, da li je postavljanje pitanja analogno prvobitnom prometejskom incidentnom činu krađe "*večno žive – svete – vatre*", ili, prvobitnom grehu Eve i Adama – "incidentno" i "grešno" prema merilu=odgovorima=bogovima u koje "veruje

---

[51] Za razliku od Platona i Plotina, moguće je (pretpostaviti) da "povratnik" ništa ne zaboravlja, ergo, njegov problem nije u zaboravljanju-sećanju, nego u izricanju neizrecivog, poimanju nepojmljivog, opisivanju neopisivog, izražavanju neizrazivog, u nevolji "prevodjenja" viših stupnjeva spoznaje na niže. Sem te, druga nevolja je trivijalna, ali i tragikomična mogućnost nerazlikovanja najmudrijih od uboge banalnosti iza "jezika sutnje" najmudrijih; možda je taj varljivi izgled bogomdan za komediografe likova lakovernih tumača koji ili divinizuju banalnost ili satanizuju mudrost.

narod"? Ako je to način iskušavanja slobode, uspravljanja i uzletâ samo-svesti, onda Ispitivač ne želi oslobođenje od odgovornosti. *Tajna* – Artemidinog prisustva rađanju Odgovora – *zauvek je skrivena u Odgovoru na Pitanje.*

Pitanje "zašto *nešto*, a ne *ništa*?" (i, aksiologijski "prevrednovano": "zašto ništa, a ne nešto?") možda je "ono pravo", po meri i ukusu većine onih koji su uvek sami – iako ni taj sud ne može opravdati ni Kantova kritika moći suđenja – ali je Parmenidovo pitanje najradikalnije postavljeno pitanje; *skandal* za ljudski razum, za veru, za sva mnjenja i mnjenjem skrivena "samo-izuzeća" iz Pitanja. Anselmo, Berkli i Dekart *ponovo* postavljaju *verbalno-logički jedno i isto* Parmenidovo pitanje, ali u svakom drugom pogledu *neponovljiva* pitanja; previđanjem *problema neponovljivosti u ponovljenom*, ostaje se u obmani naivnog uverenja razumevanja pitanja, odgovora i odnosa pitanje-odgovor. Neispitan je fenomen odnosa prema Berklijevoj filosofiji. Odista nedostaje fenomenologija – "dovođenja" u Pitanje i – iskušavanja u neizvesnosti pitanja kao takvog. Polimilenijumsko povesno iskustvo je drastično negativno – odgovor neka je takav kakav je, samo da se ne bude "u pitanju". Verovatno, ne zato što se odlazilo predaleko na beskrajnom putu "gore-dole", nego zato što se ili uopšte ne na-pusti nasledjeno stanište ili su i oni najodlučniji umoreni na putovanju kroz "džunglu i prašumu" povesnog splina, a da nisu doživeli trenutak ob(e)znanjenosti sveta u Pitanju. A, filosofi, ukoliko uopšte opisuju stanje sopstvenog filosofskog čudjenja – neobično čudjenje običnom, opštepoznatom, ..., naspram običnog čudjenja neobičnom, ..., – posebno osvetljavaju tamne strane: "neopisivu" nelagodnost, nemogućnost opstajanja u ambisu neizvesnosti, strepnje, straha, užasa ... . Drugo je pitanje

da li filosof takvo stanje označava tek *pobudom* filosofiranja ili u tom stanju (doživljaju Sveta) pre-po-zna-je *Ideju* "svoje" filosofije. Onaj koji piše ovo što piše, "priznaje" da se prepoznao u Pitanju[52], u magičnom erotetičnom krugu zrenja čudjenja u divljenje upoznavanja poznatog. "Upoznavanja poznatog", ergo, u (ma i u "egzaktnom", "apodiktičke izvesnosti") znanju dâ se otkriti (privid, ergo:) mnoštvo neodgonetljivih nepoznanica.

---

52 *Tek tada setih se* nemerljivog sopstvenog neznanja neznanja skrivenog u: "Ja ne mogu drugačije, nego sa sopstvenog stanovišta". Smeh, takav, ranije nikada nisam čuo, kasnije, sada mi se čini, nikada prečuo. Spontan i bezazlen kao dete, jednostavan i lekovit kao zmijski otrov na vrhu strele Sokratove ironije, tajanstven kao let nebeskih ptica. Svaki fon, svaka fonema smejala se sa bezbroj alofona: "Bravo kolega, ta, Vi ste pravi filosof".

Zid. Razvaline... Zov ...

Ispitivanjem - "Stanovistâ misljenjâ i misljenja stanovista", "Problema identifikovanja i negiranja granica sa-znanja", "Problema postojanja čoveka ... " - i/ili iskušavanjem slobode predavanja "Problemu odnosa filosofskih pitanja i filosofskih odgovora", nadjoh se u Pitanju i *setih se*(!) *prve* rečenice, *prvog* seminara - iz filosofije(,) magične privlačnosti, jedinog odgovora na pitanje zašto studiram - "branjenog" pred magičnim likom filosofa u čijem smehu prepoznah, najzad, majeutički prepev soneta:

"*Čuj*, ...
...
pritajen pjev da oslušneš,
...
da srce samo rodjen kucaj sluša,
...
gdje sva je glazba sama tvoja duša"

(Pavao Vuk-Pavlović)

Neki ljubitelji mudrosti traže "spas" od parmenidovskog pitanja u poricanju filosofskog "najfilosofskijem" pitanju, ergo, u verovanju da su ga ukrotili laskavim priznanjem, čak, unapredili, dodeljivanjem titule potčinjenog "metodološkog" pitanja. A koja je to metoda filosofije, ako nije filosofska ili filosofski utemeljena (u ovom sporu je besmisleno uplitanje pitanja metode izlaganja filosofije, recimo Spinozine, u pitanje metode istraživanja), ili, koje je to pitanje filosofije koje već nije filosofsko pitanje, da li svekolika filosofija "drema" na "ne-filosfoskom" odgovoru na "ne-filosofsko" pitanje[53]? U pitanju je strah od definitivnog napuštanja tla pod sobom, strah od uzleta i letenja sopstvenim krilima, racionalizovan u "kao da" slobodi letenja i u samoprojekciji sudije u osudi slobode letenja. Deca rado oponašaju let ptica i istinski lete u snovima; a "mudri" "ne vole mudrost", realno stojeći na sred realnog polja, (ni ptice, ni gmizavci su), plaše decu i ptice pohvalama oponašanja "domaćih", i kuđenjem najsmelijih nadletanja nepoznatih ptica nad samima sobom. Nekima je, odista, bolje da ne pokušaju (Dekart); ne lete li sopstsvenim krilima, neka ne nadleću ponore (Niče); sme li iko da ih budi?

---

[53] Kako prepoznati "ne-filosofa"? Znak razumevanja nerazumevanja filosofskih pitanja je u pitanjima "ne-filosofa": da li se temporalna svest "približava" ili "udaljava" u spoznaji atemporalnih ideja, da li je u vreme-prostoru moguća realizacija idealnih i ideelnih svetova: slobode, sreće, pravde, države, . . .

I duhovne oči obnevide bar dvaput, provereno. Očarane čarolijom Parmenidovog *odgovora* na Parmenidovo pitanje, kao da previde sâmo *pitanje*, *Parmenidovo*, i *fenomen odnosa* pitanje-odgovor. Parmenidov odgovor - Parmenidovo Jedno - nije jedini mogući odgovor na postavljeno pitanje (iako je taj odgovor *utemeljujuća odluka* evropske povesti, ne samo filosofije - prema samo-razumevanju povesti). U načinu razumevanja pitanja, "šta, jeste?", u samom kvalitetu razumevanja, a potom u odgovoru ili odgovorima na postavljeno pitanje, naziru se razlike i bliskost orijentalne i zapadne, "negativne" i "pozitivne" filosofije. Otkrovenjem sebe i sveta u *Pitanju*, ništa nije jedno i isto pre i posle otkrovenja; ni Parmenidovo *Jedno*, ni Anselmov *Bog*, ni Dekartovo *Mislim*, niti *Ja*, niti *Apsolut*. Da, moguće je *razliku* prevideti, ne osetiti, praktično zanemariti naizgled praktično zanemarljivu; moguće je - možda zbog ili radi nekog sasvim nepoznatog, nesaznatljivog i neizrecivog samo-osećanja - na "kapiji večnosti", nad onim "bez dna i obala" (Tagore), jednovremeno zaboraviti viđeno. No, ne izneveri li *sećanje* jednom samootkrivenog u Pitanju, Pitanje je Ispitivaču-Ispitaniku Odgovor[54]. Nepoznati, Ispitivač *ne može poništiti Pitanje*, ni bilo kojim odgovorom, ni bilo kojom odlukom. Odlučiti se za *neki* (drugi) *mogući* odgovor, moguće je, a povest filosofije jeste i povest filosofskih odgovora, ali i svesti o neutemeljenosti svih temelja, svest strepnje

---

[54] Koliko duhovnih monada, toliko mogućnosti filosofiranja, a prepoznali smo se, tek, u Vodi, Vazduhu, Vatri i, kako da ne, Zemlji, Broju, Jednom, Atomu, Ideji, Bogu, Materiji, Cogitu, Ja, Volji, Ljubavi i Mržnji, u kojem sve ne egzistencijalu, u Reči, Simbolu, čemu ne, e da bi smo se sami na samoj granici vremena i večnosti odgonetali u Pitanju.

mogućnosti smisla življenja. Sem Pitanja (i pitanjâ) i povesti radosti i nevolja ispitivanja, nema drugog (konačnog) odgovora na pitanje kako je uopšte moguće da se *iz doživljaja "ništavila" radja istinska ljubav prema mudrosti*[55].

Neodgonetljiva je jednostavnost Parmenidovog odgovora[56], ona i onakva koja omogućuje svim Menonima ovoga sveta da nepogrešivo nabasaju na Parmenidov odgovor, i odgovore na sva potpitanja Parmenidovog pitanja. Ako *Bitak jeste a Nebitak nije, da li je uopšte moguće pitanje?* Odgovor jeste, Pitanje nije? Odgovor bez sopstvenog pitanja, *da li je* odgovor? Ni Odgovor, ni Pitanje? Da li Bitak ili Nebitak ili Bitak-Nebitak iscrpljuju ontologiju Pitanja? Kako

---

55 Ako je filosofija *ljubav* prema mudrosti, onda je samoosećanje filosofije moguće prepoznati u "lirskom filosofiranju" (Ksenija Atanasijević) Rabindranata Tagore: bliska je kao život, bez dna i obala, ne možeš je upoznati, radosti i patnje su joj bez granica. Zagonetni su putevi nastajanja, trajanja i nestajanja. Javlja se u svim fenomenima ljudskog.

56 Svojevrstan ogled erotetičke filosofije je mogućnost identifikovanja *Jednog i mnoštva pitanja u Jednom*. Nepoznati – oslobodjen: "telesne zaslepljenosti čulnosti"* , dosegnute "pojmovne zarobljenosti" i stegâ logike identiteta – Ti koji

"*Sve Bogove žarom obdaruješ*"**

ispituj mnoštvo pitanjâ u jednom pitanju, i odgovorâ u jednom odgovoru, a "za svoju dušu", kao lugar sa izvorâ belog kamena, ispijaj iz pitanjâ slobodnog duha iskri iz Jednog - nedokazivog a nepobitnog - odgovora na jedno pitanje.

* (D. Zunića) reč čarolije "*Likova oblika*", intelektualne fuge "Fragmenata o umetnosti", estetičkog kruga fascinantnog otkrovenja bogatstva "proširenog 'znanja'" praizvornosti.

** Vedske himne - "*Inicijacija učenika*" - stih.

je uopšte bilo moguće – postaviti Parmenidovo pitanje, ispitivati postavljeno pitanje i odgovoriti na postavljeno i ova sada postavljena pitanja – *pre* no što je Parmenid "spoznao odgovor" na postavljeno pitanje, a kako je sve to moguće u svetlu Parmenidovog odgovora? Menonu je, razume se, sve jasno i ne padaju mu na pamet pitanja, pitanja pitanja kao takvog, a otkud bi, tek, pitanje odnosa pitanje-odgovor?

Da? Ne? Da ili Ne? Da i Ne? Ni Da, ni Ne? Ne: ni Da, ni Ne? ...?

– *Vi ste veoma radoznali, šta se to vas tiče? Zašto želite da znate to? Ah ...* " Postavljanjem pitanja, ne odajemo li tajnu, rečitije no što nam je otkriva ijedan odgovor, jasnije no iko ko "ćuti govoreći". Komediograf ljudskog izračunao je da Ona ume da izgovori "Ne" na sto trideset sedam hiljada načina, a "Da" na bezbroj načina. "Rasprava o *ne* i *da*, zar to nije jedno od najlepših ... dela koje nam *ostaje* da sačinimo? Ali da bi se izvršilo to *djavolsko* delo, zar ne bi za to bio potreban *dvopolni genije*? Stoga *to nikad niko neće pokušati*". Komediografu nisu nepoznati pokušaji onih koji "umiru od smeha", a ni "umirućim od smeha" nisu nepoznati komediografski uvidi. Ali, šta vredi sve to, tu, Hajdegeru je "mišljenje zakazalo"; Sartr, komediografov sused[57], jeste pokušao, po mišljenju Lešeka

---

57 U ovom kontekstu, a ni u drugačijem u ovom projektu, ne ispitujem, ne prvenstveno, ni Sartrova, ni drugih ispitivača "*ispitivanja pitanja*" – kao da je išta drugo moguće ispitivati sem pitanja. Inače, Sartrov "prilog" podsećanju na pitanje kao takvo, nije marginalan, iako je Sartrova marginalizacija pitanja na "oblik ponašanja" jedva vredna pomena u odnosu na izuzetnu metodolosku poziciju pitanja –

Kolakovskog, najambiciozniji projekt – ako previdimo problematičnog problematično iskušavanje slobode pradavanja problemu odnosa filosofskih pitanja i filosofskih odgovora, zar ne?. Nisu li filosofi smešni, ako je odgovor dodirnut sugestivnim komediografskim pitanjem: "zar ovo, od svih *neobjavljenih* dela, najbolje ne *poznaju* ..., zar ga ne *primenjuju* najbolje?" *One* koje nisu, takoreći nisu, filosofi? Mudre? Zar nisu[58]?

Onaj koji je ispitivao pitanje "*koji su samo zamislivi ispitivanja puti?*", ne bi li šutnjom govorio rečitije no što je ćutao govoreći: "*bitak jeste a nebitak nije*", "*isto je misliti i biti*". "Nebitka nema", misli: nužno je milsiti "nezamisliv" je, reče: nužno je reći "neizreciv" je, spoznà: "nesaznatljiv" je. Znanje nesaznatljivosti, izricanje neizrecivosti, mišljenje nezamislivosti, mogućnost nemogućnosti. Govoreći ono što misli da misli i govori, ne misli li i ono što ne misli da misli, i ne govori li i ono što ne misli da govori? *Da li je moguće, ako jeste, kako je moguće* misliti i reći[59] "... *ne*bitka *ne*ma", ergo, misliti i

---

polaznu(!)– u strategiji istraživanja bića i ništavila. Po Sartru "ništavilo je uslov pitanja", po erotetičkoj filosofiji, biće i ništavilo su samo konstitutivni momenti pitanja "Da li?".

58 Onore de Balzak, *Tajne kneginje de Kadinjan. Feragus* Bigz, Beograd, str. 112.

59 Ni reč "sada" nije moguće reći u nekom jednom "sada". Ne izustih ni "*a*" a "*s*" se već zauvek preselilo u večnost prošlosti; "*d?*", da li će ikada doći iz beskonačno daleke budućnosti, još ne kuca na "kapiju večnog sada"? Istinu govoreći, ni "*s*" nije moguće reći, nemoguće je poći a kamo li preći muk beskonačnosti "*sss* ... ". *Misliti,* da li je

reći "*ne*"? Negacija je u Pitanju? Pitanje je u Pitanju? Neka bude tako da su *reč, misao i mišljeno Jedno, ali da li je, i ako jeste, kako je moguće misliti, kako je moguć govor?* Ako nije moguće misliti "*ne*bitak", ni reći "*ne*bitak", kako je uopšte moguće *misliti*, ergo, *ispitivati* "bitak", te, kako je uopšte moguće reći "bitak"? Postavljena pitanja mogu se sintetisati u jedno: kako a-temporalna svest može misliti a-temporalnost?

Parmenidov *odgovor (bitak jeste, nebitka nema) na Parmenidovo pitanje (koji su samo zamislivi ispitivanja puti?) neizvesniji je od neizvesnosti postavljenog pitanja. Ne samo da ne poništava pitanje nego je odgovor samo put*

---

moguće? "DA"? Kako? Nemoguće jeste? Jednačenjem Misli-Govora-Bitka, umesto *Mišljenja* i Bitka, aporije su dislocirane u odnos Mišljenje-Misao, tu je a-temporalni "Problem odnosa ...": "samo zamislivih putâ" *i* "*ispitivanjâ*". Ne, ne želim da sudim (u) Kantovom sudu filosofima "filosofi nisu znali kojim putem treba ići", da su "u stalnoj medjusobnoj svadji oko otkrića, koja svaki od njih pripisivaše svome načinu istraživanja", da je "jedina u čulnosti vrlo zarasla staza", nego, da mnoštvom argumenata ne oslabim argumentaciju, samo pitam, kako je kritički Kant mogao tako samouvereno da tvrdi da je najzad otkrio sigurnu metodu filosofiranja, da je u pitanju "*naročita moć*", a podsmeva se naročitoj moći "neznanja kao metodu", te da je samo pitanje "volje i strpljenja" čitalaca-učenika da se "ova putanja učini carskim drumom" i da nauče "način filosofiranja"; Kant se, doduše, bez znaka pitanja, rastaje od svojih čitalaca-učenika načina filosofiranja, ali nije neosetljiv na duh pitanja skriven slovom i formom - jednom i istom pitanja i odgovora - rečenog na rastanku: da li se "ne bi moglo ono, u čemu mnoga stoleća nisu mogla uspeti, postići još pre isteka sadanjega stoleća, naime da li ljudski um ne može postići potpuno zadovoljenje u onim pitanjima, o kojima se on uvek bavio, ali sve do sada bez uspeha". "Sve do sada", misli li Kant na sebe? "Uspeh odbija od sebe"?

(*samo zamislivi*) *ispitivanja pitanja* u "svim dubinama i u potpunosti". Nije li uvek tako kada filosof se pita; ako filosof odgovori na pitanje, tek tada *razume da ne razume* sopstveno pitanje?

Parmenidovo *pitanje ispituje samu paradoksalnost* (obelodanjenu u trenutku stupanja početnikâ=učenikâ Parmenidovih na Parmenidov "prag") *ne-mogućnosti ispitivanja*, *ali ni Parmenidovo pitanje nije pitanje pitanja kao takvog*! Povest filosofije kao da od odgovorâ jedva nazire pitanja. Hartmanovo "otkriće" *zaborava aporetike problema*; Gadamerovo[60] "priznanje" "*Uprkos Platonu, mi smo veoma malo pripremljeni za jednu takvu logiku*" (pitanja i odgovora); Kasirerovo karakteristično čudjenje, kao da je prvi filosof što čita zapisano pre koliko milenijuma: " ... karakteristično je da se u istoriji filosofije sâm 'pojam' najpre javlja u obliku pitanja"(!), "u Sokratovom pitanju "šta je?" sadržana je metoda 'vodjenja ka' nečemu"; Hajdegerova *nelagodnost nerazumevanja* – nisam siguran da li je tu reč ponajpre o nerazumevanju reči, nerazumevanju odgovora; ni Hajdeger ne roni dnu bezdna Pitanja – te savremena ispitivanja hermeneutike i mogućnosti erotetične logike, i ono tako karakteristično "u zraku" *duha vremena* potenciranje (a-)prioriteta pitanja, svojevrsna su

---

[60] Saosećam u Gadamerovom vapaju za *filosofskim pitanjem* ("slom neposredne tradicije filosofskog upita", "više ne postoji neposredan odnos prema pitanjima za stvari filosofije", "nelagodnost filosofske svesti"), ali ne razumem njegovu u revoltu izrečenu optužbu "problema", te nonšalantno lišavanje "problema" iz "pitanja", ni sofistifikaciju logičkog tima alogičnih igrača: aporije, paradoksa, antinomije, raskola i apsurda Apsoluta.

prolegomena "*devičanski*" (Šeler) *ne-ponovljivom* ispitivanju Pitanja. Nova "nova era"[61]?

Ni jedan odgovor *nije jedini* ni jednom pitanju, ni jedno pitanje *nije jedino* ni jednom odgovoru; ergo, jedan odgovor nije samo jedan, ako odgovara na mnoštvo pitanja. Bez razumevanja *postavljenih* pitanja, tumačenje može lutati u

---

61 Zašto ne priredim "gozbu" filosofâ na temu "pitanje-odgovor"?

Had već jeste ili uopšte nije mesto za gozbe, a na Pustopolju još nije ni procvetalo poniklo iz Upita erotetičke filosofije ispitivača u epilemi – želi najpre samome sebi postaviti još mnoga pitanja. Tačnije, želi da mu se dogode pitanja, ona koja nezavisno od volje* ispitivača, neznano otkud i kako sve ne iskrsnu, padnu na pamet, ... Inače, da je sve do volje ispitivača, ispitivač bi samome sebi radije prigovorio da nedovoljno *razgovara sa samim sobom*, a ne "zašto ne priredjuje gozbu filosofâ?". Izgleda da Protagora ne može "naplatiti dug", no, učenik nije nezahvalan, nego ne može da ne bude sâm u "prvoj parnici". Ni "Država" ne bejaše nepoznata učeniku, pročitao je i tristotinak ustavâ, ali je učeniku sinula *Ideja* "Poetike", "Politike", "E-N" "Etike", ... – u kojoj "radi" "Organon" učenikâ. A kako iz pročitanog i iz ličnog iskustva iščitanog "niču" *ideje*, to ispitiju za to specijalizovani učenici.

*Oseća se i dâ se razumeti paradoksalnost volje filosofa, ideal filosofske volje ni-je po volji filosofa; "lišavanjem filosofije njenog imena", da li smo se lišili paradoksa; da li smo odgonetnuli "misteriju ljubavi" prema mudrosi i misteriju mudrosti sâme; postali mudriji!?

krugovima odgovorâ *ne*postavljenih pitanja[62]. To nije bilo kakvo lutanje, itekako može biti plodotvorno; jedino prijatno ili neprijatno iznenađenje je u samoj hermeneutičkoj mrežici: autor tumačenja može *samoga sebe* trijumfalno *ob(e)znaniti* u uverenju da je upecao autora tumačenog odgovora. A da li tumač može bolje razumeti tumačenog nego tumačeni samoga sebe, to je – ako zanemarimo "čudo nevidjeno" logičnog brijača logično obrijanog paradoksalnog "berberina" – najizazovnije pitanje hermeneutike; njegova istraživačka vrednost jeste u samom pitanju kao takvom, u razumevanju apsolutnog horizonta pitanja kao arene nesputanog nadigravanja mogućnosti tumačenjâ (mogućih odgovora, ergo, bez favorizovanja i diskvalifikacije; u toj igri jedino "sudija" može igrati "prljavu igru"). Inače, Zaratustrino pitanje "Ko je Zaratustra?", i pitanje Zaratustrinih učenika-čitača-tumača "Ko je Zaratustra?" nije jedno i isto pitanje! Tumač bez hermeneutičkog iskustva, previdom paradoksa i lakoverno opijen optimizmom emaniranim iz sugestivnog hermeneutičkog pitanja, odista je u opasnosti iskušavanja gorčine rezignacije u trenutku samouverenosti da ispija slavljenički pehar. Onaj koji piše ovo što piše, očaran čarolijom Parmenidovog odgovora – a ko nije, da li je ma i na putu da razume da ne razume Parmenida – "pripisao" je

---

[62] Iz mnoštva pitanja – koja neznano otkud, zašto, na bezbroj mogućih načina dolaze i odlaze ... – usred utonulosti u noć ispitivanja ispitivanog pitanja, jedno od onih ko zna kada i kako posejanih "kraj puta", "na kamen", "u trnje" ili u bezdan "plodnog tla" ili neko sasvim drugo koje nas kao prvi put raspameti, raskrili maštu, volje vulkan aktivira, kao "udarom groma misli u samu sebe" prosvetli vascelo podneblje duše, a "ne padne na ispitu uma", Ono , Ono može biti da je ispitivača–ispitanika Jedno, jedino Pitanje=Odgovor.

(što jest' – jest') Parmenidu pitanje "*Šta, jeste?!*", *moguće* pitanje na koje je Parmenidov odgovor jedan mogući odgovor. Povest filosofskog čitanja Parmenidove reči – čini se, nikako da prestupi Rubikon Parmenidovog *odgovora* – prevashodno ontologijski čita Parmenidovu reč. Parmenid ne pita "šta jeste?", ni "šta, jeste?", nego: "*koji su samo zamislivi ispitivanja puti?*"; "put", "staza" su najprisutnije i najneizvesnije metafore Parmenidove pesme nad pesmama. *Zašto* je Parmenid odgovorio tako kako je odgovorio? Kako je Ahil stigao Kornjaču? Da li je *Ahil* odgonetnuo Tajnu ili je Kornjača Ahilu rekla – šta? Da li je odgovor odgovor na postavljeno pitanje *ili* na pitanje(â) skriveno(â) u postavljenom pitanju – *ili* je odgovor Jedan? Uzalud pita onaj koji *ta* pitanja postavlja Drugome?

Da *Parmenid* zna ono što ne zna, ne bi *Ona* (*Dike*) *i pitala i odgovarala*, ne bi "ćutala govoreći", ne bi skrivala dar bogova otkrivajući se i u pitanju i u odgovoru. Kako filosofski razumeti poetsko-mitsku "činjenicu" da Parmenid niti postavlja pitanja, niti odgovara na pitanja?

XIV

"'Nema' 'Problema ...'" u *ob(e)znanjenosti u Pitanju*. Očaran čarolijom čudesne moći - "umiranja" i "radjanja" - u lepoti niti Arijadnine, Minotaur ispusti i spasi dušu i duh pitanjâ vaskrsle radoznalosti učenikâ u lavirintu slobode ispitivanja. Sada nije samo "grob života". Obdareni svim darovima, samo sami slobodno ispituju i ispitivanjem samima sebi odgovaraju. A hipo-teze? Tezej u obrazilji bejaše biti samo posrednik, Epimetejev i Prometejev saučesnik utonuo u noć samosvesti dela Dedalova, na ostrvu Elpis preispituje tajnu ključa Pandorine kutije.

"'Nema' problema ..."? Tajna *odnosâ* Inspirativnog i Inspirisanog, inspirativne i inspirisane misli, može biti neshvatljiva kao tajna same Inspiracije. Ko i da zna sva moguća značenja "i", tek je na Parmenidovom "pragu" Zenonova razumevanja svih mogućih odnosa, a u svim mogućim odnosima ne obelodanjuje se svaka mogućnost Nepoznatih u odnosu. Doduše, nedeljivog Tajnik, iz Abdere, više voli naći jednu, istina, uzročnu vezu, nego dobiti persijsko carstvo. Naći će, ko i da je, ne jednu, i ne samo uzročnu vezu, dobiti sva moguća carstva i stvarati sve moguće svetove, ako je u jednoj jedinoj inspirativnoj vezi.

XV

"TETRAKTIS"
TAJNI SVETOVI U SIMBOLICI LOGIČKOG

"Homonimi ..."?
"Treba prvo utvrditi šta ..."?
"Što se tiče reči,
jedne se izgovaraju prema vezi,
a druge ... (?)
... bez veze ... "?

Aristotel
(U pitanjima učenikâ potopljenog Hipaza)

"Ne se znae ... "
"... ami samo da gi zamislime
kako
... treperenja ...
a ona na što se odnesuvaat ...
što može da bide ..."?

J. Josifovski

Ništa se ne menja u uvidu "Tamnog", Hipazovog učenika, učitelja: "Drugim ljudima ostaje nepoznato ono što čine budni kao što zaboravljaju ono što u snu čine". Večno Nepoznata - (Eurinoma? Melisova konjunkcija) ne opredeljuje se prema najnižim vrednostima, već prema (kriterijumima)

najvišim, "tako dubok logos" je – Duše[63]. Ne, "ne savijaj brzo oko valjka knjige .... ! Neprohodan je put. Crn je mrak i tama, ali ako te u nju mist uvede, jasnija je od sjajna sunca". Najzad, na početku "...*zatreperila*..." je Misao – u svetu bezbroja vrednosti Istine; na pragu polivalentne upitne logike, na tren večnosti u trenu, "negacija ne dejstvuva" – opčinjena, "igrajući usamljena na talasima", Eurinoma.

"Svaka bez ikakve veze izgovorena reč" ("nije ni istinita, ni lažna") "označava ...". "Označava", ako u mnoštvu Filonovih "ako" ili u Jednoj polinežanskoj oblikujućoj "AKO" zamisliš *vezu* znaka i označenog, ako zamisliš *vezu* dveju misli trećom, a u tom traženju treće – na što se svode "sva naučna istraživanja" – nema ni početka, ni

---

[63] *Erotetičku (epistemološku) vrednost* – ne samo bilo kojeg "znanja" nego bilo kojeg fenomena, *što će reći, sveta* "u" *Upitu Pitanja* – konstituišu "poznato" i nepoznato, tačnije, to je *erotetička konjunkcija* "poznatog" i nepoznatog*; apsolutno znanje ništa znanja jeste *apsolutna erotetička vrednost*, a stanje insuficijencije svesti o Nepoznatoj jeste *nulta* erotetička (epistemološka) vrednost. *Erotetička metoda* identifikuje Nepoznato u "Poznatom". Erotetička metodološka *negacija* "Poznatog" je erotetička vrednosna *afirmacija* – pre-vrednovanje (ili, kome su "bliskije" druge nepoznate skrivene u drugim rečima: privredjivanje, oplodnja, akumulacija vrednosti) – "Poznatog".

* Hipazovi učenici *mogu sami igrajući se* na spekulativnim strunama mišljenja mišljenja da otkriju *predigru* erotetičke konjunkcije. "*Čija je lira bogovima lepša?*", znate, u tom pitanju su pre-po-rekla se dva (ili da li baš dva?) boga; Zevs jednoga *dobro* pogleda prstom na usnama, a *prvome* – u korenu blagorodnom – *dade znak treptajem oka Duše*, izmamivši u *osmehu* ukorenog tajanstven odgovor: "Nikada neću lagati, ali ne mogu da obećam da ću govoriti *Istinu*". *Može biti zamišljeno sve kao znak* [*sam(i)* SVE-T(ovi) *može biti zamišljen kao erotetički znak sebe sama*], a svaki znak dâ se *zamisliti* u formi erotetičkog pojma znaka, svaki pojam *trans-formatibilan* je u formu erotetičkog suda, *a* ...

kraja, ako drugačije (u odnosu na Zenona) ne *odlučiš*, kao što si i odlučio ili si odlučen "Nepokretnim pokretačem". Progonjena Pitonom, Herinom kletvom "da joj se ne dozvoli da se igde pod suncem nebeskim porodi", uz pomoć bezbolno prvorodjene, Leta "predje uski moreuz". Ko upoznaje sebe spoznaje radjanje "Rodjenog" na Delu. "Do tada *pokretno* ostrvo, *učvrsti se* u moru i *postade nepomično*, i *od tada niko više nije smeo biti rodjen niti umreti na njemu*". Ne zna se tačno da li i-ko sme živeti na njemu ili je to jedino "ostrvo života", tek, četiri uz-roka p-ostaše "četiri značajna olimpijska božanstva" opijena ambrozijom i nektarom iz pehara četiri Eurinomina pitanja. Prvi istoričar logike - "logičar u istinskom smislu reči koji je shvatao predmet logike kao što treba" - seća se da su prvi logičari "jedini pravednici", "spasioci od sveopšteg potopa": Prometej, Noje ... Ne zna se tačno da li je (naučna) vrednost u usudu prvih logičara ili/i u sudu prvih istoričara logike prvim logičarima ili/i u sudu prvima. Otkud da znamo, zašto se "Bog pokajao" i zašto je neustrašiva Sfinga presvisla od straha spoznavši odgovor u reči "čovek"? Ili "od zaključka ne treba praviti pitanje"?

Ni jedna nije "bez ikakve veze", "*bez ikakve veze*" *je veza*, negacija, komplement, prazna relacija, paradoksalnost ili iracionalnost relacije u kojoj je Hipaz samootkrovenjem ovekovečen i zbog koje je potopljen. Postoji $\mathcal{R}'$ i kada postoji i kada ne postoji $\mathcal{R}$, a ne samo "ako i samo ako" ne postoji $\mathcal{R}$.[64]

---

64 U igri su ne samo "ne-razumevanje" nego i "osećanje" i "do-življaj" igre i nadigravanja igračâ alogičnih i logičnih nadigravanja logičnog i alogičnog tima logičkih igrača. Da li vam se logika svidja ili ne svidja ili ... , ako vam je dosadna, "ili ... ili ... " je "prazno mesto" rezervisano za

Ništa *ne može ne biti u vezi*?! Ako ništa ne može ne biti u vezi, može li nas ikakav mist[65] ili iko - Drugi- uvesti u tajne "Problema Odnosa" pitanja *i* odgovora? Znaju li "šta budni čine", šta govore kada govore da znaju Istinu, ako nije nemoguća. istina egzistencijalnog "Ɛ" suda[66] - ("Kada se život

---

"sopstveni izbor", zavisno ili nezavisno od razumevanja ili nerazumevanja simbolike logičkih formi? Bilo ko da* bilo šta ili ništa misli ili ne misli da misli, misli *Ništa* ; no, šta je sve potrebno Nepoznatim *od* školskog ne-razumevanja, recimo, identiteta i neidentiteta *do* doživljaja nirvane i ekstaze duhovnikâ samootkrivenih u apsolutnom horizontu Nepoznate?

Paskal filosofira igrajući se; ko je " ... celog života u prozi", na izlazu iz pećine *čudi se* kako "Tako je govorio Zaratustra" *kao da* "pojma nema". Svi, i filosofi i "nefilosofi", mislimo (sve-t) se "u" "*praznim klasama*", "u" najneverovatnijem samootkrovenju ljudske (ili božanske?!) *Misli*. Filosofska "*mrvica*".

65 Sokrat, opijen, na izvoru beskrajne dubine radosti - "*najlepši je i najbolji od svih izvora*" - govori, *uživa jedino* u "*živoj* reči", a Njegovi učenici pišu da se nikada nije ispovedao pisanoj reči? Ono što je razumeo, veli, izvrsno je, a ono što nije, sluti, još bolje je. Lik iz mnoštva likova - kao Platonov u Platonovim - lične zamenice "Ja" u dijalogu upita se: "Da si bez dana škole, da ne znaš ni pisati kao što, inače, ne znaš da ne znaš, da li bi se u Tebi Autolik - kao Bog Proroku - javio u snu?". Takav je ritam igre *niko hemera* Atenine dece ponoći? Posle svakog dana "znanja", noć "neznanja", sve radi one Artemidine "pete košute" u trenutku svitanja, sve zvezde su tu u treptaju prvog praiskonskog zraka nevidljivog ... ; "*polako iamo, gdeno sunce šuti*"(?).

66 Izvrstan hermeneutičar logičkog tetraktisa, stvoren da stvara, sve u svemu "Poznat" (sem samome sebi), irski Eurinom, u povratku, u "Ɛ" sudu* suočio se sa "svojim Bogom" koji mu poveri tajnu da ni On samoga sebe ne zna i da ga natrag prima samo kao čoveka; ništa Irac, ništa muško-žensko, osmeh, suza - ništa akcidentalije - "ništa neće postojati osim samoga Boga" Jovana Skota Eriugene? Bogu božje (u pojmu

ugasi, on postaje slep, a) znaci (za proricanje[67] tako nejasni da ostaju) bez ikakvog značenja" – ? *Vreme Nepoznate* "ℰ" (Istine, Iluzije ili kako ko već želi, oseća, razume i *odnosi se* prema Njoj) jeste vreme temporalne istine radosti i nevolja u sudu "𝒥" i egzistencijalne "Ili-Ili" drame i tragedije "Inkomesurabilnih" u logičkom tetraktisu.

Sanja li logika *Logos* – kao nekada, "matematika ... bitak"– *u prividno poznatom sistemu prividnih i slobodnih nepoznatih*? Da li i Metidini tumači sna "zaboravljaju ono što u snu čine"? Tu negde na granici sna kao da su zidine Letinog hrama povratnikâ iz Trofonijevog proročišta. "Šta čine

---

je?), zbogom – svetu u "belom usijanju" – svih tu je? Ako je samo jedan nedeljiv pojam čoveka, onda će – tek nakon poslednjeg zbogom poslednjeg čoveka – svi (niko pre, ni posle) ponovo biti u Istini i "ℰ" i "𝒜" suda, ujedno; u (vreme vremena) "medjuvremenu" večnosti nalazimo se ili u "𝒥" ili u "𝒪" sudu, u dva sveta kontradiktorno nepomirljivih doživljaja jedne te iste klepsidre. Čemu se radujemo u "𝒥" svetu, tome se ne radujemo u "𝒪" svetu, i obratno. Ko i kako može odmeriti pravdu na "𝒥"–"𝒪" terazijama?

* U Reči u kojoj bejahu biti, dopade im apsolutno samoznani Eriugenin učenik (Heliocentrik) u liku sudije, kao po kazni, večno ponavlja: "Govorite Istinu i samo Istinu, znam da znate"! "Optuženi", u čudu, samo se zagonetno nasmejaše. Svi, setiše se "Meštra onih, koji znaju": svi rado iskušavaju one koji najviše znaju.

67 *Kao dete* negoduje "*Meštar onih, koji znaju*" (na) *odnos* (Učitelja) prema "Nama" "*kao da smo deca*", to doživeo sam i razumeo kao najlepšu afirmaciju Filosofije (Filosofa-Učitelja) koja nas podseća na ono najbolje i najlepše u nama, u nadi prepoznavanja u epilemi usred odgonetanja dilema i polilema poetsko-mitskog sna: da li Duša *proriče u snu*, "*kad već nema udela* u smisaonom govoru i razumevanju" ili "je bog veštinu proricanja dodelio *nemoći ljudskog razuma*"; za "slučaj" da je u tobožnjoj "kući bića" "mišljenje zakazalo"? Uzalud je pitati Pitiju zašto Tumači sna "zaboravljaju ono što čine u snu".

budni"? Pišu kompjuterizovane pohvale kompjuterizovanoj "logici u praksi". Odgovaraju odgovorima "Poznatih" kao da se ne zna da je iz žudnje za Metidom Začetá u Zevsovoj glavi vaspitana kraj obale reke rečnog boga. Ne čuje li iz srca glas Metide, Zevs nije Zevs – "lukavi um"(?), možda. "Na krajni granici" "logika ... nee logika". Ne znam da li je iko tvrdio da je "Danski Sokrat" logičar, nit' da se *seti* neki istoričar logike Njega upisanog nevidljivim slovima u beloj knjizi popravljačâ onog čamca za prevoz još-ne-rodjenih i "na smrt bolesnih" od Dela do Ortigije. Uoči prispeća na Ortigiju, u senci večne istine – "*vrne il' ne vrne*" – Ahil je uvek iznova u nekoj neponovljivoj temporalnoj mogućnosti izbora sebe sama.[68]

---

68 *Vreme je* filosofima za filosofsku hermeneutiku simbolike logičkog, da Uran sam protumači san sopstvenog radjanja. Logika je sada možda "naj"filosofskija (najerotetičnija) duhovna delatnost u besmislu iskaza da božem nije filosofska zato što je posebna, naučna ili da nije ni nauka ni filosofija zato sto je, zamislite samo, orudje*. Pozivari iskustva ne zaboravljaju da su neki tumači logičkih formi satirali mogućnosti emaniranja logičke, i ne samo logičke, Misli; da, *Si fallor, sum,* greške su gorkog ukusa plodovi slobode u kojoj se radjaju samospoznajući "apsoluti", a nisu dokaz optužbe slobode kao takve i filosofa na ispijanje otrova. Smisao naslova i podnaslova je da već na samom (drugom) ulazu-izlazu iz "Tartara" artikuliše ovu urgentnu potrebu "svog *vremena*" u *upitnim mislima* a ne u (nepostojećoj) nameri tekstopisca da čitaoce drsko obmane "obećanjima bez (pokrića)" otkrića. I ne samo to, da tekstopisac ima tri čiste Sokratove ili bar zrno Sokratove soli, da li bi se usudio da sebe ob(e)znanjena obelodani u večnoj noći ma i u jednoj jedinoj reči, ili, isto to u drugačijoj vidovitosti: da li bi se ispovedao tajanstvenoj – večnoj prijateljici prijateljâ u odgonetanju "večne zagonetke" mudrosti – Reči. Znači, ni u Hadu ne mogu umaći Sokratu, iako ne znam *šta bih pre* činio ili ne činio samo da mogu prvo Ja ići Sokratu, a ne Sokrat kao drugo Ja prvome.

* Logika može da igra i tu ulogu ("orudja") kao što bilo ko

"*Neki nisu* ... ", nešto nije. To je atemporalna istina. Ono što ne može biti drukčije, očito, nije dovoljan uslov konstitutivnosti predmeta nauke. "Ne postoje" na način nauci dostupnog "postojanja", to je dovoljan uslov nemogućnosti nauke. Nekakav Dedal uklanja tragove svojih dela, nauka "nema šta" da traži - kao da je "slepa i gluva", bez duha - ni pogledom da se spusti i suoči u bezdanu suda "©". A, pitanja - večne izvore umetnosti, mita, filosofije, religije, samog života - nije moguće poništiti. "*Samo da gi zamislime ... kako ... treperenja ..., a ona na što se odnesuvaat ... što može da bide* ..."? Iskreno govoreći proničući u tajanstveno *Upita*, u tajanstvenom "*treperenju*" skrivene upitnosti misli - logičara i filosofskog

---

može bilo koju igru da igra u logičkim formama - znao ili ne, i pre i posle nastanka logike; ironija je u tome što - negde nakon nastanka logike kojoj se "Filosof" obradovao kao "orudju" - filosofija nikako da izigra ulogu "orudja" - ili, popularnije rečeno "sluškinje" - religiji, nauci, ideologiji, čemu ili kome sve ne. Iz "bogatog iskustva" stečenog u neizmenjenom modelu odnosâ izgleda ne samo da nije stekla ni jedan jedini biser mudrosti nego da će ostati bez ijednog. Religija joj osporava mudrost, nauka znanje, umetnost umetničko, koalicija ideološko-politička praktičnost, "drugi" drugo. Otkazuju se i one predstave u kojima igra ulogu sluskinje**, sve češće je na ulici u predigri povratka samoj sebi, na pragu svesti Upita.

** U izvesnom smislu bi se možda moglo reći da je filosofija indiferentna na - od filosofije i logike nezavisnu - funkcionalizaciju logike i filosofije ili da se filosofija i prema toj funkcionalizaciji odnosi na filosofski način, da, filosofija je uvek filosofija, i samo filosofija.

hermeneutičara[69] logičkih formi - skriveno je SVE što znam i što mogu reći o *odnosu* (filosofskih) pitanja *i* odgovora. Ne znam da li Krićanin zna da li svi Krićani znaju sve dubine Okeana? "AKO" možda zna zašto su naučne istine nezavisne od nemogućnosti naučne spoznaje "AKO", a nauka "zna" da je moguća pod jednim uslovom, da niko nikada ne obmanjuje "AKO", ako "zna" da je antecedent istinit, a konsekvent lažan. Naučnik (mislim na one sa velikim "N") nije u tako dubokom mraku neznanja u kojem bi mogao fanatično poverovati - a da ne zna da samo veruje - da zna znanje. Pod tim uslovom, pod zakletvom Zevsu da će tumačiti samo Njegova dela, dobrovoljnim odustajanjem od ispitivanja sopstvenog porekla pre vremena u kojem je ugledala svoj smešan lik u Reci, i, uopšte, *pre vremena*, Atena (ili Barbara) opija sebe i "Decu sunca" prividom najviših, apsolutnih vrednosti u "*A*" sudu "najboljeg mogućeg sveta", nezavisno od splina najgoreg mogućeg sveta. Ko je nezadovoljan takvim uslovima, ko želi ono što Atena "pod punom ratnom opremom" ne čini, neka "*Spozna sebe*" - Apolonovi su nejednosmisleni proročki "savet" i opomena: "*Ništa previše*". Doduše, taj savet nije nužan, kao ni izricanje istog u istoj formi. Istina prethodno rečenog je i u ishodu Tejresijinog saveta "sinu plave boginje" da

---

[69] Jedno znam, ob(e)znanjen u paradoksu odnosa učenik-učitelj filosofije, dug ne mogu vratiti ni svojim učiteljima, ni svojim učenicima. Zvezdano nebo nad nama, svet antinomijâ u nama? Što češće i postojanije razmišlja o sebi, ... čemu sme Duša da se nada? Šta može da zna? Šta treba da čini? Ko, Ludvig, možda zna, ne može da kaže, a ne želi da pokaže muhi put izlaska iz flaše; ostavlja je u polilemi, nada se: prepoznaće se u epilemi. Sa Samosa si? Razumeš, i opominješ one koji, "(na) *vreme*", ne razumeju "Tamnog" iz Efesa, a da li osećaš to što razumeš? Ispituješ li to što osećaš, do-živiš, ...

Filosofija odučavanjem uči. Ni-je nauka? "*Čudesne petlje*"!

"nikada ne spozna sebe", ako želi da doživi duboku starost. Znalci Eurinomine igre na talasima kao da su se ironično poigrali nemogućnošću bekstva ("neosetljivih") od samih sebe. Begunac nije doživeo duboku starost, nije umakao lepoti i tragediji suočenja sa samim sobom. U drugačijem ishodu isti je uvid Epikurov. Ni jedan Prometej još nije raskinuo (a ni apsolutno spoznao) "prsten" (sa "kavkaskim kamenom") identiteta i neuništivo mu alogičnog porekla svojstvo refleksivnosti u liku "beloglavog orla" pogodjenog(?) Apolonovom strelom u trenutku isceljenja neizlečivog Heriona dobrovoljnim - lišavanjem besmrtnosti - odlaskom u Tartar. Svaki individuum je, veli, svoj prethodnik i sledbenik *u odnosu na relaciju* identiteta, a domen i protivdomen su univerzalna klasa; savremeni logičar svevremenog je jezikom logike samo ponovio uvid drevne (*predlogičke*?![70]) misli.

---

70 O minulim - nekih, bez traga - prehelenskim kulturama znamo koliko i mitotvorac zna da li je Prometej u okovima trideset, tri hiljade ili trideset hiljada godina. Inače, kako bi Heleni i tumači Helena mogli da dožive sebe kao "večnu decu" večno mlade duše. "Tako, na neki način, iznova postajete mladi jer ne znate ništa . . .". Vremeplovci izgubljeni u pramaglinama sećanja na temporalno "*pre*", preobražajem horizontale u vertikalu pre-po-znaju se u sećanju na atemporalno "*pre*", petu strelu upere pravo sebi iznad glave, a zmija, ona "filosofska" ili neka druga, ionako, ujeda* uvek u petu.

* U erotetičkom krugu u kojem već jesmo, kušani su plodovi "Poznatih" logičara i hermeneutičarâ logičkih formi, filosofâ, pesnika, mitologa i *Nepoznatih* mitotvoraca. Nije nepoznato da filosofija, i . ne samo filosofija, tumači mit, ali nije "bilo koja besmislica" ni to - usudjujem se reći nakon izvesnog uzdržavanja od izricanja: - da su i filosofija i mit, · i da ne nabrajam, tumači (simbolike) logičkih formi. Čak, nije neverovatno da bi se u ovom uvidu razumeli naučnik O. Kont i Ja.

XVI

Respondeo dicendum[71]

"*Zboreći, o čemu red je da se muči*" (u *Paklu Božanstvene komedije*), u diskurzivnom univerzumu, u granicama - "nepokretnog ostrva" - izrecivosti i pojmljivosti Upita, bilo koji *pojam* pitanja i bilo koji *pojam* odgovora mogu biti (tačnije, već jesu) u samo jednoj relaciji: identitet ili inkluzija ili interferencija ili ekskluzivnost. Iz prvih izviru sve druge. Odnosi *pojmova* (*p*, *o*) su - intelektualni instrumenti svakog intelektualnog zanata - intelektualne mreže u Okeanu odnosâ P-O.[72]

---

71 *Sokrat*: "Jedan, dva, tri; a četvrti, dragi Timaju, gde nam je četvrti ... ?" *Ne ubraja se ...*

Timaj: "Da bi postojala neka *vidljiva mera za odnos* ... , bog je upalio svetlost ... , s namerom da što više osvetli celokupno nebo, kako bi živa bića, koja su za to bila sposobna, imala udela ... , shvativši ga prema kružnom kretanju Istog i jednolikog". Zar "Zbog toga" - i/ili radi čega - "se rodiše *noć* i *dan* — obrt jednog, razumevanju najdostupnijeg kružnog puta; *mesec* - kada Mesec obilazeći svoj krug dostigne Sunce; *godina* - kad god Sunce obidje svoj krug"? A bog (?) "koji koga sobom zaklanja i u kojim nam se vremenskim razmacima svaki pojedini skriva pa nam se opet pojavljuje, donoseći strah i predznake budućih dogadjaja ljudima koji nisu sposobni da pravilno rasudjuju - o svemu tome govoriti bez posmatranja *modela* koji ih prikazuju, bio bi uzaludan posao"?

72 Za "svaki slučaj", posebno, za - "ne daj bože" - slučaj hitne, "prve pomoći", "neka se nadje" *relacija jedno* (*p*) *jedan* (*o*) ili *jedno* (*p*) *mnogo* (*o*). Ni za One na "donjoj", ni

Ekskluzivnost (pojmova: *p*, *o*) je relacija opažanja, "zdravog" razuma i mnjenja *razlika*, a na tom nivou svesti odnosa P-O su i neke Sokratove moralne pridike svojem sagovorniku što "na pitanje odgovara pitanjem". Raznovrsnost sveta nije znak nemogućnosti komunikacije raznovrsnih, a komunikacija je moguća bez pojmovnog znanja mogućnosti komunikacije. Ako je verovati kome ko veruje da je komunicirao sa "svojim Bogom", "u mnjenju svaki čovek ima udela, a u umu samo bogovi, i tek nekolicina od ljudskog roda".

Interferencija (pojmova: *p*, *o*) je "prva berba" **ispitivanja ispitivanja (refleksivnosti ispitivanja). Iz zrenja svesti (odnosâ) u odnosu (P-O) osvitala je i samosvest misli u kojoj se mišljenje (filosofija, nauka, ...) prepoznaje u** *Relaciji*. **Možda je Herakle kastanedom "sredio" neke stimfalske ptičurine, možda je nekom glavom obezglavio Hidru iz čije se svake samostalne glave - kao Uran iz sna, kao Eurinoma iz Okeana - nanovo radjaju neponovljive, ali onu** *besmrtnu* **AKO, ako je, kao da i nije. Aristotel, u kontinuiranom kriptodijalogu sa Zenonom i Heraklitom, kroti homonime, ali** *mnoštvo značenja* **- predkategorijalnog,**

---

za One na "gornjoj" granici znanja, nema ni prve, ni bilo koje "pomoći" u relaciji *Jedan* (*O*) *sva* (*P*), sem ako *neko nekako se o-nadje,* a to i nije tako nemoguće: pre-po-zna li se krokodil u krokodilskoj suzi; Krićaninâ učenik-učitelj nazre li smisao zbilje u šali pesnika-filosofa vekovima optuživanog da je optužio i presudio optuženima u sudu "svi pesnici lažu"; ako odgonetač odgonetne Ko ispituje Onoga koji ispituje sve one koji ne ispituju sami sebe. Odgonetajući neodgonetljivu jednostavnost "Odgonetnutog", sva "Deca ponoći" igraju se igrajući na kartu nezavisnosti Autolika od ishoda "igre" krokodilâ i krokodilki.

nadkategorijalnog ili "ne zna se tačno" u kakvom odnosu, tek, kategorijalno neulovljivog pitanja – *pitanja* slobodno lebde, ... *trepere* ... Skoro da nema ni jedne reči u Aristotelovom logičko-metodološkom "mini rečniku" a da se Aristotel prema njoj ne odnosi – u ekskluzivnoj intelektualnoj ljubavi – kao tajanstvenik prema tajanstvenom, shvatajući ih i izražavajući se "*u obliku pitanja*". Čak, "*Dokaz u obliku pitanja*" je, ta "tačka" ispitivanja (Organon, str. 561)! Tako blizu, a tako daleko, Aristotel nije (a možda, "*to samo bog zna*", možda i jeste?) identifikovao (logičku) formu u (logičkoj) Formi formi pitanja duše, tela i duha "koji zna sebe kao duh" pitanja. Aristotel je *Klota* nekih logičkih niti interferencije pojmova (*p*, *o*); tumač traga uputstva Dedalova Arijadni "kako ... izaći" (filosofija je sebe već "videla" u Lavirintu) iz Lavirinta, a ne kako je moguć Lavirint i da li je i-kako u Lavirintu moguća igra života i smrti.

Inkluzivnost – pojma pitanja u pojmu odgovora ili pojma odgovora u pojmu pitanja – je "otkrovenje" dublje i uzvišenije misli, morskih i planinskih nimfi. Inkluzivnost skriva neizmerno bogatstvo mogućih filosofema.

Tek Dionisova inkluzivnost kuca na kapiju – neznano ko, kako, kome, se, otvara, u ekstazi[73] (identiteta logičke forme i ekvipolencije Odgovora-Pitanja) *Upita*; Hera odlaže ponovno "radjanje deteta", "pojačava dejstvo čarolije time što sakrije katanac" – tame-*svetlosti samootkrivenom na pragu svesti Upita!*[74]

---

[73] Ne mni da poznaješ sebe pre sebe zaboravljena u ekstazi iskušavanja najviše potrebe zrelog doba večno mladog Duha!

[74] Hiperion se Diotimi prokleo ljubavlju, Atena se zaklela Zevsu da će samo Njegova dela tumačiti, a Nepoznati samome sebi – na neodredjeno vreme Inkubine* – neće ni reč istlačiti na naslepo ciljajuće tamničare (svezaključare) izlistalog – bez cveta i ploda – iz raskamenjena omfalosa. Mudra niko nije čuo, ne čuje li sebe; u medjuvremenu, ko kako god može i ume, neka ne prečuje savet onoga koji nije prečuo sebe, Čudesnog u poučavanju onoga koji se poučavati dâ: "Onaj pak *ko se još nalazi u stanju božanskog ludila ne bi trebalo, sve dok to stanje traje*, sâm da sudi o onome što mu se prividja i što sâm izgovara, već u tom slučaju pre treba poštovati dobru staru izreku da 'samo razboritom čoveku priliči da radi svoj posao i poznaje sebe samoga'".

* 1. *Incubus*: a) zao duh ... opseda ... u snu; b) noćna mora, košmar; c) osoba ili stvar koja pritiska ili opterećuje
2. *Succubus*: demon koji preuzima ... lik
3. Kao *senka* sna Ovekovečenog u snu, dubinu pâda meri tamom sećanja-tumačenja neizrecivog sna budjenja usnulih u sanjanom danu – *Nepoznati*, demonizujući se demonizuje inkubaciju u lik izmišljene *Inkubine*, pita se ...

Krišnamurti: "Iz koje dubine postavljate to pitanje i sa kakvom ljubavlju i lepotom? Mogu li vaš um i srce da prime to? Jeste li osetljivi za šapat ili na nešto što dolazi sasvim neočekivano?"

XVII

IZVORI?

"*Meditacije* – o prvoj filosofji" – u pećini *opažaja*, snagom *divljenja* – *intelektualne radosti Duši svojstvenog dobra kao opijum cvetnog praha "Cveća zla"* – *iščitano zapisano* je u "*Strastima Duše*": "To", ... *erotetičko a-temporalno pre* ... , "već ne izgleda neverovatno ..., naša *stopala*, koja su naviknuta na *grubi dodir* sa zemljom, usled težine ... , veoma slabo *osećaju* taj dodir pri hodanju. Medjutim, ... *nežniji dodir* ... je gotovo nepodnošljiv"! *Opažiš* li, kao u snovidjenju, *nepatvoreni Lik* (*likovâ*) u sopstvenom stopalu i hodu – i ako razumeš i ako ne razumeš šta čitaš *sada*, sve zaboravi, *u sećanju* ili uistini vratićeš se na *Izvor svih izvora*; *samo*; da ne zaboravim, da Te pitam, *pitaš li se*, i-kada, "*šta pijem?*", *bezglasni čitaču bezglasnog, da li – čitaš iz Ahilove pete sopstvenog stopala i hoda?*[75]

[76] U obavezujućoj formuli "*kaži-dokaži*" ne verujem da mogu dokazati *šta kažem*. Na "Nepokretnom ostrvu", gde niko nikome ne veruje na reč, neverovatno ali istinito, poveruju kaže li ko sve, najgore, o sebi ili, bar, porekne sve *vrednosti* (u) sebi. *Čemu* "*Čemu?*", ako (ne) po-kušaš *erotetičku mogućnost preobražaja Duše-Ispitivača*-subjekta i iskazâ, i u iskazima, i u poetso-metodološkoj metamorfozi "*Nepoznatih pticâ*" *samih* iskazâ: "znam", "dobro sam", " . . . " u kontradiktorne ili kontrerne ili . . . , *radi radoznalosti ili radi čega ili koga* drugog ili *prvog skrivenog u samopreobražavajućem samoispitivanju*, to , *samootkriveno*, kao ni *vrlinu* "nije moguće naučiti" od Drugih-Prvih, "Poznatih", kojima, inače, sve dugujem – "*a?!*"? . . . , *to*, *to iskonsko* "*a?!*" *živi* li, *svetluca*, u Pre-Da(va)Njima nadigravanjem *Rodjene i još-ne-rodjene* Metidine *Dece ponoći*, tada *kao* "*večna zagonetka*" **SADA**, u ponoć, uoči prispeća na Ortigiju: – *priznajem, samo u paradoksima, samo se igram.*

P R I L O G

TUMAČIMA TUMAČENJA SNA

S k i c a

doktorske disertacije iz filosofije

(erotetički sinopsis ispitivane teme)

Zašto Ja, zašto Ta, a ne neka druga tema?

Uistini Istinu ne znam, da li - smrtnik što pita - Ja izbrah temu ili Ta - budući večna, obdarena svim darovima, Nepoznata kao Nepoznati Bog ili Bog Nepoznatog - jednom zauvek izbra samoispitivanje u beskonačnom mnoštvu likova samoispitivačâ? Ergo - kao tajnom molitvom da mi opčini volju u dobrovoljnom iskušavanju neizvesnosti; kao što Dike blagonaklono primi Onog Jednog Jedinstvenog Elejca ovekovečenog u upitu: koji su samo zamislivi (samo-)ispitivanja puti - tako i Ta izbra samoizabranog samoispitivača ispitivane teme. Večno Nepoznata u Duši Nepoznatog(=Ispitivača), iz sopstvenog sna kao iznenada da se budila, jednovremeno, sama, lako - kao prvorodjena Letina kći prvi put sričući alfabet tajnî ličnog imena; kao na belini pergamenta večnosti ili na Delfskom omfalosu ureza jedinstven a-temporalni monogram - tumaču sna u snu naznači temu ispitivanja: Upit!

Ko upoznaje sebe upoznaje radjanje "Rodjenog" na Delu, daleko, najdalje od Sunca, duboko u ponoć dugu sedam, sedamnaest ili sedamnaest hiljada hiljada noći - a ko ne veruje poetsko-mitskim meračima vremena, proveriće (na) vreme, kad' vreme mu je - iskušavajući se - u razlici i istovetnosti "najlakšeg" i "najtežeg" - u "radjanju" svetlo-tamne Ideje erotetičke filosofije.

Ispitivač Ispitivane nalazi se na pragu svesti Upita, "a?!", sve mu se čini, čovečanstvo kao i svemoćno ili nemoćno "Da" večno treperi u sopstvenom pitanju "Da li?", u svevremenom samoispitivanju. Uvek iznova, paradoksi filosofije-filosofa (u sedamnaest ili koliko i da je) u beskonačnom mnoštvu erotetičkih krugova Jednog - eto tu, to je to, u ovoj rečenici, u bilo kojoj reči, u bilo kojem znaku, a sve može biti zamišljeno kao erotetički znak: opažaj, emocija, misao, ergo, u svakom znaku skrivena je "skica", sinopsis "radjanja" Ideje erotetičke filosofije, dugogodišnjih ispitivanjâ ("Zapisi iz erotetičkog lavirinta") "Hada". Nije nezahvalan, mislim, učenik učiteljâ filosofije, iskušenik lepote prokletstva ili prokletstva lepote učenja odučavanjem, ali ne može ne biti sam u odgonetanju Ko ispituje Ispitivača koji ispituje sve one koji ne ispituju sebe same. Nakon plovidbi olujnim Okeanom bez obala, umesto duga koji ne može vratiti, iščitano - iz Ahilove pete sopstvenog stopala i hoda - želi predočiti filosofima, u Skoplju, svojim učiteljima.

Paradoksi, i inače, ni jedan igrač tima "alogičnih" igrača logičkog, nisu poželjni gosti, ni u "školi", ni u "životu", ni u "nauci", ni drugde; čak ni na gozbama nekih filosofâ, a ni tada gde-i-kada spoznamo da smo od-uvek Njihovi Nesamoznani Nesamozvani gosti. Ono što nije "rad" - nije samo rad, nit' je dovoljan uslov samootkrovenja "slobode u pojavi" - nije ni "školski rad", neosvojivo, nebranjeno

neodbranjivo je ni na prvom, ni na "poslednjem školskom ispitu"; a učenik kao učenik, i kada zna i kada ne zna, i kada veruje i kada ne veruje u sreću, prijavljuje se, nije da nije, prvi, poslednji put, čak i na "poslednji školski ispit". Da li je u pitanju neverovatna drskost kakvog li neograničeno neukog učenika koji se učiti ne dâ ili je prvobitno sâmo pitanje kao takvo - Upit - i zahtevi koji slede iz ispitivanog "Problema ..."? Samim aktom mišljenja ispitivanog "Problema ... ", nalazimo li se na spekulativnim visinama-dubinama mišljenja mišljenjâ, dogodi li se, neznano kako, da u bilo čemu, u svemu, u Svetu kao erotetičkom znaku sebe sama, identifikujemo znak Upita, da u bilo kojem pitanju nazremo filosofsko jezgro, kao u kapi Okeana sam Okean, te, apsolutni horizont Nepoznate, a, ma i na tren, iščeznu li ne samo svi odgovori nego i sva takozvana fundamentalna filosofska pitanja - "Da li?", "Šta?", "Šta jeste: Istina (Nauka?), Lepota, Dobro ...?", "Šta mogu ... ?", "Čemu 'Čemu?'" - u pitanju kao takvom, u pitanju pitanja ... Ništa ... , ne, ne znam, ne verujem da mogu, i inače, i da mogu smem li ikoga da budim, a neverovatno je u obavezujućoj formuli "kaži-dokaži" dokazati šta kažem ikome ko nije doživeo ob(e)znanjenost u Upitu Pitanja kao takvog, meditacijama ispijao iz doživljenog i mislio misli bliske. U Hadu pitah "Meštra, onih koji znaju", koga prizivaju u pomoć svi u svim nevoljama školskih obaveza, a naročito "Deca Sunca" u vreme nauke i naučnog osporavanja naučnog znanja filosofiji koja - kao da je bez ijednog bisera mudrosti uoči predočenog ugledanja sopstvenog Lika likova na pragu svesti Upita - ne pita se ni po koju cenu bi da liči na nauku, samo da liči, bar u obaveznim "školskim radovima". Ezoterički

"Meštar, onih koji znaju" *seća se**, i podseća sve koji nešto znaju, da je sam "*Dokaz u obliku pitanja*", ergo, u ezoteričkom svetu filosofije erotetički je svet, svet erotetičkih vrednosti.

* Kao svevremena "Senka senke", lepo je to što to, nad-vremeno, *tu i tada*, u Hadu, *o-seti se*, kao (u) vreme čudotvorne *inicijacije* u *Initium cognoscendi Upita*, kada, u liku svog posvećenog Učenika-"Prvaka, ...", Učitelj sa svojim Učiteljima - kao sam sa samim sobom nad-vremenim u nad-vremenom dijalogu Duše - pre-ispituje ("svoju") Filosofiju u Erotetičkom Lavirintu.